Iurie Roșca

EXERCIȚII de LUCIDITATE

Iurie ROŞCA

EXERCIŢII de LUCIDITATE

CIVITAS
Chişinău, 2000

ARGUMENT ŞI ÎNDEMN

Cu credinţă în Dumnezeu, Cu iubire de Neam – astfel ar putea fi formulat laitmotivul articolelor lui Iurie Roşca incluse în această carte.

Cu credinţă în Dumnezeu, Cu iubire de Neam – este expresia de esenţă a doctrinei politice promovate de Frontul / azi Partidul Popular Creştin Democrat. Ca întotdeauna, pericolul major ce ne paşte vine astăzi de la cei care vor să schimbe temelia aşezării noastre pământeşti, ordinea dată nouă spre a o respecta şi a o înnobila.

Îndreptarea strâmbătăţilor, însă, vine *de la oameni concreţi - la familii, ca izvor al perpetuării neamului omenesc;*

de la familii - la neamuri, şi state naţionale ca forma cea mai adecvată pentru afirmarea istorică a naţiunilor;

de la naţiuni - la întreaga umanitate;

de la tot ce-i pământesc - la tot ce e cosmic, spre Dumnezeu

– aceasta ar fi în linii mari piramida de la concret la Absolut şi ordinea de comportament dată nouă, oamenilor, spre a dăinui în istorie. Ea nu poate fi înlocuită cu alta, deoarece nu există o a doua mai bună. Învăţătura creştină, singura cu rădăcini adânci în arealul nostru, reflectă o asemenea ierarhizare a lucrurilor. Or, tot ce e împotriva lui Dumnezeu, ce e împotriva naţiunilor, ce e împotriva familiei este nemijlocit şi înzecit împotriva omului.

Pentru societatea noastră în haosul zilei de azi, zăpăcită şi mai mult de doctrine promotoare de non-valori, *credinţa în Dumnezeu şi iubirea de Neam* trebuie să fie "punctele cardinale" în mişcarea spre lumină.

Cu credinţă în Dumnezeu, Cu iubire de Neam – mai reprezintă şi axa comportamentală a creştin-democraţilor şi

a lui Iurie Roşca în particular. În timp ce o mare parte din cohorta politică chişinăueană stă cocoţată în capul societăţii basarabene doar de dragul interesului personal, cultivând nestingherit un individualism fanatic, feroce şi distrugător, autorul acestei c rţi, în dubla lui postură, de director de opinie şi de lider politic, învaţă să servească interesul colectiv. El a prins comandamentul major, transistoric, de a apăra Credinţa şi Numele, optând pentru a reda omului libertatea de a se apropia şi a crede în Dumnezeu în cadrul Bisericii lui dintotdeauna; pentru ca în legea noastră supremă să fie fixate adevăruri istorice păstrate cu jertfă de către generaţii - suntem *români* şi vorbim *româneşte*. Caracterul întotdeauna militant, deseori polemic al textelor lui Iurie Roşca sunt tot atâtea pledoarii pentru decomunizarea Basarabiei, pentru afirmarea drepturilor politice şi pentru libertatea de expresie. Opţiunea fermă pentru democraţie şi pentru smulgerea Republicii Moldova din sufocanta îmbrăţişare a intereselor geopolitice ruseşti, efortul de a o relansa pe coordonatele europene se înscriu, de asemenea, în mod firesc în crezul său politic.

Acestea ar constitui argumentul editurii în favoarea cărţii din faţa domniilor voastre şi, desigur, îndemnul de a zăbovi asupra ei.

Mihai Adauge,
editor

CHESTIUNEA GLOTONIMULUI NU POATE FI ABORDATĂ SEPARAT DE CEA A ETNONIMULUI

Săptămânalul "Literatura şi arta" din 18 martie a.c. publică în prima pagină o Declaraţie semnată de Congresul Intelectualităţii, Asociaţia Oamenilor de Ştiinţă, Cultură şi Artă din Moldova şi de alte organizaţii obşteşti şi instituţii de stat, în care este exprimat un protest vehement şi pe deplin întemeiat împotriva tentativei forţelor antinaţionale de a introduce în textul Constituţiei Republicii Moldova glotonimul fals "limbă moldovenească". Aderăm fără rezerve la această opţiune. Totodată, pentru a cuprinde problema în întreaga ei complexitate, este cazul să nu abordăm chestiunea glotonimului *"limbă română"* separat de cea a etnonimului "popor român". Altminteri ne-am putea pomeni în postura de victime ale propriei noastre neatenţii sau inconsecvenţe. Având în vedere importanţa deosebită a chestiunii respective, este cazul să eliminăm din capul locului orice inadvertenţă de acest soi şi să nu lăsăm câmp de manevră celor care vor să ne atragă pe panta cedărilor şi compromisurilor.

Nu putem crede că semnatarii acestei Declaraţii se simt numai vorbitori de limbă română, dar nu şi români. Precum greu este de crezut că instituţiile şi organizaţiile semnatare care întrunesc lamura intelectuală a neamului au uitat să menţioneze şi elementul de bază asupra căruia se va da bătălia cea mare — *popor român*, iar nu "moldovenesc". Pentru că este limpede din capul locului: guvernanţii de la

Chişinău, precum şi toate celelalte forţe care formează lobby-ul rusofil în Basarabia, sunt dispuşi (citeşte: au dispoziţia de sus, de la Moscova) să simuleze o polemică aprigă în problema glotonimului "limbă română" în procesul discutării proiectului de Constituţie ca până la urmă să se lase convinşi şi "să cedeze" unitatea de limbă, dar în nici un caz şi unitatea de neam. Este evident că Moscova, prin coloana a cincia din Basarabia, pune la cale "o austriecizare" a teritoriilor româneşti ocupate din estul Prutului prin consacrarea constituţională a etnonimului "popor moldovenesc", de data aceasta nu prin intermediul pseudoştiinţei impuse cu baioneta de către regimul sovietic de ocupaţie, ci prin votul "întregului popor", a cărui conştiinţă naţională a fost mutilată de acelaşi regim. În final, Constituţia ar putea să recunoască pe de o parte adevărul că şi în Republica Moldova limba oficială este cea română şi să fixeze pe de altă parte existenţa "poporului moldovenesc". În acest fel Moscova speră să rezolve definitiv problema Basarabiei şi să pună capăt o dată şi pentru totdeauna tendinţelor unioniste.

Tocmai din acest motiv am considerat necesar să atenţionăm opinia publică românească de la noi, acum, în momentul publicării proiectului de Constituţie, asupra pericolului care ne ameninţă şi să îndemnăm pe toţi cei care simt românește să militeze univoc şi fără compromis pentru introducerea necondiţionată în textul Constituţiei atât a glotonimului "limbă română", cât şi a etnonimului "popor român".

"ŢARA", 23 martie, 1993

GRIGORE VÂRTOSU

S-a scurs un an de la moartea voluntarului român Grigore Vârtosu. L-am cunoscut acum vreo zece ani din câteva poezii apărute în «Tinerimea Moldovei» şi în revista «Moldova». Apoi, în 1986, pe când lucram la televiziune, am avut o deplasare la baştina poetului Alexe Mateevici, la casa aflată la acea dată în paragină. Când eram deja în curtea casei pe care ne zbăteam să o transformăm în casă-muzeu, apare un bărbat tânăr care mi se recomandă: «Sunt Grigore Vârtosu din Cârnăţenii-Noi. Poet şi ţăran». Aflase că urmează să vină cineva de la televiziune pe acolo şi a dat o fugă să vadă dacă ne poate ajuta cu ceva.

Peste vreo trei ani, în memorabila zi de 12 martie 1989, când a avut loc cea mai mare demonstraţie anticomunistă din Basarabia, îl vedeam pentru a doua oară în fruntea manifestanţilor rebeli care asaltau tribuna din Piaţa centrală a Chişinăului şi sediul Comitetului Central al P.C.M. Mulţimea condusă de el îşi cerea dreptul la limbă şi la identitate naţională. În aceeaşi noapte a fost arestat în tren de către organele de represiune şi transportat la puşcăria din Chişinău unde a fost întemniţat cu încă vreo câţiva participanţi activi la demonstraţia din 12 martie. A urmat o grevă a foamei organizată de Veaceslav Ceremuş şi câţiva din prietenii lui. Apoi într-o duminică greva foamei a culminat cu o mare demonstraţie şi, în seara aceleiaşi zile,

Vârtosu şi ceilalţi deţinuţi au fost purtaţi pe braţele mulţimii în Piaţa Marii Adunări Naţionale, autorităţile comuniste fiind forţate să-i pună în libertate.

În zilele Revoluţiei Române, Grigore era în fruntea donatorilor de sânge pentru fraţii din Ţară şi a organizatorilor detaşamentelor de voluntari care se pregăteau să plece la Bucureşti.

În primăvara-vara lui '92, cei care au luptat în zona Tighinei i-au admirat curajul de om care înfrunta destinul. Era atât de plin de viaţă, mereu vesel şi neînfricat, încât nici astăzi nu-mi pot imagina că nu mai e printre noi.

El a luptat pentru dezrobirea Basarabiei, pentru reunirea ei cu Patria-mamă - România.

Astăzi, la un an de la moartea lui eroică, nouă, celor rămaşi în viaţă, nu ne-ar şedea bine să-l bocim. Pentru că de ne-ar vedea Grigore, ar râde de noi.

Grigore Vârtosu este un destin împlinit. Alături de alţi bărbaţi ai neamului, el este un simbol al afirmării mândriei de a fi român. Să continuăm lupta şi să ne amintim azi şi întotdeauna de fratele nostru Grigore.

«ŢARA», 20 iulie, 1993

NOI NU VOM DEVENI NICIODATĂ O NOUĂ GENERAŢIE DE REFUGIAŢI

Ilie Ilaşcu este un avantajat al sorţii

Cu mult timp înainte de arestarea lui Ilie Ilaşcu, noi, cei din Basarabia, îl tot îndemnam să părăsească Tiraspolul, el şi colegii lui, pentru că altfel se expun fie nimicirii fizice, fie arestării. Ni se părea ilogică aflarea lui acolo în timp ce luni de zile casa în care locuia era pusă sub urmărire. Era o supraveghere fățișă. Doi tipi înarmați cu pistoale-automat «Kalaşnikov» stăteau demonstrativ la poarta casei lui. Ilie făcea haz de ei. Îi invita la un ceai, îi întreba dacă nu s-au plictisit. Tipii îşi întorceau privirile fără a da vreun răspuns. Dimineața, când îşi ducea cele două fete la şcoală, umbrele din fața porții îl urmau până la stația de troleibuz.

Revenind acasă el continua să țină legătura telefonică cu noi, dădea în permanență interviuri pentru radio Chişinău, pentru B.B.C., Vocea Americei, Europa Liberă.

La insistențele noastre de a-l determina să se refugieze în Basarabia el răspundea simplu: «Nu pot, măi fraților. Ştiu că într-o bună zi ăştia mă vor ucide sau mă vor aresta. Dar dacă plec eu, ce vor zice ceilalți români din Transnistria pe care îi tot îndemn de ani de zile să-şi apere drepturile lor? Vor zice că i-am mințit, că m-am speriat. Sau îmi vor urma exemplul şi vor fugi şi ei după mine. Eu n-am dreptul să-i descurajez».

Vara trecută separatiştii l-au luat din casă. El s-a dat prins pentru că nu concepea să evadeze din propria-i casă.

Au urmat luni de zile când nu am mai ştiut nimic de el. Continuam să trimitem în fiecare zi comunicate de presă în întreaga lume, să atenţionăm autorităţile şi opinia publică.

Cuşca de fier în care au fost închişi camarazii noştri de la Tiraspol au făcut deja înconjurul lumii.

Cei cinci patrioţi întemniţaţi în puşcăriile comuniste au reuşit să solidarizeze în jurul lor, într-un fel unic, întreaga naţiune. De fapt, prin chinurile lor, ei repetă martiriul zecilor şi sutelor de mii de deţinuţi politici pe care i-a avut ţara noastră de-a lungul acestui secol. Aş zice chiar că într-un fel ei sunt avantajaţi faţă de alţii care au avut aceeaşi soartă. Zeci de ani lamura neamului românesc a fost răstignită în închisorile comuniste. Cei mai demni dintre ei deseori s-au stins în anonimat. Fraţii noştri de la Tiraspol au avantajul să fie cunoscuţi şi admiraţi de întreaga suflare românească. Avantajul, dar şi responsabilitatea. Ei nu-şi pot permite luxul oscilaţiilor sau cedărilor, întrucât nu sunt pur şi simplu cinci cetăţeni ai Republicii Moldova. Ei reprezintă astăzi obrazul naţiunii române. Ei devin un simbol al afirmării onoarei de a fi român.

O replică magistrală pentru conformişti

Cazul Ilaşcu dă o lecţie de românism celor aflaţi în afara zidurilor închisorii. Ei se lasă martirizaţi pentru a ne trezi pe noi.

Canalia naţională ne-a rezervat deja rolul de detaşament de sacrificiu. Ea cobeşte necontenit de la tribunele oficiale şi de pe paginile ziarelor moartea sigură a Frontului Popular Creştin Democrat în calitatea lui de Mişcare de eliberare naţională, de curent unionist, de formaţiune politică de opoziţie. Funeraliile F.P.C.D. au devenit o preocupare permanentă a necrofililor din Transnistria şi Basarabia. Pe

unii ne-au îngropat în timpul războiului de pe Nistru, pe alții ne-au închis în puşcării separatiştii. Pe ceilalți caută să ne înmormânteze propagandistic şi, eventual, electoral. Suntem terorizați pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

Dar cine dintre noi ar mai avea curajul să-şi dea frica pe față atunci când avem alături pilda lui Ilaşcu. Ne-ar fi ruşine de el şi de ceilalți ca el. Fapta celor cinci este ca o palmă pentru conformiştii şi conjuncturiştii de azi. Este o replică magistrală dată politicaştrilor chişinăueni care îşi drapează laşitatea cu rațiuni de ordin electoral numite şi «realism politic». Un soi de realism care se mulează în cel mai josnic mod pe micimea doctrinei oficiale despre o «independență reală a Republicii Moldova».

Patrioții români de la Tiraspol repetă experiența vechilor creştini:

«Puteți face orice cu trupul meu, însă asupra sufletului meu n-aveți nici o putere».

Ce i-ar costa pe ei să renunțe la numele de români? Poate astfel, făcându-le pe plac separatiştilor, şi-ar fi putut îndulci întrucâtva soarta.

Sacrificiu pentru o țară vecină

Observați cu câtă mândrie şi tenacitate îşi afirmă Ilaşcu identitatea sa politică de membru al F.P.C.D. Iată că în stânga Prutului afirmarea identității naționale, cea de român, se suprapune cu afirmarea identității politice, cea de membru al F.P.C.D. Frontist, unionist şi român au devenit sinonime atât în limbajul curent al adepților, cât şi în cel al dușmanilor noştri.

De ce oare Ilie şi camarazii săi strigă din cuşcă: «Trăiască Moldova, Ardealul şi Țara Românească!»? Ce au ei cu această regiune geografică de dincolo de Carpați numită şi

Transilvania? Iată o întrebare care se poate isca în mințile multor basarabeni. O întrebare odată apărută, omul vrea să-i găsească și dezlegarea. Și tot așa căutând, ajunge să-și regăsească Țara. Ilie Ilașcu, în scrisoarea sa adresată Președintelui României Ion Iliescu, spune: «Vă mai comunic că și la Tiraspol s-a murit și se mai moare pentru Țară - pentru o Românie Mare». Citind aceste rânduri, ieșite la lumină dintre zidurile închisorii, orice român din stânga Prutului începe să se dumirească: «Vasăzică, acolo este și țara mea». Altminteri, cine s-ar sacrifica pentru o țară vecină?

Plutonul de execuție și sistemele de referință

Noi, F.P.C.D., suntem o organizație politică din aceste teritorii cu o biografie unică, cu morții, întemnițații și martirii noștri. Este o onoare să faci parte din aceeași mișcare politică cu Grigore Vârtosu, căzut la Tighina, și Ilie Ilașcu, întemnițat la Tiraspol.

Acolo, între pereții închisorii, în fața plutonului de execuție, în cuștile de fier, secția F.P.C.D. Tiraspol este cea mai eficientă structură a Mișcării noastre.

Cinicii și mulțumiții de sine nu au ce căuta printre noi. Când zici: am suferit destul, să o mai facă și alții, tocmai atunci, în clipa aceea ești pierdut. Din simplul motiv că ai un sistem de referință fals, care te macină din interior. Te compari cu vecinul din preajmă, care adesea e mai sătul și e mai bine aranjat în viață decât tine. Dar singurul sistem de referință valabil pentru un creștin este Iisus Hristos. Numai credința în El, întărită și de exemplul fraților tăi de la Tiraspol, te poate fortifica, dându-ți adevăratele dimensiuni ale suferinței de dragul aproapelui.

Petre Țuțea, aflându-se într-una din închisorile comuniste și dorind să mai ridice duhul fraților săi de suferință, dar și

să facă puțină ordine în mințile celor din celulă, a zis la un moment dat: «*...Dacă murim aici în lanțuri și în haine vărgate, nu noi facem cinste Poporului Român, ci Poporul Român ne-a făcut onoarea să murim pentru el*».

Este ridicol cel ce își deplânge necontenit soarta vitregă a națiunii sale. Este demn de dispreț cel ce pleacă pe tărâmuri străine în căutarea unei vieți mai bune. Să-i mulțumim lui Dumnezeu care ne-a dat o țară. Iar nouă, generației de azi, ne-a surâs marele favor al sorții de a putea să facem ceva pentru reașezarea ei.

Intenții și efecte

Deseori se întâmplă că cele mai bestiale intenții până la urmă au un efect contrar celui scontat. Grupul lui Ilașcu a fost întemnițat cu scopul de a ne înfricoșa pe noi, cei rămași în libertate. Dar iată că tocmai pilda lor ne îndârjește și mai mult.

Comuniștii, care puneau la cale răfuiala publică asupra patrioților tiraspoleni, s-au văzut nevoiți, datorită presiunilor internaționale, să renunțe pentru moment. Executarea exemplară se amână. Amânând timp de aproape un an de zile începerea procesului, criminalii au sperat că vor reuși să-i omoare prin frig, înfometare, bătăi, simulări de execuție, droguri, punând în aplicare tot arsenalul bolșevic de tortură fizică și psihică, iar demoralizarea și disperarea ar fi trebuit să încununeze opera de distrugere a acestor oameni.

Nereușind însă, criminalii s-au văzut nevoiți să înscenеze o judecată care a cutremurat o lume. Atunci s-au retractat din nou, suspendând procesul până în august. Ei încă mai speră că frații noștri sau se vor stinge în celule, nemaisuportând tratamentul inuman, sau vor ieși din închisoare devastați fizic și psihic.

Noi, cei de dincoace de zidurile temniței, nu putem crede că Ilie Ilaşcu, Alexandru Leşco, Tudor Petrov-Popa, Andrei Ivanțoc şi Petru Godiac nu vor scăpa din ghearele bestiilor roşii. Întreaga țară îi aşteaptă cu brațele deschise.

Frate Ilie, să ştii că nici noi, cei din Basarabia, orice s-ar întâmpla, nu vom deveni niciodată o nouă generație de refugiați. Altfel ce ar zice lumea văzându-ne că am abandonat calea pe care de bună voie am ales-o? Ştim că tu şi camarazii tăi de suferință sunteți cu inimile împăcate, iar noi alături de părinții voştri care v-au dat viață, ne bucurăm că ei au născut cinci feciori aleşi de Dumnezeu să facă cinste Neamului Românesc.

«ȚARA», 27 iulie, 1993

LEGEA (STRANGULĂRII) PRESEI

Note pe marginea unor dezbateri parlamentare

La şedinţa de vineri a legislativului a fost pus în discuţie proiectul Legii presei. La tribuna Parlamentului a ieşit dl Arhip Ciubotaru, preşedintele subcomisiei pentru mass-media.

Intervenind cu o propunere de procedură din partea Alianţei F.P.C.D., subsemnatul a cerut retragerea acestui proiect din discuţie şi de pe ordinea de zi, subliniind că de o asemenea lege pur şi simplu nu este nevoie, dată fiind şi practica internaţională, dar şi faptul că relaţiile dintre o publicaţie periodică sau agenţie de presă şi stat, precum şi dintre acestea şi cetăţeni sunt deja reglementate de legislaţia în vigoare în codurile de procedură civilă, de contravenţii administrative şi cel penal. În plus, noua Constituţie ce urmează a fi adoptată în curând trebuie să garanteze expres dreptul inalienabil la libertatea presei alături de celelalte drepturi fundamentale ale omului. Cu atât mai mult cu cât proiectul care se propune spre discuţie este de fapt o tentativă de legiferare a dictatului din partea statului asupra presei şi de suprimare a libertăţii cuvântului. Am mai ţinut să atrag atenţia deputaţilor asupra faptului că modul în care va fi rezolvată această problemă va reflecta perfect gradul de democraţie şi nivelul de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova. Şi dacă atunci când se vorbeşte despre nivelul reformei economice situaţia mai poate fi justificată

prin greutățile indispensabile ce însoțesc procesul de decomunizare a economiei, cu totul altfel stau lucrurile când vine vorba despre libertatea presei, şi nu vom avea nici o acoperire în fața comunității mondiale, dacă nu vom adopta un cadru legal democratic în conformitate cu standardele europene. Însă această propunere nu a găsit susținere din partea majorității parlamentare, dl A.Ciubotaru trecând la expunerea amendamentelor parvenite din partea unui şir de instanțe cointeresate.

Şi deoarece la propunerea dlui P.Lucinschi s-a convenit să se purceadă la discutarea proiectului Legii presei în prima lectură, deputații au adresat un şir de întrebări raportorului, expunându-şi opiniile asupra chestiunii în cauză.

O rețetă autohtonă de dictatură

Punctul a) al articolului 4 intitulat «Interdicții de publicitate» începe astfel: «*Se interzice: a) difuzarea materialelor ce defăimează poporul şi Statul moldovenesc, politica lui internă şi externă...*», urmând o serie de interdicții indiscutabile ce țin de chemări la răsturnarea prin violență a orânduirii de stat sau îndeamnă la violență, separatism teritorial, propagă intoleranță etnică sau religioasă etc. Aceeaşi formulare este trecută şi în punctul b) al articolului 25 intitulat «Sancțiuni», adăugându-se precizarea de-a dreptul draconică «sub orice formă» (sic!): «*Contestarea sau defăimarea poporului şi Statului moldovenesc din partea unei publicații periodice sau agenții de presă, sub orice formă, atrage după sine o amendă de 1.000 salarii minime, iar acțiunea repetată – încetarea activității acestei publicații sau agenții de presă*».

Fiind întrebat în legislația cărei țări a mai găsit vreo formulare similară, raportorul a recunoscut că aceasta este o creație autohtonă originală. Într-adevăr, «originalitatea»

acestei sintagme este atât de evidentă, încât ar putea servi drept model pentru orice dictatură din orice țară a lumii. Practic, prin acest text se instituie instrumentul legal care permite înfrângerea sau anihilarea pe planul mass-media a oricărui adversar politic considerat drept incomod de autoritățile de stat, iar libertatea presei devine o ficțiune. Sub această formulare, vădit ambiguă şi excesiv de largă, poate intra sub incidența acestei sancțiuni orice faptă, chiar şi o simplă ironie sau relatarea unui fapt pe care puterea l-ar interpreta ca ofensator la adresa ei.

Pornind de la aceste amendamente, să încercăm să modelăm câteva situații. Un ziarist sau o publicație consideră drept greşită integrarea Republicii Moldova în C.S.I., astfel contestând politica externă oficială. Un altul apreciază drept eronată politica impozitară a guvernului sau chiar pune la îndoială întreg programul de guvernare al celor care dețin majoritatea în legislativ. Un al treilea combate decizia autorităților de a subvenționa din buget o ramură sau alta a economiei naționale, fie considerând-o falimentară, fie opinând că o atare subvenționare ar afecta nepermis de mult contribuabilii. Exemplele ar putea fi înşirate la nesfârşit, toate încadrându-se perfect în vastul spectru de «delicte» stipulat în articolele menționate mai sus.

Nu există nici o îndoială că autorii acestei legi fac o confuzie între politica promovată de partidul de guvernământ şi interesele vitale ale statului. Astfel, partidul aflat la guvernare îşi arogă dreptul de unic exponent al poporului şi al statului, celelalte opțiuni fiind categorisite ca fiind «antistatale» (iată o noțiune preluată direct din arsenalul sovietic şi atât de îndrăgită de actuala stăpânire). Formula respectivă confundă în mod deliberat opțiunile actualei puteri cu interesele poporului şi ale statului. Dar este timpul să se accepte ideea că într-un stat democratic puterea nu este ceva

imuabil, ci tranzitoriu, iar cei care se află azi la guvernare mâine se pot pomeni în opoziție. Esența unei democrații constă tocmai în perindarea la putere a diferitelor partide politice, adesea cu opțiuni diametral opuse, singurul arbitru fiind electoratul, care, urmărind polemicele dintre diverse forțe politice, își dă votul pentru un partid sau altul. Dar dacă se ajunge totuși la promovarea acestor formulări în lege, atunci și Opoziția, și presa independentă sunt lipsite de orice modalitate legală de a afirma un alt punct de vedere decât cel oficial. Tocmai aici se și evidențiază vechile reflexe ale celor care nu pot accepta jocul democratic într-o societate deschisă celor mai diverse puncte de vedere. Chingile în care se încearcă a fi încorsetată libertatea cuvântului lasă loc de manevră doar unei opoziții de buzunar și unei prese aservite în totalitate puterii. Un asemenea cadru legislativ reprezintă o copie perfectă a «democrației sovietice» care nu tolera decât punctul de vedere oficial, «al partidului și al guvernului», (iar în formula «modernizată» - al partidului de guvernământ) și deschide calea unui val de represiuni împotriva celor considerați indezirabili pentru regim. Cu un asemenea grad de libertate a cuvântului, majorității parlamentare, pentru a desăvârși opera de creare a unui cadru legal pe potriva intereselor sale, nu i-ar rămâne decât să mai voteze un amendament la Codul penal care ar interzice difuzarea, fie și orală, a bancurilor politice. Astfel, Republica Moldova ar putea ajunge lider printre țările ex-comuniste după numărul de disidenți pe cap de locuitor. Ar mai lipsi doar un singur element care să încununeze opera de reinstaurare a unui climat politic identic cu cel din perioada sovietică: adunările colectivelor de muncă, la care muncitorii și colhoznicii i-ar stigmatiza pe cei care uneltesc împotriva statului și poporului conform devizei sacrosante despre unitatea dintre partid și popor.

Un scut pentru organele de represiune

Punctul d) al aceluiaşi articol 4 fixează încă un şir de interdicţii de publicitate. Aşadar, se interzice: «*difuzarea informaţiei despre anchetarea preliminară fără autorizarea în scris a procurorului, anchetatorului sau a persoanei care efectuează cercetările prealabile, precum şi difuzarea materialelor ce vin în contradicţie cu prezumţia nevinovăţiei sau care anticipează hotărârea instanţei de judecată*».

Iată încă o stipulare care loveşte direct în drepturile fundamentale ale omului, făcând cale abuzurilor din partea organelor de anchetă şi instanţelor de judecată, răfuielilor cu oricine ar fi considerat incomod pentru orice funcţionar local sau demnitar de rang republican. Prin urmare, un cetăţean poate fi arestat în mod abuziv, supus anchetării şi judecat contrar oricăror norme şi legi, iar presa nu are dreptul să se implice şi, eventual, să-i ia apărarea decât după pronunţarea definitivă a hotărârii instanţei judecătoreşti. Este evident că într-o asemenea situaţie reacţia post-factum a presei devine cu totul inoperantă. Inventivitatea autorilor proiectului a mers atât de departe, încât depăşeşte până şi realitatea comunistă de ieri, atunci când rudele unui om arestat fără vină puteau să se adreseze după ajutor la un ziar ca «Pravda», «Izvestia», «Sovetskaia Moldavia» sau la televiziune. Dar oare azi sunt atât de rare cazurile când colaboratorii poliţiei reţin fără nici un motiv sau chiar în baza unor probe reale un cetăţean, îl snopesc în bătăi, îl forţează să «recunoască» vina, să semneze procese-verbale fabricate tot de ei şi transmit cu repeziciune dosarul în judecată? Ce îi mai rămâne de făcut unui jurnalist, dacă el nu va putea scrie despre nici un proces, fie el şi public, decât cu autorizarea procurorului sau a altui funcţionar al organelor de drept, care nu au nici un interes să admită implicarea presei în ocina lor?

Coreea de Nord – un model pentru Republica Moldova?

Articolul 17, intitulat «Finanțarea publicațiilor periodice şi a agențiilor de presă», precizează dreptul exclusiv al persoanelor juridice şi fizice din Republica Moldova de a sprijini financiar presa, orice subvenționare din străinătate fiind admisă doar «în cadrul unor înțelegeri interguvernamentale». În toată lumea liberă presa este privată, prin urmare, acorduri interguvernamentale pot fi făcute doar cu China sau Coreea de Nord, unde presa aparține în totalitate statului. Şi dacă tot am luat-o pe calea privatizării şi zicem că dorim atragerea investițiilor străine în economia națională, investiții profitabile şi pentru stat, care va încasa impozitele respective de la firmele străine, este bine să nu trecem cu vederea faptul că în lume presa este un business care prosperă şi aduce venituri considerabile celor care practică acest gen de afaceri. De ce nu am permite ca şi în Republica Moldova o firmă străină să poată fonda o revistă de reclamă, de divertisment sau de mode?

În conținutul aceluiaşi articol 17 se prevede că *«revistele şi ziarele pentru copii de vârstă preşcolară şi şcolară, publicațiile periodice destinate handicapaților şi invalizilor sunt finanțate de stat»*, iar când un deputat a propus ca în această listă să fie incluse şi publicațiile pentru tineret, dl A.Ciubotaru a remarcat rezonabilitatea propunerii, adăugând că şi presa literară, artistică, de cultură şi ştiință se află într-o situație dezastruoasă şi ar trebui să fie inclusă în lista celor finanțate de stat. Dar dată fiind starea în care se află bugetul republicii, a precizat raportorul, o asemenea posibilitate nu există. Dacă aşa stau lucrurile, ar fi absolut normal ca statul nu numai să admită, dar şi să fie direct cointeresat în atragerea oamenilor de afaceri străini care ar subvenționa presa de toate genurile,

pentru toate vârstele, inclusiv presa independentă de informație și opinie. Dar de ce, să zicem, o agenție de presă internațională să nu poată să-și deschidă și la noi o filială fără vreun acord interguvernamental.

Odată cu prăbușirea sistemului comunist numeroase fundații și organizații neguvernamentale din Occident, dorind să contribuie la consolidarea democrației în țările Europei Centrale și de Est, precum și în cele ex-sovietice, acordă un sprijin material masiv pentru fondarea și dezvoltarea presei libere. Să rămână oare Republica Moldova singurul stat din această zonă cu un regim autarhic, izolându-se de procesele democratice care au cuprins întregul spațiu ex-comunist? Este bine cunoscut și faptul că grație aceloraşi instituții occidentale în țările fostului lagăr socialist au fost fondate nenumărate posturi independente de radio și televiziune, dar, întrucât ni s-a propus doar Legea presei scrise, sperăm să revenim la acest subiect atunci când vom dezbate Legea audiovizualului, de care, spre deosebire de cea care face obiectul discuției de azi, într-adevăr este nevoie.

Poliția Conștiinței confiscă tirajul

În cadrul dezbaterilor parlamentare dl A.Păpușoi, deputat P.D.A.M., a propus o completare la ultimul alineat al articolului 21 care inițial era formulat astfel: «*Zădărnicirea difuzării legale a publicației periodice prin confiscarea tirajului, a unei părți a lui sau în alt mod este interzisă*», *adăugând sintagma «cu excepția cazurilor prevăzute în articolul 4 al prezentei legi»*. Dl A.Ciubotaru a opinat că amendamentul ar putea fi acceptat. Completarea dlui Păpușoi ni se pare de-a dreptul absurdă, deoarece, chiar dacă textul articolului 4 rămâne intact în varianta finală a legii, vina unei publicații sau a unei agenții poate fi demonstrată doar prin decizia unei instanțe judecătorești, adică post-factum, după apariția

ziarului sau difuzarea ştirii. Iar dacă o publicaţie sau o agenţie de presă poate fi sancţionată exclusiv în urma unei hotărâri judecătoreşti, care ar fi instanţa sau instituţia ce şi-ar asuma rolul de cenzor în drept să suprime în mod operativ şi arbitrar tirajul unui ziar? Procuratura? Ministerul Securităţii Naţionale? Ministerul de Interne? Sau poate va fi instituită Poliţia Conştiinţei, inspirată din George Orwell?

Presa internaţională - stop!

Articolul 33, alineatul 1, prevede dreptul la activitatea de presă exercitată de ziariştii străini, cu menţiunea că acesta este garantat de lege în condiţii de reciprocitate. Prevederea referitoare la «condiţiile de reciprocitate» este excesivă şi practic anulează posibilitatea exercitării activităţii de către ziariştii străini. Stipularea respectivă ignoră faptul că absoluta majoritate a publicaţiilor periodice, a agenţiilor de presă şi a companiilor de televiziune din lume sunt private, prin urmare, nu pot exista nişte acorduri interguvernamentale care ar asigura nişte condiţii de reciprocitate. Cu totul altceva este că ziariştii străini acreditaţi la noi trebuie să respecte legile statului şi în acelaşi timp să beneficieze de sprijinul autorităţilor pentru practicarea nestingherită a profesiei lor.

Aşadar, proiectul a fost votat deocamdată în prima lectură. Încă mai e timp pentru o îmbunătăţire substanţială a textului Legii presei. Totul depinde de măsura în care va înţelege majoritatea parlamentară importanţa chestiunii în cauză, inclusiv pentru imaginea Republicii Moldova în exterior.

«TARA», 7 iunie, 1994

UN IMN PROVIZORIU CU FUNCŢII EUFEMISTICE

În loc de motto:

«Pentru că, vasăzică, de acum ni se spune că ne sculăm cu «Deşteaptă-te...», ne culcăm cu «Deşteaptă-te...» şi aşa mai departe. Da ce, până acum am dormit? Am dormit sau am luptat pentru independenţă? Daţi-ne voie oleacă să fim independenţi. Daţi-ne voie să vedem ce putem».

(Din discursul preşedintelui Snegur, rostit în cadrul şedinţei Guvernului la 18.09.1991).
«Ţara», nr. 39 (57)

Campania de denigrare a imnului «Deşteaptă-te, Române!» a fost declanşată de M.Snegur. La 7 iunie curent în Parlamentul de la Chişinău s-a mai consumat un act al scenariului de restaurare comunistă. La iniţiativa fracţiunii parlamentare a P.D.A.M. a fost produsă o hotărâre prin care Imnul de Stat «Deşteaptă-te, Române!» este anulat, fiind înlocuit provizoriu, până la adoptarea unui alt imn în urma unui concurs, cu «Limba noastră» de Alexei Mateevici, muzica de Alexandru Cristea. Însăşi iniţiativa nu constituie o noutate, campania de denigrare a imnului demnităţii noastre de neam fiind declanşată încă în septembrie 1991, la nici o lună de la adoptarea lui. Că «Deşteaptă-te, Române!» nu va mai fi Imn de Stat era clar încă la 27 februarie, când s-au anunţat rezultatele alegerilor parlamentare, întrucât unul

din «punctele-cheie» din platforma electorală a P.D.A.M. era tocmai suprimarea imnului, alături de celelalte elemente ale programului de restaurație comunistă.

«Opoziția - în picioare! E un moment istoric!»

Demnă de remarcat, însă, este abilitatea machiavelică a autorilor acestei hotărâri, care, pentru a-şi ascunde adevăratele intenții de eradicare a tot ce ar aminti de românism, caută să înlocuiască un imn românesc cu un alt imn românesc. Intenția este clară: să preîntâmpine orice atac din partea Opoziției, din partea celor care şi-au păstrat conştiința şi demnitatea nealterate, să se blindeze cu o «variantă imbatabilă». Am reținut o replică ieşită din gura unui pedeamist care, victorios, în momentul votării, exclama pe un ton plin de satisfacție răutăcioasă: «*Cum? Ridicați mâna împotriva lui Mateevici, împotriva Limbii noastre?*». Nu-i pomenesc numele nu pentru că l-aş fi uitat, ci fiindcă pentru moment nu contează. Precum nu contează nici numele socialistului care, în momentul votării Acordului de aderare la C.S.I., a aruncat o altă replică plină de dispreț înspre noi: «*Opoziția - în picioare! E un moment istoric!*». Într-adevăr, era un moment istoric, şi, precum se vede, nu era ultimul.

Conform logicii P.D.A.M.-iste, urmează schimbarea Tricolorului şi alfabetului latin

Imnul «Deşteaptă-te, Române!», imnul «Limba noastră», Mihai Eminescu, Tricolorul sunt elemente fundamentale ale spiritualității româneşti, oricât de nesuferit ar fi acest adevăr pentru majoritatea parlamentară. În susținerea acestei afirmații, şi pentru a înlătura orice dubiu asupra românității

operei lui Mateevici, am citat în acea şedinţă a Parlamentului un fragment dintr-un studiu al lui Ovidiu Vuia, publicat în revista «Renaşterea», editată în Germania: «*Limba noastră» se orânduie cu deosebită cinste alături de poezii cu aceeaşi temă semnate de George Coşbuc sau Aron Cotruş şi nu-i inferioară deloc lui «Deşteaptă-te, Române!» de Andrei Mureşanu şi suntem în drept să afirmăm că marele poet român basarabean Al.Mateevici şi-a plătit cu viaţa, victimă a lidoaselor bande bolşevice, vina de a fi compus unul din cele mai frumoase imnuri dedicate sfintei limbi româneşti, neamului său daco-roman*».

Am adus acest exemplu pentru a atrage încă o dată atenţia majorităţii parlamentare asupra situaţiei penibile în care se află, perseverând în tentativa deşartă de a căuta «originalitatea» limbii, spiritualităţii, poporului băştinaş. Urmând logica pedeamistă, care nu mai poate admite ca două state să aibă acelaşi imn, ar fi de aşteptat ca şi drapelul de stat să fie schimbat, deoarece situaţia este aceeaşi. Dacă ne ţinem în continuare de aceeaşi logică, s-ar impune şi modificarea alfabetului. Şi totuşi dacă în perioada sovietică implantarea acestor neadevăruri era destul de uşoară, astăzi ea ar reuşi numai dacă s-ar reinstaura regimul dictatorial de ieri.

În cadrul aceleiaşi şedinţe a Parlamentului, raportorul (care a dorit să nu figureze în cronica noastră*), fiind întrebat de ce, dacă într-adevăr P.D.A.M. agreează «Limba noastră», acesteia i se acordă un statut provizoriu, anunţându-se «un concurs pentru crearea noului Imn de Stat», dânsul a improvizat un răspuns antologic: «*Dar de unde ştiţi că acest concurs nu va fi câştigat tocmai de Alexei Mateevici?*». Dacă însă răspunsul liderului agrarian nu a fost o glumă şi câştigătorul concursului este deja cunoscut, ce rost ar mai avea punctul 4 al aceleiaşi hotărâri: «*Guvernul va aloca mijloace pentru desfăşurarea concursului?*» Sau poate Guvernului, după ce a rezolvat toate probleme social-economice, nu i-a rămas altceva de făcut decât să toace banii publici de dragul hachiţelor

majorității parlamentare? Așa sau altfel, deocamdată cert este un singur lucru: puterea este cuprinsă de obsesia provizoratului.

Fracțiunea parlamentară a Alianței F.P.C.D. nu a participat la votarea hotărârii de anulare a imnului «Deșteaptă-te, Române!»

În calitate de fracțiune parlamentară de opoziție, am fost puși în dificultate și trebuie să recunoaștem că situația a fost gândită destul de abil de P.D.A.M., deoarece este dificil să votezi împotriva unei decizii care substituie «Deșteaptă-te, Române!» prin «Limba noastră». Tocmai de aceea fracțiunea parlamentară a Alianței F.P.C.D. nu a participat la vot, fapt trecut sub tăcere în buletinele de știri ale radioteleviziunii, care anunțau sec 76 de voturi pentru și 3 împotrivă. Cele trei voturi contra sunt ale unei părți a grupului parlamentar «Blocul Țăranilor și Intelectualilor», cealaltă parte a acestui bloc neparticipând nici ea alături de noi la votare.

De ce, totuși, agrarienii au ales anume «Limba noastră»? Motivul e simplu. Pentru a evita pronunțarea sintagmei «limba română» aceștia de mult fac abuz de formule gen limba de stat, limba maternă, limba oficială, limba noastră etc. Iată de ce, pentru a scăpa de «Deșteaptă-te, Române!» care zgârie urechile ciulite spre Moscova, P.D.A.M.-ul a găsit potrivit să-i atribuie și poeziei lui Al.Mateevici funcția de eufemism menit să mușamalizeze identitatea noastră românească. Că procedeul nu este dintre cele mai oneste, se vede de la o poștă. Dar nu asta contează pentru ei. Contează doar menținerea unor aparențe de corectitudine în comportament și cultivarea continuă a simulacrului democrației.

«ȚARA», 14 iunie, 1994

RECURS LA METODĂ
SAU
GENUL EPISTOLAR CA MIJLOC DE REPRIMARE POLITICĂ

Oficiosul Guvernului «Moldova Suverană» publică în numărul din 1 noiembrie curent o «Scrisoare deschisă Preşedintelui Republicii Moldova», semnată cu câteva nume de «moldoveni din Făleşti», material la care ne-am referit şi în numărul trecut şi care începe cu precizarea că dl Mircea Snegur nu este altcineva decât «*Apostolul Pavel al poporului nostru*». În finalul epistolei colective autorii ei avertizează conducătorul de vârf despre pericolul ce planează asupra Republicii Moldova, care ar proveni din partea F.P.C.D. «*Căci anume aici,* – susţin jălbaşii, – *este cel mai mare pericol al autonimicirii – în existenţa «frontului»* în republică şi în activitatea subversivă a liderilor lui».

Remarcăm în treacăt că plăsmuitorii textului respectiv sunt atât de puternic influenţaţi de gândirea şi acţiunea recentă a maestrului Ion Druţă, încât îl pastişează fără nici o perdea. Înainte de a trece la analiza stilistică a acestui text, condimentat copios cu injurii şi scabrozităţi suburbane preluate din limbajul curent al propagandei oficiale, dorim să subliniem că miezul acestei «Scrisori» se reduce la rugămintea «electorilor prezidenţiali» către şeful statului ca acesta să manifeste mai multă receptivitate faţă de iniţiativele de suprimare a F.P.C.D.:

«*Susţineţi începutul bun al Procuraturii Republicii printr-un decret special de interzicere categorică a «frontului» şi a ziarului său «Ţara» ca organizaţie social-politică făţiş antistatală şi antipopulară*».

«Viespile încă bâzâie»

Astfel, Puterea recurge la vechea metodă stalinistă conform căreia «masele de truditori» înfierează «duşmanii de clasă» şi cer conducerii de partid şi de stat să ia cele mai drastice măsuri contra celor care gândesc **altfel** decât este îngăduit «de sus». Metoda funcţionează perfect. Atunci «duşmanul lăuntric» era chiaburul sau agentul imperialismului mondial, gata să atace în orice clipă cuceririle revoluţiei sau, după caz, ale socialismului. Astăzi în calitate de «duşman intern» este prezentat F.P.C.D., iar rolul «duşmanului extern» este atribuit României, prezentată ca stat-agresor care atentează la «cuceririle independenţei». Că între exponenţii epocii staliniste şi cei ai zilei de azi nu există nici o deosebire îşi poate da seama oricine aruncă o privire asupra componenţei nominale a Puterii de la Chişinău, iar ca o confirmare în plus vine şi limbajul — reflecţie fidelă a mentalităţii — de care se face uz. Ziarul «Ţara», de exemplu, este numit «cuib de viespi». Vă amintiţi: Dumitru Milev, «Viespile încă bâzâie»? Poate oare cultiva o asemenea producţie propagandistică altceva decât ura «de clasă» contra celor care împiedică «construcţia socialismului» (azi — edificarea statului şi consolidarea independenţei)? Măsurile care se impun sunt cunoscute: lichidarea politică prin metode represive.

Vigoarea unui membru de partid

Practicanţii acestei metode uită, probabil, că într-un stat de drept doar justiţia poate aprecia legalitatea sau ilegalitatea unui fenomen, fapt, comportament, inclusiv legalitatea activităţii unui partid sau publicaţii periodice. Iar interzicerea prin decret la care se face apel în «Scrisoarea» în cauză poate avea loc doar în condiţiile unei totale dictaturi, modalitate de suprimare politică ce nu este prevăzută (încă) de legislaţia în vigoare.

Alături de alți «trădători de Patrie şi popor», subsemnatului îi este rezervat un loc aparte în epistola cu pricina. Portretul scăldat în «veninul proletar» al semnatarilor se distinge printr-o serie de calificative injurioase, dar şi printr-un profund regret pentru «mărinimia» excesivă a preşedintelui:

«*La una din nenumăratele grosolănii ați reacționat destoinic prin procesul Snegur-Roşca. Dar, credem, nu v-a ajuns tărie s-o scoateți la capăt. Şi în final l-ați iertat. De ce oare?*» — se întreabă apărătorii «patriei tinere». Într-adevăr, care ar fi motivul unei astfel de lipse de fermitate din partea preşedintelui? Unii presupun că la mijloc este şi faptul că la acea dată Domnia Sa deja părăsise rândurile Partidului Comunist, dar încă nu devenise membru cu drepturi depline al P.D.A.M., lipsa de vlagă fiind condiționată de situația provizorie de persoană fără de partid. Astăzi însă acea scurtă perioadă intermediară s-a consumat. Astăzi se poate exclama din nou: «*Eu îmi iubesc partidul şi mă mândresc cu el, / în suflet el îmi toarnă tărie de oțel!*»

M.S.N. — pepiniera de patrioți ai Republicii Moldova

Acum, blindat cu noua Constituție şi cu noua calitate de membru de partid, şeful statului este somat să lovească fără cruțare în «*cel mai aprig dușman al statalității şi suveranității republicii noastre*» (adică subsemnatul — Iu. R.) şi în «*haita lui*» (adică grupul parlamentar F.P.C.D. — Iu. R.) care «*n-a votat (...) şi deci nu recunoaşte Constituția țării Moldova în care trăieşte şi pâinea poporului căreia o mănâncă*». Se ştie prea bine ce trebuie făcut cu trântorii şi paraziții care, după ce că sunt trădători, mai şi mănâncă pâinea poporului.

Printre persoanele atacate cu deosebit zel în ultimul timp de propaganda oficială este şi Petru Bogatu, împotriva căruia s-au consumat cantități considerabile de cerneală tipografică.

Pestilențiala «filipică» lansată prin foaia «Moldovanul» contra dlui Petru Bogatu a fost retipărită concomitent de practic toate ziarele raionale, acțiune ce putea fi realizată doar la indicația propagandiștilor stăpânirii prin vechea metodă «Liternîi A» (cine nu cunoaşte această practică, să-l întrebe pe dl F. Angheli, fost şef al ATEM-ului). Petru Bogatu nu e trecut cu vederea nici în «Scrisoarea» respectivă, atribuindu-i-se printre altele şi calificativul de «kaghebist». Însă deosebit de relevantă ni s-a părut paranteza care încheie aprecierile făcute dlui Bogatu:

«*(Să nu fi dat Domnul ca el să fi ajuns din greşeala cuiva în actualul M.S.N. (Ministerul Securității Naționale* – Iu. R.*) al R.M., că acolo, după câte ştim sigur, sunt bărbați devotați neamului şi au dovedit-o nu o singură dată).*»

Preocupări comune

Dezarmantă sinceritate! Iată o opinie din interior despre bravii noştri securişti naționali care ar putea merge şi la rubrica «Cuvânt despre colegi». Un asemenea grad de documentare asupra calității cadrelor celei mai secrete instituții îl poate avea doar un înalt demnitar al acesteia (să zicem, dl Lopatenco de la Făleşti sau dl Moțpan din aceeaşi localitate), şi nicidecum «un grup de locuitori moldoveni din Făleşti». Iar dacă autorul nu e un ofițer superior al M.S.N., atunci în mod sigur avem de a face cu un turnător provincial care n-a ratat nici această ocazie de a-şi adula, slugarnic şi imbecil, şefii.

O confirmare în plus că Puterea nu e deloc străină de această furibundă campanie de denigrare a F.P.C.D. este şi faptul că respectiva «Scrisoare» a fost deja reluată de gazetele raionale, iar ziarul de la Râşcani «Vatra străbună» din 5 noiembrie o plasează chiar în pagina Uniunii raionale a agrarienilor «Ecoul gliei». Precum vedem, agrarienii de pretutindeni, inclusiv cei de la Râşcani, au aceleaşi preocupări.

Scrisoarea ne-a chemat la drum

După cum se vede, mesajul făleştenilor către Preşedinte este un fals al propagandei oficiale, ceea ce o demonstrează şi lista de nume care îl însoţesc. Această «scrisoare» a ajuns şi în Parlament. Ea se încheie cu şase nume, dactilografiate, ca şi întregul text, la o maşină de scris, fără nici o urmă de semnătură alături. În capul listei figurează numele Radu Andrei, iar fişa de control alăturată «scrisorii» dă şi o adresă ca fiind a respectivei persoane: or. Făleşti, str. Bălţului, 11, ap. 2. Ulterior am aflat că aici locuieşte cetăţeanul Colesnicenco Fiodor, iar singura persoană cu nume Radu Andrei pe care am reuşit să o găsim în Făleşti este un tânăr născut în 1976 care de la 23 noiembrie 1993 îşi satisface serviciul militar. Celelalte persoane n-au fost identificate printre locuitorii oraşului Făleşti. De altfel, am făcut această investigaţie doar pentru a arăta cu câtă nonşalanţă acţionează cei specializaţi în fabricarea unor asemenea plastografii, încât nu se îngrijesc nici măcar de aparenţe.

Din poşta Parlamentului

Nu încape nici o îndoială că Instituţia specializată în dezinformare şi compromitere (pe care nu o nominalizez pentru a evita încă un proces judiciar) a primit ordin să-şi intensifice activitatea. Numai în ziua de 25 octombrie la Parlament au sosit trei scrisori de acelaşi fel. Prima, apărută şi în «M.S.», e de la Făleşti; alta, în ruseşte, e expediată de la Cahul şi semnată «Moşneagu O.D.»; a treia vine de la Soroca, cu titlu de semnatar figurând «Cebotari V.M.». Ultimele două sunt scrise de mână, ambele fără adresele expeditorilor, astfel încât a fost imposibil de constatat autenticitatea numelor respective. În fişele de control funcţionarii

Parlamentului fixează nepărtinitor la rubrica «Conținutul» următoarele: «*Din numele unui grup de cetățeni cere interzicerea activității Frontului Popular Creştin Democrat şi a ziarului «Țara»; «Cere interzicerea Frontului Popular Creştin Democrat»; «Își exprimă opiniile privind activitatea Frontului Popular Creştin Democrat şi a ziarului «Țara».*

Locuri vacante în puşcării

«Cahuleanul Moşneagu» își exprimă opiniile în spiritul celor mai alese tradiții comuniste. El deplânge folosirea nerațională a locurilor ce s-au eliberat în penitenciare în urma recentei amnistii, arătându-se profund deziluzionat că i-au fost înşelate atât de crud speranțele şi că încă nu toți «frontiştii» şi-au ocupat locurile «binemeritate» în puşcării. Iată cum arată «opiniile» cahuleanului în original:

«*A ne lucişe ispolizuia Konstituțiu zapretiti takim formirovaniam ih deiatelinosti, a esli Miniust. ne vidit osnovania, to pusti hoti raz pocitaet gazetu «Țara».*

Gospodin Ministr! Budite vnimatelnî. Pered slovom «Țara» narisovana karta, cia eto karta? (Parcă am mai văzut şi în Parlament, la o conferință de presă cum unii lideri ai P.D.A.M. fluturau săptămânalul nostru, prins de ei «în flagrant delict» cu harta pe frontispiciu* — Iu. R.). *Razve ne dostatocino osnovania? O soderjanii mî ne govorim. Gospoda iz prokuraturî! Pobîvaite i vî na mitingah, posmotrite kakie tam flaghi, kakogo gosudarstva. Proşla amnistia, osvobodilisi mesta v tiurimah. Mî vse nadeialisi cito dlea frontistov. Oni gheroi potomu cito vî im poddakivaete. A posadite odnogo – Bogatu ili Roşca – i vse oni uspokoiatsea».*

("Dar oare n-ar fi mai bine, făcându-se uz de Constituție, să fie interzisă activitatea unor astfel de formațiuni, iar dacă Ministerul Justiției nu găseşte temei pentru această acțiune, ar face bine să citească măcar o dată ziarul "Țara".

Dle Ministru, fiți atent! În fața cuvântului "Țara" e desenată o hartă, a cui e această hartă? Oare nu e un temei suficient? Despre conținut nici nu mai vorbim. Domnilor de la procuratură, mergeți și dumneavoastră la mitinguri, ca să vedeți ce fel de steaguri sunt acolo, al cărei țări. A avut loc amnistierea. S-au eliberat locuri în închisori. Am sperat că sunt rezervate pentru frontiști. Ei fac pe eroii pentru că Dumneavoastră îi toleraţi. Dar dacă l-aţi încarcera măcar pe unul - Bogatu sau Roşca - s-ar liniști cu toții.")

Scrisoarea soroceanului, este şi ea plină de elogii aduse politicii partidului de guvernământ şi suprasaturată de cele mai belicoase expresii împotriva F.P.C.D. şi a publicației lui.

«Vox poluli, vox Dei»

Cele trei scrisori poartă pe fişele de control rezoluția vicepreşedintelui Parlamentului Nicolae Andronic:

«1. Ministerul Justiției

2. Rog să fie familiarizat dl Iu. Roşca».

Cu riscul de a nu mai fi familiarizat cu asemenea creații, aş dori să aflu ce urmează să întreprindă Ministerul Justiției, căruia dl vicepreşedinte îi expediază o asemenea producție epistolară? Să examineze temeinicia «argumentelor» venite «din popor» în sprijinul sesizării Procuraturii către Ministerul Justiției în care se cerea suspendarea activității F.P.C.D.? Sau poate amicii noştri au pus în aplicare genul epistolar pentru a colecționa cât mai multe «opinii» atât de dragi stăpânirii ca să-şi justifice o eventuală decizie de suprimare a Opoziției? În acest caz, pentru a opera scoaterea F.P.C.D. în afara legii, conducerea de vârf ar urma doar să aprecieze când numărul scrisorilor din partea cetățenilor puşi pe stârpirea «inamicului intern» va fi suficient.

Cine nu e ca noi, e împotriva noastră

Actualii guvernanți suprapun în mod deliberat platforma politică a partidului de guvernământ cu interesele statului și ale poporului, dându-i un caracter obligatoriu pentru toți. Tendința de uniformizare a conștiințelor după calapodul Puterii este certificată și de apariția și larga circulație în mediul administrației Republicii Moldova a termenului de tristă faimă «ideologie statală». Astfel, vechiul slogan bolșevic «*Cine nu e cu noi, e împotriva noastră*» nu numai că a rămas în vigoare, dar a mai și căpătat în varianta modernizată nuanțe proaspete: «*Cine nu e CA noi, e împotriva noastră*» și, prin urmare, este lipsit de dreptul la existență.

Iată încă o dovadă elocventă a faptului că în Republica Moldova cel care gândește **altfel** și nu se încadrează în calapodul mentalității «oficiale» nu-și poate găsi loc în societatea proiectată de arhitecții Puterii. Citățm mai jos dintr-un document al Ministerului Justiției din 23.09.94 expediat tuturor partidelor în urma sesizărilor Procuraturii:

«*Adoptarea noii Constituții a Republicii Moldova a creat premise favorabile pentru consolidarea tuturor forțelor politice întru întărirea statalității republicii. În acest context Ministerul Justiției propune de a se organiza în cel mai apropiat timp o întrunire a reprezentanților TUTUROR partidelor, organizațiilor social-politice, înregistrate în republică PENTRU ELABORAREA UNUI PROGRAM UNIC DE ACTIVITATE, menit să contribuie la prosperarea Republicii Moldova*».

Este evident că intensificarea campaniei de dezinformare și de compromitere a F.P.C.D. urmărește un scop bine determinat: pregătirea opiniei publice interne și externe pentru suprimarea Opoziției în Republica Moldova.

"ȚARA", 15 noiembrie, 1994

AUTOGRAFELE IUBIRII

În ultimul timp tot mai rar ne ajung veşti de la fraţii noştri care zac până în prezent în închisoare. Ostaticii comunismului cuibărit la Tiraspol şi pitit la Chişinău îşi înalţă cu propria jertfă sanctuarul iubirii de Ţară. Exilaţi din paginile ziarelor şi reportajele TV, ei au intrat în confruntare mută cu cei care ştiu bine cum să aplice diabolicul principiu al picăturii chinezeşti. Timpul roade ca un şoarece într-un colţ de perete. În pragul celulei scăldate de frig şi nesfârşită aşteptare stă tupilată căţeaua deznădejdii. Pe ea o asmute acum călăul. Numai ea i-ar putea împlini gândul urzit.

Zilele trecute am primit două formulare decupate din «ŢARA» cu semnăturile lui Ilie Ilaşcu, şi, separat, Alexandru Leşco, Tudor Petrov-Popa, Andrei Ivanţoc. Separat, pentru că Ilie Ilaşcu e în temniţa de la Hlinaia, iar ceilalţi - la Tiraspol. Astfel ei îşi exprimă solidaritatea cu Memorandumul F.P.C.D. prin care a fost iniţiată revizuirea Constituţiei. Iată un manifest al iubirii de neam în stare să ne îmbărbăteze şi pe noi, cei din libertate. Să ne alunge starea de amorţeală şi disperare laşă.

Ce este această semnătură pentru ei, pentru fiecare dintre noi? O confirmare a demnităţii umane şi un refuz de a vieţui după legea strâmbă a veneticilor.

«ŢARA», 15 noiembrie, 1994

FRAŢII MEI,

Anul 1994 a fost pentru noi plin de grele încercări. În acest an au revenit la putere şi şi-au consolidat poziţiile exponenţii vechiului regim, mânaţi de pofta unei totale restauraţii. Aceştia au reuşit deja să-şi înfăptuiască un şir de obiective ce ţintesc reaservirea Republicii Moldova intereselor ruseşti şi înăbuşirea mişcării de eliberare naţională. Adversarii noştri se cred astăzi mai puternici ca niciodată.

Priviţi cu atenţie reportajele televizate şi pozele din presa oficială. Zâmbete pline de satisfacţie neroadă ale conducătorilor nechemaţi, dar aleşi, chipurile lor umflate în nesfârşite guleaiuri sunt ca un scuipat în obrazul celor mulţi şi măcinaţi de nevoile zilnice. Aceşti cavaleri ai «târfei roşii», îmbătaţi de succesele obţinute pe tărâmul restauraţiei comuniste, nu şi-au păstrat nici măcar conştiinţa propriului lor provizorat.

Dar, nu aduce anul cât aduce ceasul, zice românul.

Datoria noastră este să ne opunem acestui «marş triumfal al puterii sovietice». Numai astfel putem pregăti victoriile noastre de mâine. Nu disperarea demolatoare de vise şi perspectivă, ci credinţa nestrămutată determină ţinuta membrilor Mişcării noastre. Atâta sete de viaţă şi de luptă ne-au lăsat morţii noştri căzuţi la Nistru în vara lui '92, încât nu ne putem permite nici o clipă de şovăire sau slăbiciune. Atâta dor de Ţară răzbate afară de la fraţii noştri întemniţaţi la Tiraspol şi Hlinaia, încât am deprins doar mersul cu spinarea descovoiată şi cu fruntea sus. Nu lacrima disperării, ci lacrima bucuriei să ne copleşească. A bucuriei că avem o

Țară care este Pământul Făgăduinței spre care se merge anevoios, dar neabătut.

Acum, la sfârșit de an, gândul mi se îndreaptă spre voi, frații mei de luptă și ideal. Cât de nobil și de curat este efortul celor de prin satele noastre care, departe de larma Chișinăului și aplauzelor mulțimilor, hărțuiți de copoii stăpânirii și de mizeria materială, nu se lasă duși pe panta confortabilă a lamentațiilor și neputinței. Condiția de vierme docil și inofensiv este partea celor slabi cu duhul. Noi suntem de altă stofă. Dorința de libertate este cea mai dulce licoare care ne dă vlagă și ne fortifică spiritul de rezistență. Mișcarea noastră este cea mai mare familie din Basarabia și sunt fericit că am atâția frați de luptă politică.

Dragii mei, cu voi și cu atâția alții ca voi toate greutățile nu pot decât să ne aprindă și mai tare flacăra iubirii de adevăr și dreptate.

În ziua Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fiind la Căușeni, am primit un bilețel caligrafiat cu grijă de Ciobanu Ion, un om în etate, care ne scria: «*Domnilor deputați, știm că sunteți puțini la număr și încă nu puteți dovedi pe cei mulți. Dar așa puțini cum sunteți, să nu vă lăsați, căci și noi aici luptăm alături de Dumneavoastră*». Nu ne vom lăsa, domnule Ciobanu, că iată vin copiii în urma noastră și nu-i putem face pe ei de rușine.

La mulți ani!

«ȚARA», 1 ianuarie, 1995

GYR AL NOSTRU

Radu GYR a intrat în Basarabia de azi prin cartea lui Ilie Ilaşcu «Lupta continuă» şi prin câteva poezii publicate în «ŢARA». Iată că poezia lui depăşeşte cadrul literar-istoric şi comemorativ şi se implântă plenar în actualitatea basarabeană.

«Crezul» lui Radu Gyr este şi crezul fraţilor noştri întemniţaţi la Tiraspol şi Hlinaia, este crezul unei întregi mişcări care înţelege să nu-şi păteze onoarea de a fi român. Radu Gyr este o sfidare viguroasă a celor care încearcă să facă din icoană un tabu şi să întemnişeze propriul nostru nume. O idee nu poate fi întemniţată. Poate fi încarcerat doar trupul, dar nu şi sufletul care este respiraţia lui Dumnezeu prin Duhul Sfânt.

Nu lamentările epigonilor de azi care şi-au făcut o meserie din deplângerea necontenită a vitregiilor timpului şi nici sloganele neputincioase, demolatoare de speranţe de tipul «vai de capul nostru» sau «şansa-i pierdută» ne sunt călăuză, ci bărbătescul «ÎNDEMN LA LUPTĂ» ne poate oţeli spiritul de rezistenţă şi încrederea în victorie.

«Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănile din piept nu dor,
cum dor acele braţe slute
care să lupte nu mai vor».

Radu Gyr nu are nevoie de Premiul Nobel. El a primit suprema recunoaştere a valorii creaţiei sale: condamnarea la moarte pentru poemul «RIDICĂ-TE, GHEORGHE, RIDICĂ - TE, IOANE!» Această cunună de spini, dar şi de glorie, aşezată pe fruntea poetului, marchează într-un mod cu totul fascinant destinul unui om care şi-a văzut rostul trecerii sale pe pământ în afirmarea credinţei nestrămutate în Dumnezeu şi în destinul

Neamului Românesc. Şi dacă viaţa unui om, care este făcut după chipul şi asemănarea Celui de Sus, nu este altceva decât imitarea lui Hristos, acolo, sus, în mod sigur, în calda lumină celestă, sufletul martirului Radu Gyr se odihneşte în pace. El a reuşit să-şi armonizeze suferinţa cu supliciile Mântuitorului:

« – *Unde eşti, Doamne? Am urlat la zăbrele.*
Din lună venea fum de căţui...
M'am pipăit... şi pe mâinile mele,
am găsit urmele cuielor Lui.»

Poezia lui Radu Gyr este un manual care ne învaţă să ne simţim apartenenţa la trupul neamului. Morţii noştri, noi, cei vii, şi cei care vin după noi suntem una. Jertfa înaintaşilor, izvor nesecat de apă vie, lumină lină a celor de sub glia ţării, «ascunşi în lut ca o comoară», este solul roditor în care ne sunt implantate rădăcinile: «*Nu, neamul nostru nu vă plânge ci se cumineca prin voi.*»

Viaţa şi opera lui Radu Gyr este o replică magistrală aruncată materialiştilor care ştiu să ia în calcul toţi factorii: geopolitici, strategici, economici, sociali etc., etc.; unul singur le scapă — factorul SPIRIT. Nu materialismul, nu determinismul economic trâmbiţat de politicienii de duzină vor aduce multrâvnita împlinire a destinului nostru, ci îmbrăţişarea sinceră şi totală a celei mai autentice realităţi care este împăcarea Neamului cu Dumnezeu e singura cale demnă de urmat.

În clipele când mi se pare că-mi este greu, când sunt copleşit de hărţuielile cotidiene, când îmi vine să mă îmbăt cu dulcele venin al autocompătimirii, oglinda care îmi redă adevărata dimensiune a suferinţei este Radu Gyr. Atunci îmi recapăt echilibrul, mi se face ruşine pentru slăbiciunea de moment, îmi zic «Doamne, ajută!» şi îmi continui fără ezitare calea.

"ŢARA", 14 martie, 1995

POZIŢIA GRUPULUI PARLAMENTAR AL ALIANŢEI FRONTULUI POPULAR CREŞTIN DEMOCRAT FAŢĂ DE GREVA GENERALĂ A TINERETULUI STUDIOS

(Expusă în cadrul emisiunii «Mesager» din 30 martie 1995)

Stimaţi telespectatori,

În Piaţa Marii Adunări Naţionale din Chişinău, la Bălţi şi în alte localităţi din Basarabia continuă Greva generală a tineretului studios şi a corpului profesoral, grevă la care a aderat şi continuă să adere tot mai multă lume. Ultimele 11 zile au trecut sub semnul exploziei de românism al Noii Generaţii din Basarabia care nu mai doreşte să se conformeze atmosferei sufocante impuse de regimul agro-socialist care a transformat Republica Moldova într-o cameră de gazare a spiritului naţional şi creştin. După ce au adoptat o Constituţie care exaltă teoria tribalismului moldovenesc, în opoziţie cu adevăratele valori ale Neamului Românesc, actualii guvernanţi urmăresc cu premeditare înăbuşirea conştiinţei naţionale şi ţintesc în una din instituţiile de bază ale naţiunii - Şcoala. Planul nomenclaturii este limpede: să stranguleze revigorarea conştiinţei naţionale a Tinerei Generaţii prin eliminarea din sistemul de învăţământ a Istoriei Românilor, a Limbii şi Literaturii Române.

Riposta viguroasă declanşată de tineretul basarabean a constituit o surpriză nu numai pentru autorităţi, ci şi pentru

cei mai incurabili optimişti. Cu atât mai jalnice arată bâlbâielile celor de la Guvern sau blestemele furibunde ale majorităţii parlamentare. Numai preşedintele Snegur, contrar uzanţelor, a păstrat o tăcere mult prea îndelungată, că să nu-i zicem suspectă. Abia ieri, în a 10-a zi a Grevei generale, şeful statului a binevoit să se întâlnească cu reprezentanţii greviştilor, dând în aceeaşi zi un decret care nici nu rezolvă problemele ridicate de tineretul studios, nici nu vădeşte o atitudine tranşantă (pro sau contra) a Preşedinţiei.

«*Aplauze pentru cei din umbră*», insinua un titlu de la finele unei recente emisiuni televizate. Însă oricât de abile ar fi grupările rivale de la putere, care caută să profite într-un fel sau altul de această revoltă populară, afirmarea năvalnică, matură şi plină de curaj a acestor copii vine să rupă lanţul fricii genetice care leagă câteva generaţii de români basarabeni.

«*Noi suntem alţii*», spunea un tânăr din Piaţa Marii Adunări Naţionale într-un recent interviu televizat. Da, ei sunt *alţii*. Aceşti tineri au crescut fără obsesia fricii. Şi tocmai de aceea sperăm că ei nu se vor lăsa manevraţi şi vor şti să apere demnitatea lor, batjocorită de actuala stăpânire.

Aşadar, cine stă în spatele greviştilor? Mizeria morală şi materială, foametea părinţilor, lipsa de mijloace de trai. «*Salarii, pensii, burse*», scandează tineretul protestatar. Cine se poate desolidariza de o asemenea lozincă? Numai acea mână de îmbuibaţi care şi-au însuşit toată puterea în stat, condamnând populaţia la o existenţă subumană.

Dacă preşedintele Snegur doreşte într-adevăr să pună umărul la soluţionarea revendicărilor înaintate de grevişti, dânsul o poate face. Numai să vrea. Alianţa Frontului Popular Creştin Democrat consideră că există o singură modalitate de soluţionare a revendicării de bază înaintate de grevişti. Şi aceasta exclude jumătăţile de măsură cum ar fi

nişte decrete lipsite de noimă şi efecte concrete. Preşedintele poate sparge cercul vicios al minciunii, făcând uz de dreptul său constituţional şi prezentându-se în faţa Parlamentului cu un proiect de lege privind revizuirea preambulului şi a articolului 13 din Constituţie în conformitate cu adevărul ştiinţific şi istoric. Orice alte căi, cum ar fi moratorii, suspendări, comisii, discuţii suplimentare, nu rezolvă nimic. Dimpotrivă, vor împotmoli şi mai rău lucrurile.

Deocamdată este clar pentru toţi: Greva generală continuă. Mâine dimineaţă Parlamentul intenţionează să ia în dezbatere situaţia creată. Noi, membrii grupului parlamentar al Alianţei Frontului Popular Creştin Democrat, mai păstrăm speranţa că Legislativul nu va adopta aceeaşi tonalitate agresivă a declaraţiilor Guvernului şi a partidului aflat la putere, ci va examina cu maximă seriozitate pachetul de revendicări ale sutelor de mii de alegători din Chişinău şi din toată republica, înţelegând că numai prin întronarea adevărului ştiinţific, prin împroprietărirea ţăranilor cu pământ şi prin promovarea unei politici sociale echitabile poate fi asigurată stabilitatea reală în republică.

Ţinând cont de importanţa majoră a chestiunii pe care Parlamentul o va lua mâine dimineaţa în discuţie, propunem ca şedinţa să fie transmisă în direct la radio şi televiziune.

Vă mulţumesc pentru atenţie.

«ŢARA», 1 aprilie, 1995

IEŞIREA DIN ÎNTUNERIC

Generaţia mea, spre deosebire de părinţii şi bunicii noştri, nu a cunoscut în copilărie, prin tradiţie şi educaţie, adevărurile simple şi fundamentale pe care se axează identitatea unui om şi a unei colectivităţi. Ne-am născut şi am crescut, până în adolescenţă şi tinereţe, fără un buletin de identitate valabil pentru o fiinţă umană normală: fără naţionalitate şi fără Dumnezeu. Aici, în hăul basarabean, cele două tabu-uri funcţionau perfect: 1) Tu, omule, nu ai neam; 2) Tu nu-L ai nici pe Dumnezeu, fiindcă nu există nici Dumnezeu, nici neamuri...

Mare este mila Ta, Doamne. Noi, rătăciţii de ieri, modelaţi după chipul mort al regimului, prin zbucium şi suferinţă, ne-am învrednicit de căldura Ta, depăşind treapta de «copii teribili» ai temutului imperiu. Nu de curaj duceam noi lipsă, Doamne. Nici de sete de libertate. Eram şi destul de naţionalişti pentru a ne atrage asupra noastră toată furia stăpânirii. Ceva totuşi ne lipsea. Ceva ce ar fi desăvârşit rostul încleştării noastre, pe viaţă şi pe moarte, cu duşmanul de veacuri. Tu nu ne-ai lăsat să ne pierdem în vâltoarea luptei, ferindune şi de mândria deşartă a victoriilor efemere, şi de pustiul disperării în urma înfrângerilor de moment. Ai străpuns cu lumina Ta întunericul din sufletele noastre.

Am înţeles şi noi că singurul şi cel mai de nădejde aliat al unei mişcări naţionale este Iisus Hristos.

Ne ferim cu grijă de morbul secolelor din urmă care a glorificat orgoliul omului căzut în «păcatul originalităţii». Şi fiindcă împărtăşim cu toată suflarea noastră faptul Învierii Domnului înţelegem să ne urmăm calea căutând, fiecare

după puterile lui, să-L imităm pe Hristos. Fiindcă de două mii de ani omenirea, trecând peste grimasele moderne, asta face. Iar noi, românii basarabeni, nefiind nici mai originali, nici mai năpăstuiți decât alții, zicem în această zi, alături de tot creștinul: «Hristos a înviat!». Cât de absorbantă este tentația de a ne vedea aici, în Basarabia, ca cei mai necăjiți, dacă nu de pe glob, atunci, în mod sigur, de pe întinsul întregului pământ românesc. Cât de savuroasă pare starea de complacere în propria suferință. E ca un drog care paralizează voința și înecă sufletele slabe în puhoiuri de lacrimi sterile. Nu lacrimile de jale și compasiune oportunistă ne vor salva, ci credința în faptul Învierii Domnului și în împlinirea destinului Neamului Românesc. Iar dacă Neamul, în istorie, prin jertfă și crucificare, s-a apropiat de supliciile Mântuitorului, speranța în învierea Lui este mare.

«Gata, nu mai e nimic de făcut. Ne-au copleșit străinii.» «Șansa-i pierdută!...», «Vai de capul nostru!», se lamentează naționaliștii ratați din Basarabia. «Adio, Basarabia...», preia refrenul un frate deznădăjduit din București. De ce vă tânguiți, fraților? Iată, Hristos a înviat. «Cu moarte pre moarte călcând». Rugați-vă și alungați năluca deznădejdii. Cred, mare este onoarea de a participa la urcușul anevoios spre creasta împlinirii Neamului. *«Sus ne-așteaptă vulturii, în ciocuri / cu cununa spațiilor sfinte».*

În ciuda tuturor aparențelor, chiar și a evidențelor, să credem și să nădăjduim. Să îngenunchem la picioarele lui Iisus. Să ne bucurăm de taina învierii Lui. Lăsați-i pe cei lași să se târască la picioarele stăpânirilor trecătoare. Cu voi, fraților, cei morți în războiul de pe Nistru, cu voi, cei vii din pușcăriile comuniste, rostim într-un glas: «Hristos a înviat!».

Și iarăși, frate Ilașcu, «Hristos a înviat!», «Lupta continuă».

«ROMÂNIA LIBERĂ», 22 aprilie, 1995

SUS FRUNTEA, ROMÂNI !

La sfârşitul zilei de 21 iulie, zi în care agrocomuniştii au fixat în Constituţie glotonimul «limbă moldovenească», printre protestatarii adunaţi în faţa Parlamentului am văzut şi oameni cu ochii în lacrimi. Văzându-şi terfelite cele mai sfinte idealuri, înţelegând pericolul care îi paşte pe copiii ce vor fi forţaţi să se dezvețe de a mai fi români, ei s-au pomenit pentru moment neputincioşi în faţa tăvălugului bolşevic.

Şocul pe care l-au avut mulţi dintre noi în acea zi este firesc. Dar este bine să nu uităm că în eternitatea Neamului Românesc coşmarul de azi nu ocupă decât o fracţiune de secundă. Să nu ne lăsăm pradă necredinţei şi disperării şi să lăsăm lamentaţiile pentru cei slabi de înger.

Nu lacrimi, ci dispreţ merită cei care pentru a face pe placul străinilor îşi reneagă propriul nume şi numele părinţilor săi. Unul dintre socialişti, în zelul polemicii parlamentare a reuşit printr-o singură frază să hulească şi numele lui Hristos, şi cel al lui Eminescu. «*Da, Eminescu este un geniu,* - afirma apologetul moldovenismului, - *dar el nu este un sfânt, pentru că singurul sfânt este Iisus Hristos*». Lăsând la o parte cunoştinţele teologice ale ateului socialist, nu putem trece peste aroganţa cu care acesta căuta să conteste adevărul afirmat în mod magistral de către Eminescu despre identitatea noastră naţională. Acelaşi ins într-o recentă emisiune televizată lansa o replică maximei eminesciene «Suntem români şi punctum» zicând «Suntem moldoveni şi punctum».

Satisfacția sadică cu care această liotă de nemernici sfidează evidențele şi calcă în picioare tot ce avem mai sfânt mi-a amintit de o frază a lui Alecu Russo: «*Dacă Hristos ar coborî azi pe pământ, falşii patrioți L-ar răstigni în numele libertății*».

În ciuda tuturor victoriilor de moment ale adversarilor noştri, în ciuda revanşarzilor care încearcă să înlănțuie adevărul în nişte legi strâmbe, în ciuda persecuțiilor pe care aceştia le urzesc împotriva noastră, nimeni şi nimic nu ne va putea abate de la calea pe care am ales-o.

«ȚARA», 26 iulie, 1994

ŞI CALUL TROIAN ERA NEGRU

În ultimul timp a început să se contureze tot mai pronunțat o nouă inițiativă. Aceasta ar fi putut fi trecută cu vederea, dar insistența cu care este promovată ne face să credem că nu este vorba doar de o simplă şi nevinovată părere. Vom vedea mai jos că dedesubturile şi eventualele consecințe sunt cu mult mai grave decât par la prima vedere.

Strecurată aproape inofensiv în paginile "Literaturii şi Arta", ideea organizării unei Societăți Culturale Române nu a trezit, pentru moment, nici un fel de reacții. Însă din discuțiile purtate cu diverse persoane care persevereză în promovarea inițiativei în cauză rezultă că ne putem aştepta foarte curând la instituționalizarea ei.

În articolul său publicat de "L.A." la 28 iulie 1994 Nicolae Negru înfierează cu vehemență deputații-agrarieni pentru Constituția adoptată de către aceştia, se întreabă retoric cine conduce P.D.A.M. şi ce rol ar avea Snegur şi Lucinschi, dar mai ales îşi arată preocuparea pentru drepturile românilor călcate în picioare de actualul regim. Însă autorul nu se limitează doar la nişte simple constatări ale unei realități triste survenite după adoptarea Constituției, ci ne şi oferă o soluție, salvatoare în opinia sa, şi aici e de fapt miezul articolului. Dânsul susține că "este incontestabil faptul că O PARTE a basarabenilor se recunosc români moldoveni şi-şi numesc limba lor limbă română", precizând în continuare: "Odată ce nu existăm pentru deputații-agrarieni ca români, ar trebui, toți acei care ŞTIM că suntem români să ne declarăm existența (sic!) şi să ne cerem drepturile pe care le

au CEL PUȚIN ruşii, ucrainenii, găgăuzii... De ce nu s-ar organiza o Societate Culturală Română prin care să cerem şcoli româneşti cu manuale de dincolo de Prut, cum au ucrainenii manuale din Ucraina, bulgarii - din Bulgaria, ruşii - din Rusia?" (evidențierile ne aparțin - *Iu. R.*). Într-adevăr, de ce nu? Pentru că a declara existența unei părți "conştiente" de români, acceptând şi chiar stimulând ideea că cealaltă parte "inconştientă" a populației româneşti din Basarabia se poate numi la fel de bine "moldoveni" şi vorbitoare de "limbă moldovenească" nu înseamnă altceva decât a face jocul adversarului. A proceda astfel înseamnă nu numai a se conforma unei realități tragice de genocid şi deznaționalizare pe care a suportat-o şi o mai suportă încă această parte a poporului român, ci şi a acredita teoria potrivit căreia omul este "liber" să-şi aleagă orice naționalitate, pe care şi-o adoptă sau şi-o recunoaşte (iar în cazul nostru i se impune să şi-o atribuie sub paravanul unor "norme democratice"). Un asemenea liber-schimbism național nu este altceva decât o tentativă de a coborî majoritatea românească dintr-un teritoriu românesc la nivelul unei oarecare minorități naționale. De fapt, nouă, românilor, ni se face o ofertă de a ne mulțumi cu o autonomie culturală valabilă doar pentru un grup etnic minoritar, cum sunt ucrainenii, bulgarii, găgăuzii etc. Rețeta propusă este o invitație la autodelimitarea "elitei" conştiente de identitatea sa națională în raport cu ceilalți români basarabeni pe care ar urma să-i abandonăm în brațele "moldoveneşti" ale stăpânirii proruseşti sau, altfel zis, ar produce o ghetoizare a românsimului în Basarabia. De altfel, ideea consună perfect cu opinia doamnei Chaterine Lalumière, care în timpul vizitei sale din aprilie 1993 la Chişinău afirma că Republica Moldova ar fi "câte puțin România, câte puțin Rusia, câte puțin Ucraina şi câte puțin Turcia". Drept care, preciza M-me Lalumière, Republica Moldova ar trebui să fie

un stat "multinațional, pluricultural, pentru că există deja ca un fapt". Acest punct de vedere ne aminteşte de o mai veche teză kominternistă despre caracterul multinațional al României, transplantată de această dată pe solul basarabean.

Gardul pe care încearcă să-l ridice purtătorii acestei idei între români şi români este mai periculos chiar decât cel de sârmă ghimpată de pe Prut. De ce ar fi nevoie în Basarabia de o rezervație călduță pentru "aleşii" care dezertează de la obligația de a lupta pentru drepturile TUTUROR românilor din teritoriile ocupate la 1940? Doar este evident că astfel s-ar face jocul străinilor care au nevoie de o contribuție din interior la înrădăcinarea ideii subversive despre existența unui "popor moldovenesc", altul decât cel român. O asemnea Societate şi-ar avea rostul în Rusia, America, Serbia, Ungaria sau în orice altă țară unde românii sunt într-adevăr o minoritate sau formează o diasporă.

În acest context este de-a dreptul surprinzătoare similitudinea de păreri ale lui N. Negru şi ale liderului P.S.D.M.-ist Oazu Nantoi, care într-o recentă declarație de presă afirma că "există popor moldovenesc, constituit din cetățenii statului, între care, evident, sunt, ŞI ROMÂNI", adică cei pe care românul N. Negru încearcă să-i izoleze în țarcul Societății sale. De menționat că o asemenea (auto)sectarizare, ar permite extinderea în Basarabia a practicii perfide din Ucraina unde este trasă o linie de demarcație în interiorul aceleiaşi populații autohtone pe care autoritățile o împart în români şi moldoveni.

Cu titlu de curiozitate remarcăm că zilele trecute am avut prilejul să discutăm la sediul nostru acelaşi subiect cu două grupuri diferite dispuse să facă prozelitism în favoarea aceleiaşi idei care, deşi repetau întocmai, ca să nu zicem pe de rost, tezele din articolul cu pricina, nu au făcut vreo referire nici la articol, nici la autorul care a lansat public

inițiativa. Iar atunci când li s-a amintit că ideea a fost mediatizată de cel puțin câteva săptămâni, cetățenii s-au arătat foarte mirați ca de o noutate de ultimă oră, zicând că ei nu vor o Societate, ci o Ligă a românilor basarabeni, care ar avea aceleași funcții, bineînțeles. O fi posibil, că doar nu numai gândurile mari se pot naște simultan în mai multe minți.

Se zice că drumul spre infern este pavat cu intenții bune sau aparent bune. Este chiar ceea ce ni se propune de această dată în calitate de soluție sau mijloc de contracarare a politicii antinaționale a regimului de la Chișinău.

Tocmai acum, când avem nevoie de atitudini ofensive, de o afirmare plenară și hotărâtă a românismului în Basarabia, acești panicarzi de serviciu caută să provoace stări de spirit defensive și demoralizante. Oricât s-ar strădui unii să reducă numărul românilor din Basarabia la cercul ingust al unei Societăți cu Responsabilități Limitate, transpare cu ușurință caracterul dubios al unei asemenea intenții. Afișându-și aerul că ne aruncă un colac de salvare, în realitate aceștia ne întind o cursă.

Vom reveni.

"ȚARA", 23 august 1994

AMICII F.P.C.D. ŞI "MAREA POLITICĂ"

Aşa cum era de aşteptat, dl N. Negru dă o replică la articolul subsemnatului, publicat în "Ţara" din 23 august, în care arătam inconsistenţa şi implicaţiile iniţiativei dânsului privind crearea unei Societăţi Culturale Române, iniţiativă lansată în paginile "Literaturii şi Arta" din 28 iulie. Replica dlui Negru, apătură în săptămânalul "Literatura şi Arta" din 1 septembrie şi intitulată "Falşii laocooni", merită atenţie nu pentru aprecierile pe care le dă autorul câtorva dintre noi, pentru că e dreptul lui să creadă şi să scrie orice şi ar fi cel puţin naiv să-i pretindem atitudini elogioase faţă de o anume persoană sau formaţiune politică. Articolul respectiv nu poate fi trecut cu vederea pentru cele două teze pe care le avansează. Prima caută să justifice, deşi de această dată cu mai puţină siguranţă, oportunitatea formării unei Societăţi Culturale Române sau a unei Ligi a Românilor Basarabeni. Cea de-a doua atacă iniţiativa F.P.C.D. de revizuire a Constituţiei. Dar să le luăm la rând.

Metafore sau idei plutind în aer

Deşi autorul nu renunţă la prăpăstioasa idee despre "minoritatea românească" în Basarabia, lansată în "L.A." din 28 iulie, este de remarcat aerul defensiv şi inocent cu care îşi acoperă această invenţie. Dânsul susţine că nu consideră propria idee ireproşabilă sau perfectă, ea fiind una extremistă, apărută în urma unei decizii extremiste a parlamentarilor agrarieni, idee care ar veni de la Dumitru Matcovschi, şi care, ca şi alte idei de acest fel, "pluteşte în aer". Această idee,

încheie autorul, poate fi acceptată şi ca o metaforă. Dar este lucru ştiut că nu tot ce zboară sau, vorba autorului, "pluteşte în aer", se şi mănâncă. Altfel zis, nu orice gând hoinar ce trece prin minţile unora este demn de ridicat la rangul unei posibile soluţii salvatoare pentru românismul basarabean, aşa cum o face N. Negru. Să vedem însă cu ce argumente suplimentare vine N. Negru în materialul său din 1 septembrie.

"E de presupus că atunci când se va insista ca şcolile să revină la "limba moldovenească", majoritatea şcolilor din Chişinău vor încerca, prin părinţii elevilor şi prin pedagogi, să menţină "limba română" (şi aici ghilimele? - *Iu. R.*), în programele lor de studii. DECLARÂNDU-SE SOCIETĂŢI DE CULTURĂ ROMÂNĂ, ELE (adică şcolile - Iu. R.) VOR AVEA DREPTUL LEGITIM (?!) SĂ STUDIEZE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ. -, pretinde autorul. - S-ar putea întâmpla ca tot prin lege acestor şcoli să li se impună "limba şi literatura de stat", DAR LIMBA ROMÂNĂ NU POATE FI EXCLUSĂ, CONFORM LITERII (corect: literei) CONSTITUŢIEI". (Evidenţierile ne aparţin - *Iu. R.*). Este curios, cum îşi imaginează dl Negru transformarea unor şcoli în societăţi de cultură română? Să nu ştie dânsul că şcolile sunt instituţii de învăţământ de stat care, oricât ar dori cineva, nu au cum să-şi schimbe statutul, transformându-se printr-o simplă declaraţie într-o societate culturală? Iar dacă ştie, la ce bun creditează această eroare? Nu putem înţelege nici afirmaţia imediat următoare cum că limba română nu poate fi exclusă, conform Constituţiei. Înţelegem însă că autorul s-a certat rău de tot cu logica, odată ce dă dovadă de asemenea lapsusuri, uitând pentru moment ceea ce ştie toată lumea şi pierzând firul propriei argumentaţii: Constituţia agrosocialistă fixează exclusiv aberantul glotonim "limba moldovenească".

Căutând să-şi îndreptăţească cu destulă neîndemânare punctul de vedere, N. Negru evită totuşi să explice cum de l-a luminat o idee atât de originală de a coborî majoritatea românească din Basarabia la statutul unei minorităţi naţionale "conştiente". Surprinzătoare coincidenţă: aceeaşi idee şi-a găsit loc şi în foaia comuniştilor "Dreptate", nr. 8(26) din august '94, fiind totodată şi o contribuţie "din exterior" la opera de ghetoizare a românilor din stânga Prutului şi de cimentare a noţiunii de "popor moldovenesc". În pagina a opta a gazetei Partidului socialist un anonim care semnează cu numele de I. Moldovanu, membru al Mişcării patriotice "Pro Moldova", în scriitura sa plină de falsuri şi venin "Apel către "mancurţi" ne propune următoarele:

"Şi o informaţie spre cugetare - pentru românii-mancurţi, pentru cei care nu doresc să se numească moldoveni, să-şi recunoască drept limbă maternă moldovenească. Se poate adopta o Hotărâre de a recunoaşte în Republica Moldova înfiinţarea unui grup etnic, ori, poate, a unei minorităţi naţionale - românii; poate fi discutat printr-un referendum - numai cu moldovenii - proiectul unei legi "Despre cetăţenia românilor din Republica Moldova" şi chiar acordarea unui "Statut special" - frăţesc şi binevoitor".

Regretabilă şi neplăcută similitudine de opinii. Rămâne de văzut cine va manifesta mai mult zel în promovarea acestora.

Potrivit "L.A.", colectarea semnăturilor pentru revizuirea Constituţiei ar fi o "operaţiune subversivă"

Analistul politic N. Negru avansează o teză şi mai gravă, potrivit căreia iniţiativa de colectare a semnăturilor pentru revizuirea textului Constituţiei ar fi o "operaţiune subver-

sivă" a deputaților Alianței Frontului Popular Creştin Democrat. În acelaşi articol, dl Negru se autointitulează cu modestie "persoana ce şi-a permis în trecut unele observații neelogioase la adresa ireproşabilei conduceri a F.P.M.-F.P.C.D.". Că N. Negru a combătut cu o consecvență cu totul aparte politica Frontului Popular încă din 1990 o ştie orice cititor atent al "Literaturii şi Arta", iar vasta contribuție publicistică pe paginile aceluiaşi săptămânal la discreditarea formațiunii noastre l-au consacrat demult ca pe un oponent permanent al F.P.C.D. Citām în treacăt doar câteva dintre "observațiile neelogioase" ale temutului gazetar: "Timpul ne va arăta încotro merge F.P.C.D., noi însă trebuie să căutăm de urgență răspuns la două întrebări: 1) cine va suplini rolul F.P.M. în procesul democratizării; 2) de ce a fost ucis Frontul şi cine e răspunzător de acest lucru?"; Deşi schimbarea denumirii F.P.M. pare să aibă o motivație întâmplătoare, faptul în sine este simbolic: F.P.M. a murit şi istoria anunța dispariția lui."; "A sosit timpul să scoatem de pe arena politică a republicii cadavrul Frontului Popular". Am adus la întâmplare doar câteva frânturi din cugetările politice ale neobositului gropar al F.P.C.D., o analiză mai minuțioasă a scrierilor acestuia nefăcând obiectul articolului nostru.

Tot cobind cu regularitate moartea Frontului, dl Negru a uitat probabil că el însuşi a fost ideologul şi unul dintre conducătorii (secretar responsabil) al unei organizații politice moarte subit încă din momentul naşterii ei. Se numea Forul democratic al cetățenilor Moldovei. Printre fondatorii de frunte ai acestei grupări care urma să servească drept trambulină pentru campania electorală a preşedintelui Snegur remarcăm prezența dlor Viorel Ciubotaru, Oazu Nantoi, Vladislav Reider (social-democrați), Gheorghe Ghimpu (Partidul pentru renaşterea şi prosperarea Moldovei), Leonid Dobrov (Partidul găgăuz "Arkalâk"), Anton Grăjdieru (Par-

tidul comunist independent), Blagodarnâi (Partidul constituțional-democrat de la Tiraspol; din păcate, presa nu a reținut prenumele acestui politician). (A se vedea "Moldova Suverană", 17 iulie 1991, "Făclia", 19 iulie 1991, "Literatura şi Arta", 11 iulie 1991.)

Şi ca să nu se creadă că inițiativele originale sunt o preocupare de ultimă oră a dlui Negru, amintim de una mai veche. În primăvara lui 1990, când abia se formase noul pe atunci Parlament şi toată lumea se afla în aşteptarea alegerii premierului, ziarul "Tinerimea Moldovei" inserează un material semnat de tandemul Viorel Mihail – Nicolae Negru, care se numea şi el "Tandem", adică, altfel zis, pereche potrivită. "Petru Lucinschi este fără îndoială un cuget clar, o minte de structură analitică, posedă o mare forță de muncă şi, esențialul, o energie politică bazată pe experiență, calități proprii puținilor oameni politici din republică la ora actuală... În zilele apropiate Parlamentul republicii va lua în dezbatere candidatura viitorului Preşedinte al Consiliului de Miniştri. Conform legii domnul Mircea Snegur urmează să facă propunerea respectivă. Ca cetățeni ai republicii şi ca alegători noi venim la aceste dezbateri cu sugestia: Petru Lucinschi. Rămânem cu speranța că vom fi auziți." ("Tinerimea Molovei", 9 mai 1990).

Atunci, în 1990, ei nu au fost auziți. Speranța ilustrului tandem s-a realizat abia în 1993, după demisia teatrală a celor patru din conducerea fostului legislativ şi instalarea lui P. Lucinschi în funcția de preşedinte al Parlamentului, pentru care au votat de altfel şi unii dintre cei care au demisionat.

Dar să revenim la ultimul articol al dlui Negru şi la nota pe care o dă acesta acțiunii de revizuire a Constituției. O apreciere similară îi face şi Nicolae Dabija în acelaşi număr din 1 septembrie. Deşi nu aşteptam vre-un sprijin din partea

"L.A." în campania de colectare a semnăturilor, am fost totuşi surprinşi că tocmai această publicaţie caută să torpileze o acţiune de amploare menită să solidarizeze sute de mii de români. Lovitura este cu atât mai nedemnă, cu cât cei de la "L.A." ştiu prea bine că în această acţiune în plină desfăşurare sunt angajaţi mii de memri şi simpatizanţi ai F.P.C.D. Şi cum am putea crede în sinceritatea şi noblețea unei asemenea atitudini ce vine chiar de la publicaţia care a încurajat şi a susţinut o altă campanie de colectare a semnăturilor, cea de acum câţiva ani, pentru LIMBĂ şi ALFABET? De parcă atunci era mai multă democraţie şi N.K.V.D.-ul nu rămăsese la fel de intact ca şi azi.

"Oare nu cumva se face în felul acesta jocul cuiva?", - se întreabă dl Negru. Ce altceva ar putea produce o asemenea vicleană insinuare decât derută printre cei care, înfruntând toate persecuţiile şi ameninţările regimului, umblă de la casă la casă îndemnând lumea să-şi îndrepte coloana vertebrală şi să-şi afirme deschis şi fără frică demnitatea? Dl Negru susţine în continuare că în condiţiile noastre "omul nu-şi poate exprima liber opinia". Omul, dacă e om, domnule Negru, îşi poate afirma opiniile în orice condiţii. Altceva e că ar putea suferi pentru convingerile sale. Ilie Ilaşcu şi atâţia alţii ca el ne demonstrează în mod magistral adevărul că, oricât de vitregi ar fi condiţiile, întotdeauna poţi să-ţi afirmi verticalitatea, încurajând prin propria-ţi pildă pe cei din preajmă. Pe cei care sunt anagajaţi cu toată seriozitatea în lupta politică, acolo, în sate, neştiuţi şi neaplaudaţi de nimeni, şi care reiau în fiecare zi munca ingrată şi deloc spectaculoasă de afirmare a propriei indentităţi morale, politice şi naţionale. Şi dacă Opoziţia s-a angajat într-o campanie de colectare a semnăturilor pentru revizuirea Constituţiei, asta nicidecum nu va să însemne, aşa cum pretinzi dumneata, că opinia publică mondială ar putea înţelege că în Basarabia s-

ar fi atins un nivel avansat de democratizare. Dimpotrivă, se va vedea că aici, în Republica Moldova, lumea se opune instaurării unei dictaturi ce caută să se ascundă după o Constituție de tip sovietic.

"Iar în cazul când numărul semnăturilor va fi suficient de mic, ce vor spune organismele internaționale?" - se mai întreabă autorul, pentru a conchide tot el victorios: "Exact: că în R. Moldova românismul este reprezentat doar de "n" persoane. Aşadar, cine pregăteşte o "ghetoizare a românismului"?". Am vrea să ştim şi noi, cât de mic ar trebui să fie numărul de semnături, ca să fie "suficient" pentru satisfacerea tezei autorului? Şi de unde atâta intuiție malefică, prevestitoare a unui eşec inevitabil? Intenția e limpede: a descuraja din start o acțiune pentru a nu admite ca aceasta să ia proporții de masă. Iar pentru a-şi declina propria vină de a fi formulat o inițiativă cel puțin nereuşită despre necesitatea creării unei "minorități românești", autorul caută s-o arunce în cârca celui care a cutezat să o combată. Interogația care încheie alineatul citat mai sus este de-a dreptul fulminantă: "Cine a inoculat această operațiune subversivă deputaților A.F.P.C.D.?". Aceeaşi întrebare, dar altfel formulată, şi-o pune şi dl Dabija: "Cum adunați sau cum adunăm noi - pentru a revizui Constituția - tocmai 200.000 semnături într-o țară speriată?!".

Cum s-ar cădea să răspundem la aceste întrebări atât de provocatoare, lăsate voit în suspensie pentru a deruta şi mai mult cititorul? Simplu de tot: oponenții noştri bat apa-n piuă. Astăzi le vine mult mai greu decât ieri să inducă lumea în eroare.

"ȚARA", 6 septembrie 1994

ar fi atins un nivel avansat de democratizare. Dimpotrivă, se va vedea că aici, în Republica Moldova, lumea se opune instaurării unei dictaturi ce caută să se ascundă după o Constituție de tip sovietic.

"Iar în cazul când numărul semnăturilor va fi suficient de mic, ce vor spune organismele internaționale?" - se mai întreabă autorul, pentru a conchide tot el victorios: "Exact: că în R. Moldova românismul este reprezentat doar de "n" persoane. Aşadar, cine pregăteşte o "ghetoizare a românismului"?". Am vrea să ştim şi noi, cât de mic ar trebui să fie numărul de semnături, ca să fie "suficient" pentru satisfacerea tezei autorului? Şi de unde atâta intuiție malefică, prevestitoare a unui eşec inevitabil? Intenția e limpede: a descuraja din start o acțiune pentru a nu admite ca aceasta să ia proporții de masă. Iar pentru a-şi declina propria vină de a fi formulat o inițiativă cel puțin nereuşită despre necesitatea creării unei "minorități românești", autorul caută s-o arunce în cârca celui care a cutezat să o combată. Interogația care încheie alineatul citat mai sus este de-a dreptul fulminantă: "Cine a inoculat această operațiune subversivă deputaților A.F.P.C.D.?". Aceeaşi întrebare, dar altfel formulată, şi-o pune şi dl Dabija: "Cum adunați sau cum adunăm noi - pentru a revizui Constituția - tocmai 200.000 semnături într-o țară speriată?!".

Cum s-ar cădea să răspundem la aceste întrebări atât de provocatoare, lăsate voit în suspensie pentru a deruta şi mai mult cititorul? Simplu de tot: oponenții noştri bat apa-n piuă. Astăzi le vine mult mai greu decât ieri să inducă lumea în eroare.

"ȚARA", 6 septembrie 1994

Prolog

Porțile abatorului sunt deschise. Ritualul se reia. Căpetenia este gata să se posteze din nou în frunte.

Sunt invitați să se încoloneze toți partizanii jumătăților de măsură și ai sferturilor de adevăr.

La celălalt capăt al curții, încheind călătoria pe vechiul itinerar, ghidul se va retrage, modest și solitar, prin portița din spate.

Eventualii supraviețuitori ai promenadei sunt invitați să reia jocul la prima chemare a căpeteniei.

INVITAȚIE LA ABATOR

Oportunități

Rostindu-și cunoscuta alocuțiune în favoarea limbii române, la 27 aprilie președintele Mircea Snegur a spart unanimitatea monolită a Puterii de la Chișinău, care până în acel moment părea de neclintit. Sunt cunoscute deja și celelalte trei verigi ale aceluiași lanț de acțiuni: retragerea șefului statului din P.D.A.M., părăsirea aceluiași partid de către cei 11 deputați și apariția partidului prezidențial P.R.C.M. Aceste întâmplări politice pe unii i-au bucurat, pe alții i-au întristat, altora le-au dat speranța reeditării anului 1989. Cum e și firesc, în prezent presa își arată o preocupare constantă pentru subiectul în cauză.

Oportunitatea mesajului preşedintelui din 27 aprilie a constituit încă un subiect al controverselor publice din ultimul timp. Exponenţii P.D.A.M.-ului, primul ministru Andrei Sangheli, vicepreşedintele Parlamentului Dumitru Moţpan, precum şi întreg arcul de stânga, fiind adepţi fervenţi ai menţinerii aberantului glotonim «limba moldovenească», l-au considerat total neavenit, în timp ce adepţii glotonimului «limba română» au salutat cvaziunanim iniţiativa preşedintelui Snegur. Puţini sunt cei care, pentru a evita invocarea unei situaţii penibile, îşi amintesc de momentul discutării, adoptării şi promulgării Constituţiei care s-a produs în prezenţa şi cu concursul direct al preşedintelui. Oare în iulie 1994 limba română nu trebuia apărată, nu avea nevoie de protecţia şefului statului? Oare atunci nu era acelaşi raport de forţe în Parlament? Când se discuta articolul 13, l-am întrebat pe preşedintele Snegur, care asista la şedinţa plenară a Parlamentului, dacă poate răspunde la întrebarea care i-a fost adresată încă în vara lui '89, ce limbă, totuşi, vorbim: moldoveneasca sau româna? În '89 dânsul a spus că are nevoie de timp să se mai consulte cu savanţii pentru a da un răspuns la această întrebare. Peste cinci ani, în plenul Parlamentului, Domnia sa nu ne-a dat nici un răspuns. A asistat imperturbabil la includerea glotonimului «limba moldovenească» în textul Constituţiei, care, de altfel, a intrat în vigoare după ce a fost promulgată de Domnia sa. Tăcerea «înţeleaptă» a şefului statului în momentul discutării Constituţiei şi-a găsit o explicaţie tardivă abia în Declaraţia sa de părăsire a P.D.A.M.-ului, din care aflăm că singura grijă care îl preocupa la acea etapă era ca nu cumva să fie limitate împuternicirile Preşedintelui Republicii Moldova. Şi totuşi, când a fost sincer preşedintele Snegur, atunci când promulga Constituţia sau atunci când cerea revizuirea ei, atunci când intra în P.D.A.M. sau atunci

când ieşea din partidul de guvernământ? Noi credem că dânsul a fost sincer în toate cazurile, din simplul motiv că a dorit şi atunci, şi acum, să se menţină la putere. Iată de ce ne permitem să avem rezerve faţă de sinceritatea pe care acesta şi-o revendică atunci când îşi manifestă subit dragostea pentru limba română.

Glotonim fără etnonim sau tentative de creare a unei noi naţiuni

O lectură mai atentă a alocuţiunii şefului statului din 27 aprilie 1995 ne arată că pe de o parte acesta se pronunţă în favoarea glotonimului «limbă română», iar pe de altă parte caută să ne convingă că vorbitorii acestei limbi ar fi «moldoveni» (termenul e folosit de cinci ori). I-am fi dat şi noi crezare dacă măcar o singură dată, barem din greşeală, ar fi zis că purtătorii limbii române în Basarabia sunt români. Desigur, adepţii jumătăţilor de măsură ne-ar putea reproşa din nou că nu ştim să facem politică şi, dacă nu ne vom mulţumi cu puţinul care ni se oferă cu generozitate de sus, ni s-ar putea lua şi limba. Cam aşa se întâmpla şi prin 1988, în faza incipientă a discuţiilor asupra limbii, când unii, prudenţi, ne sfătuiau să cerem doar oficializarea limbii, nu şi revenirea la alfabetul latin. Altfel, ziceau aceştia, s-ar putea ca «cei de sus» să nu ne dea nici limbă. Astăzi un asemenea punct de vedere pare ridicol şi aproape neverosimil. Dar oare mai puţin ridicolă este poziţia actualilor apărători ai limbii române (pe care nu îi confundăm cu preşedintele Snegur), care, din raţiuni tactice, preferă să treacă sub tăcere propria lor identitate naţională. Atunci când se aduce însă

vreo atingere intereselor noastre naţionale, nu mai putem accepta nici un compromis.

«*Crearea unei noi naţiuni*». Anume aşa se intitula un serial de articole care apăreau acum câţiva ani, probabil, din neatenţia redactorilor, într-un ziar de la Chişinău. Mi-am amintit de această formulă deoarece am convingerea că nu sunt singurul care am remarcat unele semnale ce vin tot mai frecvent dinafară, formulate astfel: «*Da, în Republica Moldova se vorbeşte aceeaşi limbă, limba română. Însă comparaţia care trebuie făcută între România şi Republica Moldova este Belgia-Franţa, Austria-Germania, şi în nici un caz (sic!) cele două Germanii*» (subl. ne aparţin — Iu. R.). În luarea sa de cuvânt din 27 aprilie M. Snegur precizează: «*Denumirea limbii oficiale, se ştie, nu este obligatorie şi pentru numele statului, poporului.* (Virgula dintre ultimele două cuvinte vrea să ne sugereze că în cazul nostru denumirea statului coincide cu etnonimul — Iu. R.) *În peste 50 de ţări ale lumii limba oficială, limba vorbită este engleza, în peste 20 — spaniola, în circa 30 — franceza*».

Aşadar, iată că în interiorul republicii artizanii unei noi naţiuni s-au împărţit (au fost împărţiţi?) în două cete: 1) teoreticienii «poporului moldovenesc» vorbitori de «limbă moldovenească»; 2) ideologii limbii române vorbite de etnicii «moldoveni». Motivul e simplu: fără mortarul moldovenismului, fie cel tradiţional — sovietic, fie cel subtil de ultimă oră, întreaga construcţie meşteşugită în pripă riscă să se năruie din temelie până în şandrama.

Încă acum câţiva ani atrăgeam atenţia opiniei publice asupra inadmisibilităţii abordării chestiunii glotonimului separat de cea a etnonimului («ŢARA», 23 martie 1993) în procesul discutării proiectului Constituţiei. Altminteri ne-am putea pomeni victime ale propriei noastre neatenţii sau inconsecvenţe. «*Pentru că este limpede din capul locului: guvernanţii de la Chişinău sunt dispuşi să simuleze o polemică*

aprigă în problema glotonimului «limba română» ca până la urmă să se lase convinşi şi «să cedeze» unitatea de limbă, dar în nici un caz şi unitatea de neam... În final, Constituţia ar putea să recunoască pe de o parte că şi în Republica Moldova limba oficială este cea română şi să fixeze pe de altă parte existenţa «poporului moldovenesc». Astăzi n-am putea susţine că ostilitatea dintre cele două grupări de la Putere ar fi un simulacru. Starea de beligeranţă dintre acestea este evidentă. Ceea ce nu înseamnă în nici un fel că scenariul de acum câţiva ani şi-a pierdut actualitatea. Dacă preşedintele Snegur s-a certat definitiv cu majoritatea parlamentară şi cu partidul de guvernământ, din care până mai ieri făcea parte şi opţiunile căruia susţine că nu le mai împărtăşeşte, şi dacă într-adevăr doreşte să contribuie plenar la renaşterea noastră naţională, ce l-a împiedicat să propună nu numai modificarea articolelor 13 şi 118, care fixează constituţional «limba moldovenească», ci şi a preambulului, care preia teza sovietică despre existenţa «poporului moldovenesc»?

Limba română între ştiinţă şi politică

Nesfârşitele consultări de la 1989 încoace ale preşedintelui Snegur cu savanţii au avut în mod incontestabil o influenţă benefică asupra conştiinţei şefului statului care, iată, s-a dumerit că şi dânsul vorbeşte româneşte, eveniment îmbucurător pentru întreaga opinie publică românească. Cu toate acestea, ultima conferinţă a filologilor, care ţintea edificarea foştilor colegi de partid ai dlui Snegur în aceeaşi problemă, nu numai că nu şi-a atins scopul, ci a avut un final cu totul surprinzător. Oamenii de ştiinţă, luând în serios oferta ce li s-a propus, au avut nişte pledoarii de-a dreptul magistrale în favoarea limbii române. Puţini dintre ei se aşteptau la un final atât de insolit al acestui prestigios for.

Votând rezoluția conferinței, savanții nici nu bănuiau că, de fapt, intențiile lor nobile au fost deturnate în scopuri politice de către gruparea prezidențială. Apelul redactat într-un stil, eufemistic vorbind, deloc academic, și adresat președintelui Snegur de a dizolva Parlamentul și de a organiza alegeri anticipate este o invitație la aplicarea unui procedeu care nu este prevăzut de actuala Constituție a Republicii Moldova. Să fim înțeleși corect. F.P.C.D. a fost prima formațiune politică care a cerut revizuirea Constituției, inclusiv a articolelor care țin de unitatea etnolingvistică românească. Am cerut revizuirea acestor articole pe când încă nimeni nu bănuia că nu va trece decât ceva mai mult de jumătate de an și limba română se va alege cu încă un adept, urmat de 11 deputați. Este bine cunoscută atât atitudinea noastră față de P.D.A.M., cât și cea față de referendumul pe care îl pune la cale partidul de guvernământ în coaliție cu blocul intersocialiștilor. Și am avea temeiuri mult mai profunde ca să ne arătăm revolta față de actuala majoritate parlamentară care ne-a aservit vechiului imperiu și a provocat un dezastru social-economic fără precedent. În plus, dizolvarea legislativului și convocarea unor alegeri anticipate n-ar periclita în nici un fel situația formațiunii noastre, care, spre deosebire de altele, are un electorat stabil. Dar, având în vedere actualul raport de forțe, apelurile la niște măsuri care depășesc limitele Constituției nu pot să dea câștig de cauză decât exponenților stângii în frunte cu P. Lucinschi, A. Sangheli, D. Moțpan etc. De altfel, formularea din finalul rezoluției conferinței parcă e plasată de însăși adversarii președintelui Snegur care au reușit să torpileze, printr-o singură întorsătură de condei, eforturile participanților, provocând efectul bumerangului. Imediat după încheierea lucrărilor conferinței, speakerul legislativului Petru Lucinschi a ținut să dea citire, cu o satisfacție malițioasă, respectivelor puncte din

documentul final al reuniunii filologilor. A urmat o avalanşă de reacţii violente mediatizate masiv de presa proguvernamentală, reacţii care, se pare, capătă o amploare din ce în ce mai mare. Astfel, adepţii preşedintelui Snegur au oferit adversarilor limbii române câteva argumente forte de care aceştia vor şti să se folosească din plin. Ultimii au şi lansat deja o serie de declaraţii, erijându-se în apărători ai democraţiei şi parlamentarismului şi învinuind echipa prezidenţială de dorinţa de a instaura dictatura. Exponenţii celei mai dure părţi a agro-socialiştilor pot apărea aproape simpatici în faţa opiniei publice internaţionale care, după cum se ştie, este prea puţin preocupată de chestiunea denumirii limbii noastre, interesându-se în primul rând de stabilitatea politică internă. Chiar dacă admitem că respectivele apeluri, adresate preşedintelui, de a recurge la nişte măsuri radicale, cum ar fi cele sugerate de «Literatura şi Arta» de a trage cu tunurile în Parlament sau rezoluţia recentei conferinţe ştiinţifice, s-au făcut fără ştirea şefului statului, nu înţelegem de ce până în momentul de faţă nu s-a dat nici o dezminţire oficială. Mai ales pentru că este bine cunoscută susceptibilitatea cu care reacţionează biroul de presă al preşedintelui la cele mai mici apropo-uri care vizează respectiva instituţie.

Nemulţumiri faţă de complici

La 26 iunie 1995 dl preşedinte Snegur îşi anunţa încetarea calităţii de membru al P.D.A.M. Justificându-şi intrarea în acelaşi partid, Domnia sa ne mărturiseşte că a făcut «*acest pas din îndemnul inimii, pentru a susţine o politică* ***centristă*** *(în viziunea mea de atunci), care ar fi putut deveni un partid al renaşterii naţionale*» (subl. ne aparţin — Iu. R.). Însă, văzându-şi aşteptările înşelate, şeful statului decide abandonarea partidului de guvernământ. Şi, conform unei practici care

riscă să devină o tradiție în spațiul est-european, decide crearea propriului său partid, unul centrist, al Renașterii și Concilierii. Cei 11 se aliniază în mod firesc inițiativei acestuia. Entuziaștii au bănuit că este vorba de renașterea națională, deși denumirea noii formațiuni nu precizează despre ce fel de renaștere este vorba. Deocamdată este sigură, pe lângă dorința de a se menține la putere cu orice preț, doar intenția noii grupări de a fi de orientare centristă și de a promova concilierea. Se mai declară și intenția de a promova reforma altfel (probabil mai reușit) decât cei rămași în P.D.A.M. Discursurile publice din ultimul timp ale președintelui Snegur vădesc nemulțumirea acestuia nu numai față de articolele 13 și 118 din Constituție. Insatisfacția de ultimă oră a Domniei sale se extinde și asupra setului de legi ce ține de administrația publică locală și alegerile locale, și asupra reformei agrare, ba chiar și asupra apropierii excesive față de spațiul ex-sovietic. Aflăm că în ultimul an (răstimp în care activează noul Parlament și care coincide cu aflarea șefului statului în rândurile P.D.A.M.) reformele democratice nu au decurs așa cum ar fi dorit dânsul. Noi, Opoziția parlamentară, am căutat să promovăm în mod constant reforma, inclusiv în legislativ, protestând împotriva liniei politice a majorității, însă nici nu bănuiam că și la Președinție există anumite rezerve în acest sens. Anume pe parcursul acestui an de activitate a Parlamentului au fost ratificate documentele de aderare la C.S.I., a fost torpilată reforma agrară, s-a acordat statut special «Gagauz-Yeri – Găgăuzia», a fost adoptată legislația privind administrația publică locală și alegerile locale, s-a votat legea presei, a fost anulat Imnul «Deșteaptă-te, Române!», a intrat în vigoare Constituția, ca să enumerăm doar câteva acte legislative care au profanat reforma economică, au restrâns libertățile democratice și au afectat grav interesele noastre naționale.

Astăzi am fi în drept să-l întrebăm pe preşedintele Snegur, de ce a promulgat toate aceste legi şi nu a făcut uz niciodată de articolul 93 al Constituţiei ca să întoarcă Parlamentului spre reexaminare legile în cauză? Sau poate democratizarea gândirii politice a Domniei sale s-a produs la fel de subit ca şi apropierea de limba română? Pentru a pune punct şirului de nedumeriri şi interogaţii retorice este cazul să afirmăm univoc, încă o dată, ca să nu se uite, că din momentul instalării dlui Snegur în funcţia de Preşedinte al republicii şi până în prezent tocmai el a dirijat politica de aservire a republicii intereselor vechiului imperiu, de torpilare a reformei economice şi de frânare a procesului de eliberare naţională. Iar în ultimul an şeful statului, prin funcţia pe care o deţine, se prezintă ca un adevărat complice al politicii actualului partid de guvernământ.

O altă iniţiativă legislativă

Şi ca să mai temperăm puţin elanul unor intelectuali notorii care s-au grăbit să se înregimenteze în cortegiul prezidenţial fardat cu noua titulatură P.R.C.M., este util să ne amintim de una din ultimele iniţiative legislative ale preşedintelui Snegur. Alta decât cea referitoare la limba română. La 21 iulie, în penultima zi a lucrărilor sesiunii de primăvară, Parlamentului i s-a adus la cunoştinţă propunerea şefului statului de a adopta un proiect de lege «*Cu privire la amnistierea în legătură cu aniversarea primului an de la adoptarea Constituţiei Republicii Moldova*». Proiectul respectiv prevedea absolvirea de pedeapsă a persoanelor condamnate pentru infracţiunile săvârşite în perioada 1 ianuarie 1990 – 9 iulie 1995 pe teritoriul Găgăuziei (Gagauz-Yeri), în raioanele de est şi oraşul Bender şi clasarea tuturor dosarelor respective. Întâmplarea se producea exact la trei ani de la

semnarea pactului Elţin-Snegur-Smirnov, prezentându-se ca o confirmare în plus a capitulării necondiţionate în faţa agresorului. Reprezentanţii Alianţei F.P.C.D. au ţinut să sublinieze că este inacceptabilă amnistierea unilaterală a separatiştilor în timp ce cel puţin patru cetăţeni ai Republicii Moldova, Ilie Ilaşcu, Alexandru Leşco, Andrei Ivanţoc şi Tudor Petrov-Popa, se mai află în detenţie în închisorile smirnoviste. Am ţinut să amintim de asemenea că încă în vara lui 1992 (10 iulie) F.P.C.D. a adresat un apel conducerii republicii prin care propunea *«să se procedeze la eliberarea necondiţionată a tuturor persoanelor arestate cu sau fără temei, atât de o parte, cât şi de cealaltă parte»*. La acea dată, când se aflau în stare de arest în urma războiului destui gardişti şi cazaci, era posibilă eliberarea tuturor deţinuţilor politici arestaţi de către separatişti. Totul depindea de voinţa politică a conducerii Republicii Moldova şi în primul rând a preşedintelui Snegur. Atunci propunerea noastră a fost ignorată. Iată însă că peste trei ani, răstimp în care întreaga opinie publică internaţională asistă la martirajul deţinuţilor politici de la Tiraspol, ni s-a propus amnistierea tuturor celor care se fac vinovaţi de uciderea şi maltratarea a sute de cetăţeni ai Republicii Moldova şi de deţinerea ilegală a fraţilor noştri în puşcăriile separatiste. Fără a li se pretinde, barem drept recompensă, punerea în libertate a celor patru. Iniţial noi nu ne-am pronunţat împotriva acestui proiect de lege, cerând doar adăugarea unui punct care ar prevedea că legea respectivă intră în vigoare în momentul eliberării tuturor cetăţenilor Republicii Moldova aflaţi în detenţie ilegală la Hlinaia şi Tiraspol. La aceeaşi şedinţă a Parlamentului am cerut să fim informaţi dacă există măcar un singur locuitor al raioanelor de est care s-ar afla în detenţie sau cel puţin ar fi urmărit penal de către autorităţile Republicii Moldova. N-am primit nici un răspuns din simplul motiv că

asemenea cazuri nu există. A doua zi, la 22 iulie, la insistența președintelui Parlamentului P. Lucinschi, proiectul a fost adoptat în grabă și fără modificarea textului propus.

Am adus acest exemplu pentru a arăta că sciziunile de ultimă oră din sânul P.D.A.M. n-au avut nici un impact asupra conștiinței sau opțiunilor politice ale acestora. Toate echipele mai mult sau mai puțin beligerante, agrariană, intersocialistă, cei 11, cei fără de partid în frunte cu P. Lucinschi, au dat dovadă de o unanimitate exemplară, votând in corpore această lege.

Așa stând lucrurile, ce facem, domnilor intelectuali? Continuăm să dedicăm ode pe aceeași pagină de ziar și lui Snegur, și lui Ilașcu?

Centrismul — boala senectuții comunismului

Dar să revenim la noul Partid al Renașterii și Concilierii. Sloganele P.R.C.M. nu reprezintă o noutate pentru scena politică basarabeană din simplul motiv că ele au fost preluate în totalitate din «noua gândire» lansată încă de părintele perestroikăi M. Gorbaciov. În acest context înțelegem perfect supărarea fostului secretar al C.C. al P.C.M. E. Sobor, actualmente lider al Partidului Progresului Social, care susținea în ziarul «Momentul» din 25 iulie curent: *«cuvintele «conciliere», «consens» au răsunat pentru prima oară în cadrul «mesei rotunde» a mișcărilor politice din Moldova, organizată în 1990 din inițiativa Partidului Comunist din Moldova»*. În acea perioadă P.C.M. urma indicațiile lui Gorbaciov care insista, încă din primele zile ale venirii sale la putere, asupra necesității *«consolidării tuturor forțelor sănătoase»*, accentuând nevoia imperioasă a instaurării unui climat de «pace civică și consens». Este adevărat că politica «centristă» a P.C.M.-ului din 1990 nu s-a încununat de succes. Însă «doctrina con-

solidării» a fost preluată un an mai târziu de gruparea care s-a intitulat Forumul Democrat al cetățenilor din Moldova, care urma să devină forța politică de susținere a președintelui Snegur în cadrul primelor alegeri prezidențiale. Și atunci, ca și acum, se afirma «necesitatea consolidării tuturor forțelor democratice», a pregătirii «unei platforme comune pentru toți» (a se vedea presa din vara lui 1991 — «Sfatul Țării», 5 iunie; «Moldova Suverană», 13 iulie; «Literatura și Arta», 11 iulie, «ȚARA», iulie, nr. 30 (48). În primăvara anului 1993 același limbaj gorbaciovist și-a regăsit locul în platforma Congresului Intelectualității care de asemenea își revendica o politică centristă, precizând că C.I. se vrea «un element de echilibru, de consolidare, pace civică și consens». Coincidența frazeologiei formațiunilor pomenite, preluată integral de P.R.C.M., n-ar trebui să ne surprindă măcar și din simplul motiv că o bună parte dintre promotorii acestui concept au rămas aceiași, trecând prin F.D.M., C.I. și ajungând în mod firesc în P.R.C.M. Din nou, ca și în 1991, miza se face pe oamenii de cultură, deoarece anume ei sunt cei mai buni propagandiști într-o campanie electorală. Iar dacă aceștia sunt gata să dea uitării întreaga biografie politică maculată substanțial de trădări în schimbul unei declarații în favoarea limbii române sau împotriva referendumului agrarian, respectivul om politic de ce n-ar face-o? Chiar dacă P.R.C.M. nu este altceva decât partidul renașterii vechilor slogane gorbacioviste și al reconcilierii electoratului cu președintele.

P.D.A.M., P.R.C.M., P.P.S. etc. — nimic nou. Pur și simplu *foștii* își caută căi de retragere din propriul lor trecut, drapându-se cu titulaturi și sloganе mai mult sau mai puțin atractive. *Centrismul*, vehiculat de epigonii de azi ai gândirii politice gorbacioviste, este locul călduț capabil să-i adune în atotcuprinzătoarea îmbrățișare prezidențială pe transfugii

tuturor partidelor, de la P.D.A.M. la A.F.D., pe toți cei care se prefac a crede că este posibilă o reconciliere între Ideea Națională și oportunism. «Realiștii» noștri politici ar trebui să înțeleagă măcar acum că este prea grav, dacă nu și ridicol, să manifești cu obstinație exces de credulitate. Aceștia își pot exesa abilitățile și tacticele oriunde, numai nu pe terenul intereselor noastre naționale. Esența conflictului dintre cele două fracțiuni rivale ale Puterii nu are nimic comun cu problema națională. Pur și simplu cei care se află actualmente la putere nu mai doresc să și-o împartă, fiecare aripă a guvernanților revendicându-și-o în totalitate. Iar evadarea celor 11 deputați este și un rezultat al dorinței de a evita răspunderea pentru dezastrul social-politic și economic care îi revine în totalitate partidului de guvernământ.

Dacă prin vehicularea noțiunilor de «centrism» și «conciliere», amorfe și inofensive, se intenționează crearea unui «partid al tuturor», «al maselor», adică atragerea majorității electoratului, lansarea inițiativei cu limba română urmărește captarea celor care, de regulă, nu se confundă cu masele, adică a intelectualilor. Tocmai pentru aceștia a fost inventată inițiativa respectivă care poate avea efectul unui gaz paralizant menit să pună opoziția românească din Basarabia în imposibilitatea de a lansa critici la adresa Președintelui și ar determina-o să-l susțină, volens-nolens, tot pe el. Spre deosebire de maestrul Grigore Vieru, mie nu-mi face nici o plăcere să transcriu după Mircea Snegur: «*Limba română este numele corect al limbii noastre*». Să caligrafiem împreună după Mihai Eminescu: «Suntem români și punctum».

Așadar, «moldoveanul» Snegur, spirit centrist și conciliant, vorbește românește. Astfel, dincolo de intențiile de austriecizare a conștiinței basarabenilor prin eliminarea din discuțiile publice a chestiunii etnonimului, acesta urmărește

să atragă de partea sa simpatiile atât ale adepților aberantului etnonim «popor moldovenesc», cât și ale adepților numelui corect al limbii noastre. În acest context întrebarea care trebuie adresată președintelui Snegur de către partea credulă a intelectualității ar fi: «*Dacă Domnia sa vorbește românește, este cumva și român?*» Până atunci orice exclamație admirativă este cel puțin prematură. Până atunci este mai rezonabil să fie declinată orice invitație.

"ȚARA", 1 august, 1995

ANCHETA "CONTRAFORT"

1. Cum ați caracteriza sentimentul național al românilor în epoca totalitară. Ce forme a luat el și ce efecte a avut mobilizarea rezistenței anticomuniste la noi, în comparație cu alte țări din estul Europei?

2. Care este relația dintre patriotism și naționalism astăzi în România și în Basarabia?

Iurie Roșca:

Înainte de a răspunde la cele două întrebări, aș dori să precizez că în opinia mea însuși modul în care este formulat subiectul discuției mi se pare tautologic. Între *patriotism* și *naționalism* există diferențe doar în măsura în care stânga a reușit să "compromită" termenul de naționalism, extinzând asupra ultimului sensul impropriu de xenofobie sau exclusivism național, adică de manifestare agresivă a sentimentului național. Pe scurt, patriotism înseamnă dragoste față de patrie și naționalism înseamnă dragoste față de națiune, față de neam. Și deoarece un neam își realizează rostul său în interiorul unei țări, atașamentul unui român față de români și față de țara neamului său, România, este concomitent și naționalism și patriotism.

Chiar dacă propaganda internaționalistă a reușit să deformeze întrucâtva sensul termenului **naționalism**, dându-i o conotație negativă, eu unul cutez a mă alinia celor care nu doresc să se dezică de el. Tot astfel cum nu pot să renunț la creștinism sau la Biserica strămoșească numai pentru că

propaganda ateistă a avut şi mai are încă o influenţă în societatea românească şi în lume.

1. Toată lumea cunoaşte (deşi poate nu toată lumea o şi recunoaşte) că tocmai sentimentul naţional a fost factorul determinant care a mobilizat spiritul de rezistenţă în epoca totalitară. Adevărul este valabil şi pentru rezistenţa armată de după război, şi pentru jertfa celor care au umplut puşcăriile comuniste, precum şi pentru rezistenţa religioasă sau culturală. Deşi formele lui de manifestare au fost diferite, mobilul a fost mereu acelaşi — sentimentul naţional ca expresie a tendinţei fireşti a fiecărui om de a-şi dori libertate lui însuşi şi ţării lui.

Personal nu împărtăşesc părerea celor care îşi extind propria nimicnicie şi laşitate asupra întregului neam. Nu pot să-mi judec neamul nici *din exterior*, nici *de sus*. Ca orice român, m-am născut în sânul unei Biserici, în sânul unui neam, în sânul unei familii. Sunt nişte realităţi rânduite de Dumnezeu în care m-am trezit şi pe care nici nu pot, nici nu voiesc să le modific. Şi întrucât aceste realităţi nu reprezintă, vorba unui gânditor, un act de voinţă, nu ştiu să fac altceva decât să-mi orientez eforturile, atâta cât îmi stă în puteri, spre păstrarea şi afirmarea acestor valori pe care le-am primit prin naştere.

Culpabilizarea propriului neam îmi repugnă exact cum îmi repugnă un incest. Tocmai de aceea mi se pare neserios să mi se pretindă imparţialitate atunci când vine vorba de copilăria mea, de mama mea, de satul meu, de ţara mea. Libertatea mea de cugetare, libertatea mea de expresie, libertatea mea de acţiune au o acoperire morală doar în măsura în care reuşesc să le subordonez acestor valori. Iată de ce nu mă încumet să fac un martirologiu aritmetic, contabilizând morţii şi martirii români care s-au opus comunismului, în raport cu alte ţări din estul Europei. Şi noi,

românii, şi celelalte popoare peste care a trecut tăvălugul comunismului, ne-am opus cum am putut. Îi admir pentru acest spirit de rezistenţă atât pe români, cât şi celelalte neamuri. Şi totuşi, ies din convenţionalismul statisticilor seci sau a istorismului pur, vibrând cu toată fiinţa, doar atunci când mă gândesc la bunicul împuşcat în 1946 sau la rudele care s-au prăpădit în Siberia.

2. Dacă am convenit că între *naţionalism* şi *patriotism* nu există nici o deosebire de fond rămâne să mai precizăm şi cu această ocazie că în timp ce în România a fi român este un lucru absolut normal, în Basarabia de azi afirmaţia că eşti român constituie un act politic. Acolo, în Ţară, nimeni nu-ţi contestă identitatea naţională, pe când aici, în actuala Republică Moldova, a susţine că eşti român înseamnă a-ţi asuma nişte riscuri, adică a te opune moldovenismului antiromânesc promovat de către autorităţile de stat. Pentru unii rostirea propriului nume reprezintă chiar un act de curaj, pentru alţii negarea lui constituie o sinecură.

Sigur că cele câteva consideraţii de mai sus nu pretind în nici un caz să depăşească rostul unei anchete şi să epuizeze subiectul în discuţie. E o temă infinită pe care nu poţi decât să o schiţezi în limitele câtorva rânduri. Poate întrebările dintr-o astfel de anchetă aşteaptă nişte răspunsuri cerebrale, epurate de sentimente. Mi se pare însă şi dificil, şi inutil să abordăm acest subiect doar aplicând metoda vivisecţiei şi făcând abstracţie de fondul nostru afectiv.

"CONTRAFORT", nr. 10, august, 1995

NOTE POLITICE PE MARGINEA UNEI REVISTE CULTURALE

Aniversare «CONTRAFORT»

«Țara» consemna, un an în urmă, apariția publicației «Contrafort», unică prin prestanța ei în spațiul cultural basarabean, de la primul său număr. Acum, la un an de existență a «Contrafortului», avem satisfacția să constatăm că urările noastre de succes au depășit faza unei simple formule de politețe pe care o impun uzanțele.

Ar fi superfluu să mai repetăm complimentele înșirate cu generozitate în presa din Basarabia și din Țară pe care, de altfel, noua revistă culturală le merită în totalitate. Iar o analiză comparată a publicației cu pricina în raport cu altele de dincoace sau de dincolo de Prut pur și simplu ne depășește competențele. Un lucru însă este cert: tandemul Vasile Gârneț - Vitalie Ciobanu și-a demonstrat cu brio vigoarea intelectuală și capacitatea de a rezista într-o cursă de durată. «Contrafortul», ca mașină de tocat suficiența și provincialismul, ca oază de afirmare a rafinamentului intelectual și a gustului estetic elevat, este, așa cum precizează Vitalie Ciobanu în editorialul său din nr. 12, *«mai curând o expresie a revoltei..., un efort de supraviețuire spirituală»*. Efort demn de toată admirația.

Apariția acestei reviste este și rodul unui profund dezgust față de impostura morală (poate și literară) a unor patrioți de meserie care și-au imaginat că vicisitudinile istorice prin care a trecut și din care încă nu a ieșit Basarabia sunt și o justificare a condiției de victimă a imperiului sovietic,

demnă de milă. Mai ales dacă această compasiune se dovedeşte uneori şi profitabilă. Repudiind postura de provincial înţepenit între lamentaţie şi frază patriotardă, contrafortiştii îşi afirmă propria opţiune estetică şi morală, integrându-se în mod firesc în spaţiul cultural românesc nu prin slogane ieftine, ci prin calitatea producţiei lor.

Tinerii scriitori basarabeni, dornici să-şi trăiască cu demnitate condiţia de intelectual, resping efectele ocupaţiei străine ca justificare a semidoctismului şi a laşităţii. Afirmându-şi personalitatea, ei ştiu să-şi soarbă vigurozitatea şi verticalitatea din «teroarea istoriei», adică tocmai de acolo unde spiritul plat eşuează în căutarea de noi şi noi scuze pentru a-şi justifica propria nulitate. Dezgustat de patriotismul zgomotos al *culturnicilor* politici ce şi-au făcut o sinecură din repetarea obsesivă a câtorva îmbinări de cuvinte care, e adevărat, sunau frumos acum câţiva ani, publicul basarabean îşi poate reîmprospăta apetitul şi pentru literatură, şi pentru politică citind revista «Contrafort». E vorba de cei care, bineînţeles, îşi mai păstrează simţul valorii sau, de ce nu, doresc să şi-l dezvolte. Demersul public al «Contrafortului» este un antidot împotriva falselor etaloane popularizate până la refuz de acele epave umane care îşi camuflează propriul naufragiu (politic sau literar) cu stridenţe verbale, agasante şi în politică, şi în literatură. Este şi o replică, matură şi inteligentă, a elitei basarabene la interminabila jelanie a rataţilor care confundă propria dezagregare morală cu înfrângerea spiritului de rezistenţă colectivă.

Cine crede că cei de la «Contrafort», optzeciştii, cum s-au botezat ei înşişi, s-au retras din social, preocupându-se doar de «arta pură», n-are decât să parcurgă cele 12 numere pentru a se convinge de contrariul. Sau cel puţin să procure din chioşcuri ultimul număr. Barem ca să vadă cum s-a prezentat Vitalie Ciobanu la Viena, unde a rostit o comu-

nicare în cadrul Reuniunii «Fin de siecle» a revistelor de cultură din Europa, intitulată «Scriitorul tânăr român la sfârşit de secol XX».

«În plan politic, tinerii scriitori basarabeni, fiind structural unionişti...» Întrerup citatul pentru a remarca discrepanța dintre acest angajament politic pilduitor al exponentului optzeciştilor şi ipocrizia patrioților eufemistici care îşi garnisesc platformele politice cu sintagme gen «independență reală», «realizarea idealurilor naționale» etc., menite să ocolească formularea onestă şi răspicată a opțiunii unioniste. Spre deosebire de aceşti unionişti în ilegalitate, constrânşi de propria nimicnicie morală să-şi «menajeze» electoratul de şocul adevărului, optzeciştii, neavând veleități politice, îşi îngăduie să rostească adevărul întreg.

Câți dintre intelectualii basarabeni au bunul-simț (de curaj nu mai vorbim) să îmbrățişeze plenar naționalismul, abandonând tactica dezonorantă a sferturilor de măsură şi debarasându-se de obsesia laşă a conformismului ca panaceu pentru afirmarea şi mai ales pentru menținerea lor în viața publică? Dezolant de puțini. Dar şi mai puțini au încercat să-l analizeze.

Vitalie Ciobanu: *«Pentru a explica naționalismul românesc din Basarabia care, aşa cum am arătat, are un caracter unionist, în nici un caz izolaționist şi xenofob, ar trebui să deposedăm termenul de conotațiile lui negative, compromițătoare, coborând în timp înspre conceptul de «stat-națiune» apărut în secolul XIX. Germenele problemelor noastre zace în acea epocă, în care națiunile se cristalizau firesc în vestul continentului, în timp ce românii erau subminați în această intenție prin intervențiile brutale ale imperiilor vecine, cel țarist în primul rând, care în 1812 anexa o parte din Principatul românesc al Moldovei, actuala Basarabie. Aşa se face că la sfârşit de secol 20, scriitorii tineri de la est de Prut se văd marcați de nişte probleme datând de-o sută de ani şi mai bine».*

Am reprodus acest citat pentru a arăta că cei de la «Contrafort» refuză să-şi orneze fruntea cu stigmatul bicisnic «scopul scuză mijloacele», devenit deviză a politicaştrilor ticăloşiţi de la noi. Un scop nobil poate fi doar profanat de nişte inşi care aplică procedee ignobile. E un adevăr vechi de când lumea pe care cei de la «Contrafort» nu numai că îl cunosc, ci îl şi respectă. Ceea ce mă face să cred că în efortul de culturalizare al revistei se înscrie şi dorinţa de armonizare a politicii şi moralei ca o condiţie indispensabilă salubrizării vieţii publice de la noi. Nefiind literat ca cei de la «Contrafort» şi totuşi făcând parte din aceeaşi generaţie, recunosc aici că un asemenea maximalism moral îmi place. Îmi place atât de mult încât nu mă pot lipsi de satisfacţia de a mai reproduce un citat din acelaşi Vitalie Ciobanu:

«Pe acest palier, al justiţiei istorice săvârşite, naţionalismul românesc din Basarabia, căruia noi îi spunem «mişcare de eliberare naţională», se întâlneşte cu valorile democratice, liberale ale lumii civilizate».

Într-un an de existenţă această echipă de tineri scriitori a izbutit să ne convingă că îşi ia în serios meseria. Nu neapărat spre deosebire de alţii. Poate doar mai reuşit decât alţii.

"ŢARA", 7 noiembrie, 1995

CORNELIU COPOSU

Moartea lui Corneliu Coposu a zguduit întreaga opinie publică românească. Imensa pierdere cauzată de dispariția ilustrului lider PNȚCD a îndurerat adânc inimile românilor basarabeni. L-am cunoscut personal încă din 1990. În toată această perioadă Corneliu Coposu ne-a fost un mare prieten, o personalitate ataşată profund idealului sfânt al reîntregirii teritoriilor româneşti înstrăinate de Țară prin vicisitudinile istoriei. El a fost cel care a sprijinit cu dragoste frățească Frontul Popular Creştin Democrat ca expresie a opțiunii unioniste din stânga Prutului, promovând-o atât în România, cât şi în străinătate.

Am privit cu admirație statura morală a acestui distins om politic, care prin însuşi destinul său întruchipează verticalitatea unei generații care a înfruntat cu stoicism şi noblețe ororile regimului comunist.

Corneliu Coposu este unul dintre cei ce formează şirul infinit de martiri care au afirmat demnitatea unui neam.

Transmitem condoleanțe familiei, apropiaților, tuturor celor care l-au cunoscut şi l-au iubit pe CORNELIU COPOSU.

Dumnezeu să-l odihnească în pace cu drepții.

«ȚARA», 14 noiembrie, 1995

AVATARURILE PREŞEDINTELUI SNEGUR

În drumul spinos spre recăpătarea propriei identităţi

SAU

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE UNITATEA ETNOLINGVISTICĂ ROMÂNEASCĂ

Atrăgeam atenţia în articolul «Invitaţie la abator» («ŢARA», 1 august 1995) asupra faptului că în alocuţiunea Preşedintelui Snegur din 27 aprilie rostită în faţa Parlamentului, cunoscută sub denumirea «Numele corect al limbii noastre este limba română», se afirma de 5 (cinci) ori consecutiv că vorbitorii de limbă română din Republica Moldova ar fi de naţionalitate «moldoveni». Era o formulă care încerca să împace două concepţii diametral opuse: cea a românismului majorităţii băştinaşe cu cea a «moldovenismului» stalinisto-interfrontist. Un fel de struţocămilă conceptuală care a trecut neobservată de majoritatea politicienilor şi jurnaliştilor care s-au grăbit să se împartă în două tabere: stânga a întâmpinat iniţiativa Preşedintelui cu o agresivitate unanimă, în timp ce opinia publică românească a îmbrăţişat-o cu o la fel de unanimă admiraţie.

Şi iată că după mai bine de jumătate de an, în preajma aniversării a patra de la actul de votare din 8 decembrie '91 (totuşi, alegeri n-au fost, cum să alegi din unul pe cel mai bun?), într-un interviu pentru «BASA-pres» dânsul reia aceeaşi idee: vorbim limba română, dar de neam suntem «moldoveni». Cu singura deosebire că aici a spus-o doar o singură dată.

Peste două zile, la 8 decembrie, în cadrul conferinței de presă, răspunzând la întrebarea lui Petru Bogatu despre glotonim şi etnonim, dânsul a reafirmat opțiunea sa pentru limba română, evitând aproape cu eleganță răspunsul la partea a doua a chestiunii care ținea de naționalitate. Mai mult, din aluziile pe care le-a făcut am fi putut înțelege că într-o perspectivă nu prea îndepărtată nu este exclusă recunoaşterea, sinceră şi corectă, a apartenenței sale naționale.

Astfel stând lucrurile, vedem că de la un timp Preşedintele a păşit cu piciorul drept de partea adevărului, în timp ce celălalt, stângul, mai rămâne înfipt în noroiul minciunii. Să recunoaştem că e o poziție nu tocmai comodă, care, în plus, nici nu-ți permite să stai copăcel un timp îndelungat. Cu atât mai mult cu cât este atacabilă din ambele părți. Este, dacă vreți, un fel de paranteză pentru limba română pe care o promovează dl P.Lucinschi cu toată trupa politico-propagandistică a domniei sale. Viitorul apropiat ne va arăta dacă aritmetica de mai sus e un simplu joc al hazardului sau o renunțare lentă, dar sigură şi progresivă, a Preşedintelui Snegur la politica fariseică a moldovenismului antiromânesc. Spre lauda sau spre hula lui. Oricum, nimeni nu poate nici să-i dicteze, dar nici să-i interzică să mai facă un pas spre propriul neam. (Totuşi neam, la singular, nu neamuri).

Unii sunt de părerea că tocmai în asta ar fi toată înțelepciunea Preşedintelui şi a partidului său, anume în manevrarea abilă a jumătăților de măsură ar consta esența doctrinei «centriste». Doctrină care, iată, se pare că vrea să concilieze ideologia imperialistă a «moldovenismului» cu adevărurile promovate de mişcarea de eliberare națională.

Vasăzică, pe de o parte dl Snegur se înregimentează în detaşamentul de şoc al «moldovenilor de rasă», stegarii binecunoscuți ai cărora sunt: Artiom Lazarev (a se vedea

ultima lui lucrare cu titlul: «Ia – moldavanin!». Oare va exclama în unison şi dl Snegur: «Ia toje!»?), «P.P.Moldovan» cu opul de tristă faimă «Moldovenii în istorie», fosilele din «Mişcarea patriotică «Pro Moldova» cu tot cu Stati al lor, şi nu în ultimul rând «cel mai iubit dintre moldoveni», apocalipticul Ion Druţă. Bineînţeles, plus P.D.A.M. cu toată presa lui proguvernamentală. Pe de altă parte se vrea alături de toţi cei care nu numai vorbesc, ci şi gândesc, şi simt româneşte. Delicată situaţie. Şubredă perspectivă. Mai ales dacă înţelegem că nu ne aflăm în preajma alegerilor din 8 decembrie 1991, când ieftinul slogan *«Nici cu ruşii, nici cu românii!»* mai reuşea să facă furori printre alegători. Place sau nu, în problema naţională şederea pe mijloc, jocul de-a centrismul nu poate fi un cal de bătaie şi cu atât mai puţin unul de cursă lungă.

În acelaşi interviu acordat agenţiei «BASA-pres» dl Snegur îşi exprimă nedumerirea că, atunci când se discuta Constituţia, agrarienii nu i-au auzit vocea la «Europa Liberă» care le vestea că dânsul vorbeşte, totuşi, româneşte. Dincolo de orice tertipuri de ordin tactic, acoperirea este mai mult decât fragilă. Nu prin intermediul «Europei Libere» trebuia să se facă auzită vocea Preşedintelui, ci de la tribuna centrală a Parlamentului, acolo, în faţa deputaţilor şi a întregului popor trebuia rostit cu glas tare adevărul întreg. Mai ales că l-am întrebat personal în plenul şedinţei legislativului în acele clipe fierbinţi când se discuta articolul 13, ce limbă, totuşi, vorbim? Dar nu a urmat nici un răspuns. Sigur că mai bine mai târziu decât niciodată. Şi totuşi, nu intrarea preşedintelui în P.D.A.M. *«a fost o necesitate istorică»*, ci atitudinea demnă şi onestă în momentul dezbaterii Constituţiei. La conferinţa de presă dl Snegur, răspunzând la întrebarea aceluiaşi Petru Bogatu, şi-a atribuit cu sinceritate şi expresia populară *«Mintea moldoveanului cea de pe urmă»* ca

pe o eventuală formulă atenuantă pentru unele posibile scăderi pe care dânsul nu exclude că le-a avut în activitatea desfăşurată în ultimii patru ani. Fără a nega splendoarea expresiei în cauză, avem certitudinea că ea nu poate servi drept normă comportamentală pentru un şef de stat. Un şef de stat trebuie mai întâi să gândească, apoi să acţioneze, şi în nici un caz viceversa.

În concluzie ar fi de remarcat că este cu totul neserioasă, ca să nu-i zicem duplicitară, vehicularea oximoronului politic «limba română-popor moldovenesc». Dacă P.R.C.M. crede că el îi va putea spori capitalul politic, este dreptul lui. Noi nu credem. Ceea ce nu înseamnă că punctul nostru de vedere, care oricum rămâne în picioare, ar fi obligatoriu şi pentru alţii. Cu atât mai mult cu cât ne-am înţeles să respectăm diversitatea opţiunilor politice şi libertatea de expresie. În definitiv, în politică, de altfel, ca şi în orice alt domeniu, fiecare este în drept să eşueze după cum găseşte de cuviinţă.

"ŢARA", 12 decembrie, 1995

EFECTUL PICĂTURII CHINEZEŞTI

Doi ani de la condamnarea deţinuţilor politici de la Tiraspol

La 9 decembrie 1993 tribunalul ilegal de la Tiraspol pronunţa sentinţa asupra deţinuţilor politici arestaţi în vara anului 1992. Ilie Ilaşcu a fost condamnat la moarte, iar ceilalţi deţinuţi la privaţiune de libertate. Astăzi Ilie Ilaşcu este întemniţat la Hlinaia, Grigoriopol, iar Alexandru Leşco, Tudor Petrov-Popa şi Andrei Ivanţoc se află în închisoarea de la Tiraspol. Eforturile Frontului Popular Creştin Democrat pentru eliberarea deţinuţilor politici sunt cunoscute. Cele mai importante foruri internaţionale au luat atitudine de nenumărate ori, cerând punerea în libertate a acestor cetăţeni ai Republicii Moldova. Însă nici presiunile interne, nici cele internaţionale n-au reuşit să determine regimul secesionist de la Tiraspol să renunţe la deţinerea ilegală a acestora. Iresponsabilele tratative «la vârf» ale conducerii Republicii Moldova cu liderii separatişti «pentru reglementarea paşnică a conflictului transnistrean şi acordarea unui statut special acestei zone» au redus la zero încercările de punere în libertate a acestor patru deţinuţi. Amânarea unor întâlniri între cele două părţi niciodată n-a fost determinată, aşa cum ar fi fost normal, de condiţia pe care ar fi trebuit să o pună Chişinăul oficial: nici un fel de discuţii nu pot avea loc atâta timp cât cetăţeni ai Republicii Moldova sunt supuşi în mod samavolnic unui asemenea tratament. Iată de ce am afirmat în repetate rânduri că un atare comportament al

autorităților de la Chișinău nu poate fi calificat altfel decât complicitate la crimă. Puterea nu a tratat niciodată această problemă ca pe una prioritară, considerând viața a patru oameni cu totul secundară în raport cu interesele ei politice «majore». Declarațiile ocazionale făcute în urma presiunilor noastre nu pot acoperi sub nici o formă responsabilitatea actualilor guvernanți.

Pe parcursul celor trei ani și jumătate s-au făcut nenumărate încercări de a ne împinge spre comiterea unor ilegalități care ar fi servit drept pretext pentru scoaterea F.P.C.D. în afara legii. Ba un «binevoitor», ba altul ne sugera soluții bune pentru amatorii de senzații tari și filme polițiste: luări de ostatici, asasinate, eliberare în forță. Exasperanta insistență a acestora nu a slăbit nici până în prezent. Înțelegem preocuparea adversarilor noștri. Ce n-ar face aceștia ca să provoace sinuciderea politică a formațiunii noastre. Neobositele rețele ale serviciilor speciale s-au activizat vizibil în ultimul timp. Cu cât mai mult se accentuează suferința fizică și morală a celor din celule, cu atât mai rafinate sunt jocurile adversarilor care nu-și pierd din vedere ținta. Poate-poate, într-un moment de disperare vom cădea în cursa lor. Frații noștri sunt răstigniți în văzul întregii lumi. Starea lor fizică și psihică se înrăutățește continuu. Chinurile familiilor, telefoanele zilnice ale soțiilor care ne întreabă: «Când, când îi vom avea alături pe bărbații noștri?» ne umplu sufletele de durere mută. Iar ticăloșii ne sâsâie la ureche neîncetat: «Vai vouă, frontiștilor, dacă nu puteți să-i salvați. Hai, salvați-i, dacă sunteți atât de grozavi.». Aceleași căzături umane aflate în slujba străinilor aplică efectul picăturii chinezești și asupra camarazilor noștri de dincolo de zidurile închisorii. Zi de zi li se inoculează ideea că noi, cei din libertate, am putea să-i eliberăm, dar uite că nu vrem. Că ne este bine și fără ei, că

nu merită să sufere pentru unii ca alde noi. Cine ştie ce a fost «fenomenul Piteşti» va înţelege uşor care ar putea fi efectul unor asemenea torturi morale.

Punându-şi în aplicare întreg arsenalul de diversiuni, adversarul urmăreşte un dublu efect: pe noi să ne provoace la acţiuni nesăbuite, iar lor să le trezească ostilitatea faţă de noi. Văzând că ţinta este greu de atins, s-a recurs la încă o mutare. Planul este strecurat cu abilitate veninoasă în unele mijloace de informare în masă «din surse care deocamdată doresc să-şi păstreze anonimatul».

Însă oricât de subtile ar fi metodele celor care doresc fie uciderea lentă, fie discreditarea celor pentru deţinuţi, nimeni nu ne poate scuti pe noi, Frontul Popular Creştin Democrat, de datoria să facem şi de acum încolo tot ce ne stă în puteri, chiar şi imposibilul, pentru a-i scoate cât mai repede pe fraţii noştri din ghearele bestiei roşii. Dumnezeu ne vede şi ne va ajuta să ne facem datoria şi să nu ne pătăm onoarea.

«ŢARA», 12 decembrie 1995

MESAJ DE CRĂCIUN

Iubiți frați întru credință și ideal,

Vine Crăciunul. Ziua Nașterii Mântuitorului Hristos care ne-a dat libertatea și șansa mântuirii.

Noi, basarabenii, care, iată, am apucat și faza postsovietică, Îi ieșim în Cale cu dragoste și frică numai față de El. Suntem o generație fericită. Pentru că am avut șansa să trăim fascinația unei duble descoperiri. Am redescoperit identitatea noastră de *români* și de *creștini*. Valoarea redescoperirii acestor adevăruri simple și fundamentale, devenite convingeri definitive care dau un rost fundamental existenței noastre, este cu totul aparte, și asta tocmai pentru că sunt rodul unui efort personal, rezultatul unor frământări interioare ale fiecăruia dintre noi. Fiecare dintre noi păstrează în biografia sa intimă amintirea clipei, împrejurărilor, vârstei când a înțeles aceste două adevăruri pe care generațiile anterioare le cunoșteau încă din fragedă copilărie. Cristalizarea lor în sufletele noastre formează cheagul Mișcării naționale din Basarabia.

Pentru noi religia nu este, așa cum se mai crede în unele cercuri intelectuale laicizate, un loc de refugiu din viața socială, de evadare din istorie. Dimpotrivă, doar Biserica ne poate armoniza conviețuirea socială, doar credința ne poate da echilibrul perfect, statornicia și puterea de a relua în fiecare zi efortul nostru. O doctrină politică poate fi rodnică doar în măsura în care este atrasă de adevărul hristic. Numai aspirând să onorăm prin cuget și faptă poruncile divine ne putem învrednici de șansa împlinirii rostului pe care ni l-am

ales îmbrățișând cauza națională. Făcând o distincție netă între funcția politicii și cea a religiei, în același timp înțelegem că singurul izvor al moralității și vigorii unui demers politic durabil este creștinismul. Altfel zis, politica nu-și poate îndeplini funcția fără a urmări constant captarea proiecției luminii divine asupra traiectoriei sale pământești.

Cine crede că Eminescu, zicând «*Biserica Ortodoxă este mama poporului român*», a făcut doar o figură de stil, se înșeală. Ne place să repetăm adagiul eminescian «*Suntem români și punctum*». Dar să recunoaștem, că de prima maximă fie că ne amintim mai rar, fie că nu îi pătrundem sensul, determinant pentru noi ca neam. Și dacă Eminescu ne spune care este mama noastră, a tuturor românilor, noi de ce am mai zăbovi să ne lipim cu toată ființa de sânul ei? Să ne luăm copiii de mână și să ne întâlnim duminica la biserică. Dacă părinții noștri n-au putut face acest lucru, fiind nevoiți să ne boteze în clandestinitate, de frica regimului, noi ce acoperire am mai avea dacă ne-am lăsa pradă inerției, privându-i pe copiii noștri de viața în comuniune cu Hristos?

Vine Crăciunul cu Vestea cea Bună. S-a născut Hristos. Să-l primim în îmbrățișarea noastră.

"ȚARA", 22 decembrie, 1995

LIBERTATEA DE EXPRESIE ÎN MENGHINA PREŞEDINŢIE – P.D.A.M.

Prolog

Până la 26 octombrie 1994 în Republica Moldova libertatea de expresie era îngrădită de articolul 203/6 al Codului Penal şi articolele 7 şi 71 ale Codului Civil. Acestea sunt în vigoare şi astăzi. Le reproducem integral, ca să vadă încă o dată întreaga breaslă gazetărească, dar şi opinia publică, cum aceste articole profanează însăşi noţiunea de libertate a presei şi servesc în exclusivitate drept pavăză pentru nomenclatura de stat.

"Art.203/6 al Codului Penal

Insultarea în public sau calomnierea Preşedintelui Parlamentului sau Preşedintelui Republicii

Insultarea în public sau calomnierea Preşedintelui Parlamentului sau Preşedintelui Republicii -

se pedepseşte cu amendă în mărime de până la patruzeci de salarii minime sau cu muncă corecţională pe un termen de până la doi ani, sau cu privaţiune de libertate pe un termen de până la trei ani.

Aceleaşi acţiuni, săvârşite prin intermediul mijloacelor de informare în masă -

se pedepsesc cu muncă corecţională pe un termen de până la doi ani sau cu privaţiune de libertate pe un termen de până la cinci ani.

12.12.91"

(Notă: remarcăm în treacăt că speakerul P. Lucinschi, care a fost atacat în presă nu mai puţin virulent decât Preşedintele Snegur, nu a recurs niciodată la "serviciile" lui 203/6. Lăsăm comentariile – elogioase sau maliţioase – pe seama publicaţiilor afiliate, după caz, unuia sau altuia dintre cei doi).

"Art. 7. Apărarea onoarei şi a demnităţii

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul să ceară prin judecată dezmințirea afirmațiilor care îi ponegresc onoarea şi demnitatea şi care nu corespund realității, precum şi a afirmațiilor care nu ponegresc onoarea şi demnitatea, dar nu corespund realității.

În cazul în care mijlocul de informare în masă ce a răspândit afirmații contestabile nu poate dovedi că ele corespund realității, instanța judecătorească îl obligă să publice, nu mai târziu decât peste 15 zile din ziua intrării în vigoare a hotărârii instanței judecătoreşti, o dezmințire la aceeaşi rubrică, pe aceeaşi pagină, în acelaşi program sau ciclu de emisiuni.

În cazul în care astfel de afirmații sunt expuse într-un document emis de o organizație, instanța judecătorească obligă organizația respectivă să înlocuiască acest document.

22.04.94

Articolul 7/1. Repararea prejudiciului moral

Prejudiciul moral, cauzat persoanei de mijloacele de informare în masă, de organizații sau de persoane în urma răspândirii unor afirmații care nu corespund realității, precum şi a unor afirmații despre viața ei personală sau familială fără consimțământul ei, se repară de către ele în folosul persoanei respective în expresie bănească. Mărimea recompensei o stabileşte instanța judecătorească.

Mărimea recompensei în fiecare caz aparte se stabileşte de la şaptezeci şi cinci la două sute salarii minime dacă afirmațiile au fost răspândite de o persoană juridică, şi de la zece la o sută salarii minime dacă ele au fost răspândite de o persoană fizică.

22.04.94"

La 26 octombrie 1994, zi în care a fost adoptată Legea Presei, în tabăra Puterii domnea o unanimitate idilică (Fenomenul transfugilor ex-agrarieni care au descoperit ce limbă vorbesc a apărut mai târziu). Majoritatea parlamentară a ignorat argumentele Opoziției, promovând articolul 4 fără nici o modificare. Punctul a) al acestuia prelua teza antidemocratică din articolul 32 (3) al Constituției, iar punctul b) al aceluiaşi articol repeta formulările din articolele 7 şi 7^1 ale Codului Civil. Publicăm mai jos conținutul acestor prevederi.

"Articolul 4. Libertatea de exprimare şi limitări de publicitate

(1) Publicaţiile periodice şi agenţiile de presă publică potrivit aprecierilor proprii orice fel de materiale şi informaţii, în afară de:

a) materiale ce conţin contestări şi defăimări la adresa statului şi a poporului, îndemn la război, de agresiune, ură naţională, rasială sau religioasă, incitare la discriminare, la separatism teritorial, la violenţă publică, precum şi alte manifestări ce atentează la regimul constituţional;

b) materiale care denigrează onoarea şi demnitatea persoanei şi nu corespund adevărului sau materiale care nu denigrează onoarea şi demnitatea persoanei, dar nu corespund adevărului, precum şi materiale care vin în contradicţie cu legislaţia în vigoare şi cu principiile generale ale convenţiilor internaţionale privind drepturile omului."

Avataruri între două votări

După adoptarea Legii Presei au urmat numeroase luări de atitudine, proteste, demersuri în organismele internaţionale, formulate de FPCD, şi de organizaţiile profesionale ale jurnaliştilor. Aceste eforturi au avut drept răspuns, ca să aducem două exemple, reacţii din partea prestigioasei organizaţii "Reporters sans frontieres", precum şi din partea experţilor Consiliului Europei. De altfel, ultimii, în urma vizitei efectuate în Republica Moldova în perioada 14—16 iulie 1994, şi-au formulat rezervele asupra proiectului Legii Presei, propunând modalităţi de perfecţionare a textului acesteia, care, din păcate, au fost ignorate. Ulterior, unul dintre cei doi experţi, dl Andrew Nicol, fiind solicitat să dea consultări Comisiei pentru Problemele juridice şi Drepturile Omului a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei asupra incompatibilităţilor dintre art.4 al Legii Presei (în ansamblu cu art.5 din Codul Civil) şi art.10 al Convenţiei Europene pentru Drepturile Omului, a întocmit un aviz amplu datat cu 17 august 1995.

Vom cita doar câteva din sugestiile acestui expert.

"Recomandarea nr. 1: Sau se vor exclude referirile la "materiale ce conţin contestări şi defăimări la adresa statului şi a poporului" (varianta cu cea mai mare probabilitate de a aduce legea în conformitate cu Convenţia) sau se va include cuvântul "false" dupa cuvântul "materiale" şi cuvintele "cu rea-credinţă" după cuvântul "contestări".

Recomandarea nr. 5: În textul art. 4 (b) se va adăuga, după prima apariţie a expresiei "nu corespund adevărului", textul "şi care, în cazul unor chestiuni de interes public, nu sunt publicate cu bună-credinţă".

5. Materiale care nu denigrează onoarea şi demnitatea persoanei, dar nu corespund adevărului.

5.1. Dacă publicaţia nu denigrează onoarea şi demnitatea persoanei, mă îndoiesc că o asemenea restricţie urmăreşte un "scop legitim", cum prevede art. 10 (2). Este cu totul neclar dacă există vreun "drept" al persoanei care urmează a fi protejat.

*Cu toate acestea, legile unor state membre ale Convenţiei permit dreptul la replică sau rectificare. În unele cazuri acest lucru e înţeles mai degrabă ca o problemă de etică jurnalistică, decât de legislaţie. Chiar în cazul în care asemenea drept este prevăzut de legislaţie, sunt folosite, de regulă, două limitări: dreptul la replică poate fi folosit numai în cazul afirmării unor **fapte**, nu şi **opinii** (care nu pot fi supuse demonstrării) şi acest drept poate fi folosit numai de către persoana vizată de afirmaţiile publicate.*

10.2. Există o ambiguitate în Codul Civil cu privire la persoana care are sarcina dovezii. Textul din primul alineat "informaţie care, deşi nu denigrează onoarea şi demnitatea sa, nu corespunde adevărului" ne sugerează că reclamantul trebuie să demonstreze că informaţia este greşită. Textul din alineatul 2 "în cazul în care organul de informare în masă care a răspândit informaţia contestată nu poate face dovadă că aceasta este adevărată ..." ne sugerează că dovada veridicităţii informaţiei cade în sarcina organului de informare în masă. Deoarece, prin definiţie, aceste materiale nu atentează la onoarea şi demnitatea reclamantului, s-ar părea că cel puţin ar trebui ca reclamantul să fie cel care are sarcina dovezii. În caz contrar, agenţii mass-media trebuie să-şi asume o sarcină foarte grea (atât în privinţa timpului, cât şi a banilor) de a fi gata să demonstreze în instanţă tot ce publică.

10.3. Articolul în cauză pare să nu lase instanţei nici un fel de limite în a dispune. S-ar putea ca editorul sau difuzorul să răspândească un fapt greşit, iar consecinţele pentru reclamant să fie atât de banale, încât o

corecție sau o dezmințire să nu fie justificate. De aceea, obligația impusă instanței de a ordona o dezmințire poate fi percepută ca disproporționată

...

Recomandarea nr. 11: În alineatul întâi al art. 7 se vor opera modificările corespunzătoare celor propuse pentru art. 4 (1) (b), iar alineatul doi al art. 7 va fi expus în următoarea redacție: "Dacă reclamantul face dovadă că orice fapt (și nu opinie! - n. n.) care se referă la el este greșit, instanța poate obliga organul de informare în masă care a răspândit acel fapt să publice o dezmințire în aceeași coloană, pe aceeași pagină sau să o difuzeze în aceeași emisiune sau ciclu de emisiuni în termen de 15 zile din ziua emiterii definitive a hotărârii instanței."

Un paleativ care n-a mai fost administrat

Urmare a acestor intervenții trei deputați din majoritatea parlamentară, D. Diacov, V. Solonari, N. Vizitei, care au înțeles că nu pot ignora totalmente respectivele recomandări, au prezentat o inițiativă legislativă, menită să liberalizeze întrucâtva cadrul legislativ vizând libertatea de expresie. Esența acestor modificări este următoarea: în art. 4 a) al Legii Presei după cuvântul "materiale" se adăuga cuvântul "false", iar după cuvântul "contestări" se adăugau cuvintele "cu rea-credință". Punctul b) era expus în următoarea redacție:

"materiale ce denigrează onoarea și demnitatea persoanei și nu corespund adevărului. Această limitare nu se extinde asupra materialelor de importanță publică majoră considerate de către editor (autor) la momentul difuzării drept veridice, precum și asupra informațiilor neveridice ce nu denigrează onoarea și demnitatea persoanei, dar au o importanță majoră pentru ea (în acest caz, la contestația persoanei vizate, instanța de judecată dispune publicarea rectificării)."

În plus, aceeași inițiativă legislativă propunea unele modificări pentru art.6 care prevedeau simplificarea procedurii de înregistrare a publicațiilor periodice și a agențiilor de presă, precum și pentru art.12 care vizau liberalizarea posibilităților de finanțare a presei.

Această inițiativă legislativă a fost aprobată prin votarea unei Legi pentru modificarea Legii Presei la 15 decembrie 1995. Din păcate, deşi acest act legislativ aducea o îmbunătățire a condițiilor de exercitare a profesiei de jurnalist, ea nu cuprindea întregul cadru legislativ ce ține de libertatea de expresie. Erau trecute cu vederea atât art. 203/6 al Codului Penal, cât şi art. 7 şi 7^1 ale Codului Civil. Scăparea este cu atât mai regretabilă, cu cât jurnaliştii şi redacțiile sunt judecați nu în baza Legii Presei, ci în temeiul articolelor respective din codurile Penal şi Civil. Oricum, inițiativa celor trei era un pas înainte în comparație cu varianta inițială a Legii Presei.

Însă Preşedintele republicii, reconfirmându-şi deosebita sensibilitate pentru "excesele critice" ale presei, respinge printr-un decret din 04.01.96 legea adoptată la 15 decembrie 1995. Preşedintele Snegur opta pentru păstrarea intactă a Legii Presei în varianta ei din 26 octombrie 1994.

La 6 februarie curent, Parlamentul a rediscutat modificările operate în decembrie trecut şi respinse de Preşedintele republicii. Legislativul urma să decidă: îşi menține sau îşi anulează votul din decembrie. În urma unor discuții aprinse, agrarienii au ajuns la concluzia că votul din decembrie n-a fost decât o manifestare a unui exces de democratism şi o eclipsă de o scurtă durată a vigilenței ideologice. În definitiv, victoria (asupra presei!) i-a surâs Preşedintelui Snegur. Agrarienii i-au dat satisfacție.

"Câine de pază" sau "țânc de buzunar"

Să tragem linia şi să facem totalurile: după o vânzoleală de un an şi jumătate, am revenit la situația inițială. Au rămas intacte:

1. Art. 203/6 al Codului Penal
2. Art.7 şi 71 ale Codului Civil
3. Legea Presei.

Aşa stând lucrurile, fraţi ziarişti, respectând rigorile genului, punct şi de la capăt. N-avem decât să demonstrăm solidaritate profesională, impunându-ne în faţa celorlalte trei puteri ca exponenţi ai "puterii a patra". De partea noastră sunt organismele internaţionale, opinia publică şi bunul simţ. De partea lor este numai trecutul. Aşadar, Puterea şi-a ridicat o fortăreaţă legislativă care îi asigură o guvernare liniştită. Cei care vor îndrăzni să-i deranjeze pe exponenţii acesteia prin eventuale critici (despre dezvăluiri senzaţionale nici nu poate fi vorba) n-au de ales decât între a înfunda puşcăria sau a se nărui financiar în urma achitării unor amenzi exorbitante. Astfel, Statul nu doreşte să-i recunoască presei calitatea de "cea de-a patra putere", atribuindu-i acesteia postura de "ţânc de buzunar" în loc de rolul unui "câine de pază". Statul ignoră paradigma democratică universal recunoscută PUTERE – OPOZIŢIE – OPINIE PUBLICĂ. În confruntarea dintre diversele opţiuni, politice sau de alt ordin, singurul judecător abilitat să aprecieze calitatea sau să dezaprobe defectele uneia dintre cele două elemente (Putere – Opoziţie) este Opinia publică. Opinia publică o poate forma doar Presa. Neavând asigurate condiţiile legale, presa este constrânsă să deformeze conştiinţele prin informare incompletă sau cenzurată. Tranziţia dinspre totalitarism spre democraţie va dura exact atâta timp cât va dura procesul de constituire a SOCIETĂŢII CIVILE. Iar o societate civilă este expresia calităţii de cetăţean conştient de apartenenţa sa la colectivitatea umană din care face parte şi de rolul de factor activ care îi revine acestuia în lucrarea de perfecţionare a Statului ca entitate politică în care îşi trăieşte viaţa.

"Stataliştii" noştri inversează cu bună ştiinţă lucrurile. Ei nu vor şi poate nici nu pot să înţeleagă că PRESA este cea care asigură societatea cu oxigenul necesar unei respiraţii

normale, de vreme ce oferă plămânului social o cameră de gazare în loc de oxigen. Aici iese în relief o filiație clară: staliniștii de ieri sunt "stataliștii" de azi.

Sigur că democrația își are imperfecțiunile și, uneori, chiar excesele ei. Însă, ca să repet o banalitate, până în prezent omenirea nu a inventat un model mai bun. Iar "varianta moldovenească" a acesteia nu poate pretinde sub nici o formă că a depășit formula de struțocămilă, adică de aglutinare a modelului sovietic cu unele elemente (decorative) ale modelului occidental.

Despre onoare și demnitate

Artizanii articolelor 7 și 7^1 (alias p.b al art. 4) sunt concomitent și ridicoli, și demni de compasiune. La mijloc e fie o eroare logică, fie o confuzie de ordin moral, dacă nu cumva și una, și alta laolaltă. *Onoarea* și *demnitatea* sunt niște categorii morale și nu pot fi calculate în bani. Aceste categorii pot fi trăite, afirmate și nicidecum egalate cu treizeci de arginți. Personal refuz să îmi dau onoarea în schimbul unei sume de bani. Alții n-au decât să-și ascundă venalitatea în spatele unor decizii judecătorești izvorâte din niște legi strâmbe și să-și revendice în schimbul onoarei suma care le poate recompensa lipsa ei.

Vom reveni.

«ȚARA», 9 februarie, 1996

OCTAVIAN GHIBU
AMBASADORUL SPIRITUAL AL BASARABENILOR

Luni, 15 aprilie, în Sfânta Sărbătoare a Paştilor, la ora şapte dimineaţa, la Bucureşti s-a petrecut din viaţă Octavian O.Ghibu. Orice basarabean care manifestă interes faţă de problema naţională cunoaşte acest nume. Orice basarabean care s-a pomenit mai în faţă ca persoană publică preocupată de problemele româneşti l-a cunoscut personal. Acest ardelean stabilit la Bucureşti a trăit mereu cu sufletul şi fapta alături de Basarabia.

Odată cu trecerea lui la Domnul basarabenii şi-au pierdut ambasadorul spiritual la Bucureşti. Va fi nespus de greu să găseşti pe altcineva care ar fi în stare să-i preia ştafeta, să onoreze atâtea angajamente zilnice, atâtea griji pe care să şi le asume de bună voie, cu dragoste şi nețărmurită convingere că fiece clipă merită să fie trăită doar dacă este pusă în slujba neamului.

Locuinţa lui modestă din apropierea pieţei C.A.Rosetti era loc de popas şi sfat zilnic pentru cei care s-au pornit pe calea regăsirii identităţii româneşti a Basarabiei. Domnul Ghibu te întâmpina mereu într-o ţinută impecabilă, la costum şi cravată, plin de afecţiune. Erai servit cu o cafea veritabilă, întrebat de toate câte se mai întâmplaseră dincoace de Prut, mângâiat şi încurajat părinteşte. Noi, cei care l-am cunoscut, şi am avut şansa să discutăm cu el, să-i ascultăm sfaturile, am avut un mare noroc. Aveam în faţă România de până la război.

Dl Ghibu, deşi era de vârstă venerabilă, nu se deda niciodată amintirilor, nu-şi depăna viaţa aşa cum obişnuiesc bătrânii. Îşi amintea de trecut fie atunci când vorbea despre celebrul său tată, fie pentru a exemplifica o idee pe care tocmai o expunea. Nu mi-a vorbit niciodată de puşcăriile prin care a trecut. Despre faptul că a fost deţinut politic am aflat întâmplător. Pregătindu-mă să plec spre Chişinău pe o vreme nu tocmai potrivită, cu ninsori şi troiene, dl Ghibu mi-a spus:

"Dacă zici că nu-ţi poţi amâna plecarea, ai grijă cum mergi. Şi dacă vezi că ai greutăţi sau se face prea târziu şi eşti prin zona Huşilor, caută-l pe părintele Mina şi spune-i că eu te-am trimis. El te va găzdui şi te va ajuta". L-am întrebat dacă nu cumva este vorba de acel părinte Mina care l-a botezat pe Nicolae Steindhardt în închisoarea Jilava. Tocmai citisem "Jurnalul fericirii" şi îmi aminteam perfect de fascinantul botez din celula nr.18 *"Da, el e* — mi-a zis Ghibu, — *am petrecut nişte ani împreună"*. Mirarea mea a fost şi mai mare, deoarece din întâmplare îl cunoscusem acum câţiva ani pe părintele Mina. Ajunsesem la Huşi şi, greşind drumul spre Bucureşti, ne-am pomenit în faţa porţii unui locaş sfânt. Am ieşit din maşină, am intrat în curte, apoi în biserică. Un preot în vârstă, văzând că suntem străini, ne-a convins să luăm masa împreună cu el. Era în post, sfinţia sa ne-a spus în glumă că de nevoie vom posti şi noi. Ne-a zis că e şi el basarabean, dar uite că viaţa l-a adus aici. Nici un cuvânt despre trecutul său, despre puşcărie, martiraj, întâmplări tragice.

Simplitatea şi modestia oamenilor din generaţia lui Octavian O.Ghibu sunt blazonul lor de noblețe. Abia cunoscându-i pe unii ca ei, poţi înţelege smerenia şi de ce anume din ea derivă toate celelalte virtuţi.

Până în ultimele zile, atât cât l-au ţinut puterile, Octavian O.Ghibu a fost un om deosebit de activ. Ba era în Basarabia la vreo acţiune culturală, ba în Ardeal la deschiderea unui

liceu ce poartă numele celebrului său părinte. Era mereu prezent în presa de pe ambele maluri ale Prutului cu intervenţii docte şi tăioase, cu aprecieri de un rafinament intelectual cu totul aparte.

Cea mai înaltă apreciere pe care i-o dădea domnul Ghibu cuiva sună aşa: *"E un om cumsecade. Gândeşte naţional"*.

Octavian O.Ghibu, născut şi educat într-un spirit românesc distins, n-a pus o clipă la îndoială viitorul Basarabiei. O vedea doar împreună cu Ţara. Nu avea o atitudine de visător, ci de realist capabil să discerne din tumultul şi confuzia evenimentelor ultimilor ani perspectivele Patriei sale.

L-am cunoscut pe Octavian O.Ghibu şi tocmai de aceea nu accept oboseala. Amintirea lui înseamnă îndemn la acţiune, la faptă. *"Insistă. Insistă şi vei reuşi"* — ne povăţuia domnul profesor.

Octavian O.Ghibu nu a murit. Pur şi simplu dânsul s-a retras cu multă discreţie dintre noi. Delicat din fire, n-a vrut să deranjeze pe cineva cu plecarea sa.

"ŢARA", 19 aprilie, 1996

PĂRINTELE MINA DOBZEU, BOTEZĂTORUL LUI NICOLAE STEINHARDT

Părintele Mina Dobzeu este un nume încă necunoscut opiniei publice românești din Basarabia. E sigur însă că el a intrat deja în istoria spiritualității neamului. Unui călugăr poate nici nu-i prea șade bine să aibă faimă de vedetă. În orice caz, cei care au ales calea retragerii din lume sunt departe de ispita popularității. Dar Pronia Divină l-a ales anume pe el pentru o faptă care îi rezervă un loc aparte în istoria Bisericii și a culturii românești: Părintele Mina l-a botezat pe Nicolae Steinhardt. L-a creștinat pe un evreu într-o celulă a unei pușcării plină cu deținuți politici. El a fost protagonistul unei întâmplări mistice fascinante, unice în felul ei. Contactul cu el este un prilej de nesfârșită bucurie. Ai în față un om care a avut fericirea să-i cunoască personal pe cei din "lotul Noica". Văzându-l și ascultându-i vorba, simți cu toată ființa ce a fost lumea românească de până la bolșevizarea Țării.

Dumnezeu a vrut să-l cunosc și m-a adus în fața unei mănăstiri din Huși, oraș prin care am trecut până atunci în drum spre București poate de zeci de ori. Când vorbește suntem numai ochi și urechi. Iată și acum, am zis că vin să-i iau un interviu, am inclus dictafonul și parcă mi-au zburat din cap toate întrebările pe care mi le pregătisem pentru această întâlnire. Vocea lui domoală și caldă se revarsă lin în sufletele noastre. Ne e frică să schițăm un cât de mic gest, să facem vre-o mișcare. Ca să nu-i întrerupem desfășurarea gândului. Din vreme în vreme îndrăznesc totuși să mai pun câte o întrebare, să mai divaghez puțin despre ce ne frământă.

Dialogul nostru urmând să apară în ziar, îmi dau seama cât de săracă este hârtia în posibilitatea de a-i arăta fără nici o știrbire personalitatea. Această voce trebuie să se facă auzită la radio, la televiziune, în sălile studențești.

Convorbirea pe care o publicăm, înregistrată acum câteva săptămâni, este doar o primă încercare de a-l prezenta publicului larg pe preacuviosul părinte. Cu ajutorul lui Dumnezeu poate vom reuși să îi facem și alte prezentări.

Dialog cu părintele Mina Dobzeu

I.
«S-a produs un dezechilibru pentru că lipsea tocmai ce este mai important — baza, care este religia»

Iurie Roşca: *Noi ne cunoaştem, părinte, de vreo cinci ani de zile, de când – îmi face plăcere să-mi aduc aminte – ne rătăcisem pe străzile Huşilor în căutarea benzinei. Nici nu ştiam că aici este vreo mănăstire. Şi când am dat de porţile mănăstirii, ne-am oprit şi V-am văzut pe Sfinţia Voastră care Vă plimbaţi prin curte. V-aţi întrebat, probabil, ce caută drumeţii ăştia. Aţi venit spre noi, ne-aţi întrebat cine suntem şi ce căutăm. După care ne-aţi primit, ne-aţi omenit şi aşa ne-am cunoscut. Au trecut încă vreo doi ani şi V-am regăsit într-o lectură care a fascinat întreaga lume românească. Este vorba de "Jurnalul Fericirii" al lui Nicolae Steinhardt. Cu îngăduinţa Cuvioşiei Voastre, am să citez din această carte câteva fragmente. Mai întâi momentul când V-aţi cunoscut în celulă:*

"7 martie 1960.

Minunile există. Dumnezeu lucrează mereu. Prevestirile lui N.N.P. se împlinesc pe loc. Abia încetează rafala de trâmbiţe că vecinul meu binevoitor mi se recomandă: e un preot-călugăr ortodox. Alături de el se trezesc alte două năluci, una corpolentă şi greoaie, alta zveltă şi tinerească: sunt doi preoţi greco-catolici.

... Călugărul meu e basarabean. E un om tânăr, condamnat pentru a fi avut vedenii şi a fi trimis Departamentului Cultelor o scrisoare în care protesta împotriva desfiinţării schitului unde

vieţuise. Abia apuc – bat fierul cât e cald – să-i spun că sunt ovrei şi că doresc a mă boteza, că se şi arată de acord. E blajin, cu gesturi domoale, şi tăcut.»

Acum suntem iarăşi în mănăstirea "Sf. Apostoli Petru şi Pavel" şi Vă rugăm, părinte, să ne dumeriţi în nişte lucruri care ne-ar ajuta să mergem şi noi mai copăcel în ocupaţia pe care o avem şi care este destul de dificilă. Nu vreau să monologhez prea mult, numai o mărturisire scurtă, pentru că aşa este bine la mănăstire – să ne şi mărturisim, să spunem ce este de capul nostru, ce este cu noi, cu generaţia noastră. Noi suntem cu toţii copii ai regimului sovietic care de fapt trebuia să fim un alt produs decât am ajuns astăzi. Trebuia să fim şi fără naţionalitate, şi fără Dumnezeu – noi, copiii basarabeni, crescuţi sub regimul sovietic. Şi cred că emoţia pe care am trăit-o în clipele adolescenţei şi tinereţii de a redescoperi un lucru care pentru un copil sau un tânăr din Ţară este un adevăr banal cunoscut din primii ani ai vieţii – identitatea de român şi de creştin, ne-a dat puterea să facem ceea ce facem. Prin urmare, şi în politică noi nu facem altceva decât să reluăm în fiecare zi afirmarea firească, normală, echilibrată a acestei identităţi de român şi de creştin.

Aşa cum se obişnuieşte, părinte, poate facem mai întâi o fişă personală sau o scurtă notă biografică a Sfinţiei Voastre, ca să ştie şi cititorii din Basarabia, mai în detaliu, cine este părintele Mina Dobzeu.

Părintele Mina: Sunt fiu al Basarabiei, fiu de ţăran, din satul Grozeşti, judeţul Lăpuşna, cum se zicea înainte. Dar acuma, după sovietici, din raionul Nisporeni. Părinţii mei erau ţărani, iar satul nostru avea o aşezare frumoasă din două părţi de deal, pe malul Prutului, cu luncă, cu baltă, cu şes, cu păduri de codru, cu vii şi livezi. Şi cu obiceiurile noastre frumoase moştenite din moşi-strămoşi. Acum, mai mult ca oricând, la vârsta mea, ştiu cât de frumos era satul meu. Când fiecare creştin respecta acea Lege Sfântă, şi nu

aveam prea mulți intelectuali, țăranii cu simplitatea lor, poate că nu toți știau carte, dar știau să respecte Legea Domnului. Duminicile și în sărbători mergeau la biserică. Exista frica de Dumnezeu și evlavie când era postul, miercurea și vinerea. De sărbători toată lumea ieșea la horă, la scrânciob, unde se distrau copiii și tineretul, se jucau nunți frumoase, așa, petreceri cu nunți și cu hore, cu muzică și cu fanfară. Fanfara lui Mișcoi din Bărboieni. Și toate acestea formau acea tradiție frumoasă și liniștită în care fiecare își știa rostul în viață.

Eu am făcut școala primară în sat. Eram șapte copii la părinți. Patru băieți și trei fete. Și la vârsta de 11 ani, cum făcusem patru clase, eu îi întrebam pe părinți, ce faceți cu mine? Mă dați la o școală, mă dați la o meserie sau ce faceți? Mersesem de câteva ori pe la mănăstirea Hâncu cu părinții mei, la hramul mănăstirii, de Adormirea Maicii Domnului, la mănăstirea Vărzărești. Cunoșteam aceste mănăstiri. Avusesem niște rude, niște unchi de-ai mei în mănăstiri. Îmi plăcea să învăț carte (încă la cinci ani mă învățase mama alfabetul chirilic după o carte — "Acatistul Sf. Pantelеimon"). Eu citeam și tata zise: *"Pe ăsta o să-l facem călugăr"*. Și mie mi-a intrat în minte atuncea. Și când de-acuma eram și eu la uzul rațiunii, terminasem patru clase, părinții au zis: *"Da, pe ăsta îl ducem la mănăstire"*. Au fost pe gândurile mele.

Iurie Roșca: *Ați intrat în monahism...*

Părintele Mina: În anul 1935, când eram de 13 ani și jumătate. Și m-am dus la mănăstirea Hâncu, unde am fost primit. Am intrat în monahism cu dorința ca să învăț carte și am stat acolo trei ani. M-am dus la atelierul mănăstirii unde ne învățau timp de doi ani. Apoi am încercat să intru la Seminarul Teologic, dar la vremea ceea fusesem bolnav de

malarie şi m-au respins. Am rămas cu studiile, ca să le fac de-abia după armată şi după război. Când am intrat în armată, am intrat şi în război. Şi de-abia prin 1945, când s-a terminat războiul, am făcut şcoală de cântăreţi de patru ani, la Constanţa. Şi apoi am venit în Eparhia Huşilor, stabilindumă la schitul Vlădiceşti. Şi întrucât atuncea a fost o reformă a învăţământului religios, de-abia în 1955 am intrat la Seminarul Teologic. Fiindcă aveam şcoală de cântăreţi, am fost promovat dintr-o dată în anul trei şi am mai făcut doi ani la Seminarul Teologic, absolvindu-l în 1957. Apoi am studiat la Institutul Teologic, la Bucureşti, din 1957 până-n '59. În 1959 Departamentului Culte dăduse Decretul nr. 410 privind desfiinţarea mănăstirilor. Iar eu, fiind student atuncea şi făcând parte din Eparhia Huşilor, eram la schitul Vlădiceşti, am luat atitudine. Am scris vreo treisprezece scrisori de protest împotriva acestui decret şi aceste scrisori au ajuns prin toată ţara. Aşa am înţeles eu să denunţ Antihristul. Demonstram pe puncte ca Antihristul şi concepţia materialistă şi comunismul vor cădea şi Hristos va învinge, Mielul va învinge. Că nu ştiam eu precis cât va dura, dar făcusem nişte calcule despre căderea lui Stalin şi am nimerit-o bine. Făcusem calcule după nişte cifre, nişte date care sunt în Apocalipsă, că puterea acelui Antihrist va dura o vreme, două vremi şi jumătate de vreme. O vreme sunt 10 ani, două vremi încă 20 ani şi jumătate de vreme şi era 35 de ani. Şi calculaţi, de la revoluţia din octombrie, 35 de ani au fost în 1953. Calculul a fost bun.

Iurie Roşca: *Aţi făcut puşcărie. Care a fost cauza?*

Părintele Mina: În 1959 m-au condamnat pentru aceste scrisori. M-au condamnat cu şapte ani. Dar eu avusesem şi o condamnare în 1949. Atunci am protestat împotriva regimului

care a scos învățământul religios din şcoală, am scris nişte afişe demascând comunismul care aduce pustiire Bisericii, vieții spirituale. M-au condamnat atunci cu trei luni şi o zi, dar m-au ținut 11 luni. Au urmat cinci ani de domiciliu obligatoriu. Timp de cinci ani de zile plecam de la schitul Neamț de două ori pe lună şi făceam prezența la securitate. Iar în 1959 m-au condamnat cu şapte ani şi am făcut 5 ani. Am fost la Jilava, în coloniile de muncă din delta Dunării, la Gherla. La Jilava l-am cunoscut pe Nicolae Steinhardt care făcea parte dintr-un grup de intelectuali din Bucureşti, aveau clubul lor, făceau parte din Uniunea Scriitorilor şi, între aceştia, în fruntea lor era Constantin Noica şi alții cunoscuți, Dinu Pillat, Alexandru Paleologu, Sergiu Al. George (acesta era basarabean). Deci, printre ei era şi Nicolae Steinhardt, care era evreu. L-am cunoscut în celulă. El s-a apropiat mult de sufletul meu. Şi în cele din urmă îmi zice: *"Vreau să mor creştin, condițiile sunt grele aicea, nu ştiu cum voi rezista, dar vreau să mor creştin."* Nicolae Steinhardt şi-a exprimat dorința de a fi botezat. În celulă, şi era o celulă mare cu vreo 60 de inşi, erau şi preoți romano-catolici, greco-catolici, ortodocşi, protestanți, de tot felul. Când a fost întrebat de colegii lui la ce confesiune se va boteza, el a răspuns că la confesiunea ortodoxă. Atunci te botează călugărul. Deci, eu eram călugărul între cei mulți de-acolo. Şi el a făcut o alegere bună. Deci, nu s-a făcut budist, deşi cunoştea şi această confesiune, nici brahman, n-a trecut nici la mahomedanism, căci erau acolo şi mahomedani. Iar când a fost vorba de confesiunile creştine, între multele confesiuni creştine, el a ales Ortodoxia. Atunci cei care îl cunoşteau, care făceau parte din grupul lui, l-au încurajat, iar el nu era străin de creştinism. Pentru că şi în "Jurnalul Fericirii" scrie cum se ducea cu părinții lui şi la biserici, şi la mănăstiri, vorbeşte cum petrecea Paştele împreună cu colegii lui, deci nu era departe de creştinism. Iar pentru a-l încreştina, i-am făcut o pregătire care se numeşte

Cateheză, aşa, mai sumară, şi a fost uşor pentru el, că era un cunoscător al învăţăturii. Ca după câteva zile, aşa hotărârăm: stabilim noi o zi, când să facem acest act al Botezului în condiţiile în care eram. Şi acolo, în "Jurnalul Fericirii", descrie momentul cum într-o zi, pe data de 15 martie 1960, am fost scoşi la plimbare, la aer. Iar el a rămas în cameră pe motiv că e bolnav şi eu, când am venit de la aer, am fost primul care am intrat mai repede. Aveam pregătită o cană cu apă, "un ibric cu apă viermănoasă", cum zice el, şi fiindcă făcusem înainte pregătirea, am trecut la oficierea Botezului, Botezul făcut prin turnare. Rostind cuvintele de botez: *"Se botează robul lui Dumnezeu, Nicolae, în numele Tatălui (turnându-i apa), Amin, şi al Fiului, Amin, şi al Sfîntului Duh, Amin"*. Şi acesta a fost Botezul. Ca după aceea să urmeze rugăciuni şi, completare la aceea ce puteam spune noi, rugăciuni care fac parte din ritualul Botezului. Şi el consideră că este un Botez ecumenic prin faptul că erau prezenţi ceilalţi preoţi, ortodocşi, catolici, protestanţi. Aşa a avut loc. Iar despre mirungerea, care trebuia să urmeze, i-am spus: *"După ce ai să ieşi din închisoare, mergi la părintele Teodorescu, la Institutul Teologic, ori la biserica "Sf. Ecaterina» şi el o să-ţi oficieze mirungerea.»* Dar au trecut ani, şi el uitase omul unde îl îndrumasem, la ce preot. Până la urmă, întâmplător, a mers la schitul "Icoana" pe muntele Athos. Şi tocmai acolo l-a găsit pe părintele Teodorescu, şi i-a făcut acea mirungere, prezent fiind şi naşul lui de botez, avocat Vidraşcu.

Au trecut anii, eu eram venit la Huşi, aici eram stareţ, şi dânsul a venit şi dorea să rămână la mănăstire aici. Episcopul locului, la vremea aceea, nu putea pricepe ce înseamnă să vină un evreu cult în mănăstire, mai ales că nu mai era voie, comuniştii nu dădeau voie. Mai rămăsesem noi, două-trei persoane, care întreţineam mănăstirea. Şi nu admitea să primească pe altcineva în mănăstire. Iar eu, în cele din urmă, l-am îndrumat să se ducă la Cluj, unde îl cunoşteam pe

Episcop, şi-i zic: *"Episcopul de acolo o să te primească într-o mănăstire"*. I-am dat o recomandare bună din partea mea şi l-a primit în mănăstirea Rohia, unde a şi fost tuns în monahie şi ca ocupaţie a avut biblioteca, s-a ocupat de profesia lui de scriitor, a scris opere laice, iar acuma, creştin fiind şi totodată fiind şi intelectual, a scris opere religioase, şi "Jurnalul Fericirii", "Dăruind, vei dobândi", altele câteva. Deci, după ani de zile, asta a fost prin 1989, când a fost ultimul lui an, a rânduit Dumnezeu ca să merg acolo şi să asist chiar la ultimele lui clipe. N-a mai trăit decât două-trei zile. L-am găsit bolnav. A spus că merge la Bucureşti, la doctorul lui. Până la urmă am mers împreună la Baia Mare şi, făcându-i-se rău pe drum, l-au internat acolo în spital. Eu am plecat la Bucureşti, el a rămas la Baia Mare. Am venit acasă şi peste două-trei zile am primit o telegramă care mă înştiinţa că a murit. Dar fiindcă era timp scurt, nu am putut să mă duc la înmormântare. Atât am ştiut despre Nicolae. Iar el reprezintă un caz foarte important şi pentru creştinătate, şi pentru Biserica noastră Ortodoxă. Căci dacă mâna mea a fost o mână întinsă pentru a-l boteza prin Pronia dumnezeiască, el a fost o mână întinsă către intelectuali care să le spună: *"Iată, voi, care aţi fost botezaţi de mici, n-aţi cunoscut ce semnificaţie are Botezul, iar eu, care am fost botezat la vârstă majoră, am cunoscut pe Hristos"*. Căci a trăit nişte momente înălţătoare, când harul lui Dumnezeu i-a dat trăiri înălţătoare, încât noi le putem numi bucurii din Paradis. Nici eu, care le-am trăit, nu sunt şi nici n-aş fi fost în stare să le exprim în cuvinte, pe când el reuşeşte să ni le redea în cuvinte şi să spună: da, Botezul a fost adevărat, este adevărat, Sfintele Taine sunt adevărate. El, spre deosebire de mine, păcătosul, avea talent scriitoricesc, de-aia a putut să zică mai bine decât aş putea s-o fac eu.

Iurie Roşca: *Părinte, dacă aţi abordat, fie şi tangenţial, problema intelectualilor, vreau să Vă spun că şi noi am fost fascinaţi de opera lui Nicolae Steinhardt, poate că întâi şi-ntâi pentru că este o operă teologică, sau dacă nu teologică, o operă profund creştină, aparţinând unui intelectual foarte rafinat, care a priceput exact ce înseamnă pustiirea sau descreştinarea societăţii moderne, lucru ce ne preocupă şi pe noi foarte mult acolo, în Basarabia. În evoluţia asta mai mult sau mai puţin tumultoasă a Mişcării româneşti din Basarabia, la un moment dat, impresia mea a fost că o bună parte din intelectualii noştri basarabeni nu au fost pătrunşi de necesitatea conjugării ideii naţionale cu cea creştină. Am înţeles că ideea naţională mergea cu un pas înaintea celei creştine. Altfel zis, noi care am fost cu toţii victimele materialismului, am ajuns un fel de marxişti de-a-ndoaselea, că tot de determinismul economic suntem preocupaţi. Un fel de istorism românesc care de la un moment nu a mai fost productiv. Chiar dacă ne răspundeam ca români, am înţeles că fără reîntoarcerea în sânul Bisericii şi fără conjugarea efortului politic cu cel spiritual, creştinesc, pur şi simplu nu vom reuşi. Cred că de aici se trăgeau şi oscilaţiile care se făceau observate la un moment dat. Acest dezechilibru din sufletele unor români conştienţi de apartenenţa lor românească, ba chiar ale unor intelectuali marcanţi de la noi, venea tocmai din lipsa unei înţelegeri a necesităţii conjugării efortului politic cu cel spiritual.*

Părintele Mina: S-a produs un dezechilibru pentru că lipsea tocmai ce este mai important – baza, care este religia, şi morala care ţi se impune tot prin această religie. Vedeţi că omul prin natura lui este creat după chipul lui Dumnezeu. Noi vorbim după Biblie, după învăţătura creştină, şi nu după concepţiile materialiste care denaturează firescul, căci ateismul este nefiresc, este abject. Dumnezeu a creat pe om după chipul şi asemănarea Lui. Chipul constă în însuşiri dumnezeieşti - în dispoziţie intelectuală, în dispoziţie

artistică, în dispoziție morală, în dispoziție religioasă. Pe om trebuie să-l cultivăm în toată integritatea lui. Se spunea chiar în țara noastră că în timpul lui Ceauşescu formam omul multilateral dezvoltat. Dar oare era el multilateral când ignoram moralitatea şi religiozitatea? În educația materialistă, în ideologia aceasta a sistemului comunist, se ignora religiozitatea şi morala. Şi atunci, neglijând, ignorând religia care este un sistem de gândire ce-l angajează pe om la o cunoaştere nu numai a celor materiale, conform concepțiilor omului raționalist, vedem cu toții unde ne-am pomenit. Numai prin revelația divină ni se face cunoscută rațiunea divină, prin cuvântul Tatălui, cuvântul lui Dumnezeu, care este rațiunea lui Dumnezeu, care ni se descoperă nouă, iar noi trebuie să ne integrăm în acest supranatural. Când acceptăm revelația divină, ne încadrăm, cu viața noastră, cu gândirea noastră, cu sistemul nostru de orientare a vieții noastre, în supranatural. Deci, suntem copiii lui Dumnezeu. Şi Botezul este a doua naştere. Noi suntem născuți din părinți după legile naturii, ca oricare ființă, dar ne naştem din nou prin Botez şi prin Botez primim, de la Tatăl ceresc prin Duhul Sfânt, şi credința, şi cunoaşterea, şi morala. Şi prin Sfintele Taine primim sfințirea vieții noastre, şi în gândire, şi în vorbire, şi în fapte, şi în toate. Aici e baza. Iar dacă s-a produs această descreştinare, înstrăinare, era necesar ca intelectualii, care au făcut această trezire națională din simț național şi patriotic, să dezvolte acest simț care este de multe ori vag şi incomplet. Ei l-au luat pe Eminescu ca model de cultură, de gândire, de exprimare, de extindere cu multă larghețe asupra tuturor problemelor. Ar fi o inepție să minimalizăm valoarea şi dimensiunile lui Eminescu în cultura română. El a avut o gândire largă, încât n-a ignorat religia şi viața morală. A înțeles că este o interpătrundere, o unitate între cultură şi spiritualitatea creştină, aşa cum a fost pe parcursul întregii

istorii a neamului nostru, o împletire a vieții spirituale cu cea culturală şi o angajare a brațului secular, a conducerii de stat şi a brațului celui puternic al lui Dumnezeu care este Biserica. Căci aceasta nu mai este vremelnică, ci veşnică. Aceste două brațe au colaborat, au conlucrat de-a lungul timpului şi Eminescu era conştient de aceasta. Dar Eminescu este un om şi el. Aceşti poeți şi scriitori, aceşti intelectuali care au adus trezirea patriotică, culturală şi națională, au rămas oarecum limitați, punându-l pe Eminescu în centrul universului. Eminescu nu-i Hristos, Eminescu nu-i cel care deține sursa şi izvoarele. Izvoarele le găsim tot în Sfânta Scriptură, tot în Biserică, tot în Tradiție, iar în centrul lumii este Hristos. Să revenim la ceea ce a fost poporul basarabean până la perioada comunismului, până a fi fost înstrăinați şi goliți completamente. Deci, le-a vremuit, cum zice poetul, graiul, şi i-a înstrăinat chiar de originea lor, de cultura şi de graiul lor, dar i-a înstrăinat şi de graiul dumnezeiesc. Şi lucrul acesta a fost cel mai grav, prin pustiirea bisericilor şi a mănăstirilor, prin lipsa de educație religioasă care era interzisă, iar oamenii erau prigoniți pentru cuvântul lui Dumnezeu. Încât copiii nu mai erau ai Bisericii, tineretul nu mai era al Bisericii creştine şi intelectualii erai înstrăinați de Dumnezeu.

Iurie Roşca: *Deci, erau antropocentriști, nu hristocentriști, cum e normal.*

Părintele Mina: Antropocentrismul e ticălos şi păcătos şi provoacă dezastre nemaivăzute. Stalin, Lenin, Mao sau Hitler au fost oameni păcătoşi şi au înțeles să conducă omenirea după rațiunea pură a omului, fără Dumnezeu.

«ȚARA», 28 iunie, 1996

II.
«Frica e partea ateilor. Creştinii nu au frică decât faţă de Dumnezeu»

Iurie Roşca: *Părinte, o problemă care frământă mereu societatea noastră: frica. Cum să scăpăm de frică, cum să ne alimentăm curajul şi nădejdea în reuşită?*

Părintele Mina: A fost o perioadă lungă când acest popor şi-a pierdut credinţa, limba, cultura, identitatea. Şi acum, ca să ne refacem, trebuie să revenim la credinţă, la rugăciune şi la Biserică. Fără credinţă nu scapi de frică. Frica e partea ateilor. Creştinii nu au frică decât faţă de Dumnezeu. De stăpânirile vremelnice sau de micile necazuri ale vieţii un creştin nu se teme. El le depăşeşte cu uşurinţă. Aici e cheia — credinţa. Alte soluţii sunt bune pentru naivii care nu ştiu prea bine nici ce vor, nici ce este viaţa. Cu viaţa nu te joci şi nici nu te apuci să o judeci, să o relativizezi cu mintea ta de om, păcătos prin naştere şi mereu împins de cel nevăzut să substitui raţiunea divină cu cea omenească. De-aici i s-au tras omenirii toate belelele. E un lucru ştiut. Dacă atâta lucru nu pricepem, vai de noi, că greu ne va mai fi acolo, Sus, când vom ajunge să dăm socoteală. Preotul este cel care mediază relaţia noastră cu Hristos, iar noi, ortodocşii, ştim că fără Biserică nu ne putem considera oameni în toată puterea cuvântului. Fără Biserică suntem un fel de semioameni. Şi n-avem cum să scăpăm de frică aşa, numai printr-un efort volitiv uman, fără ajutorul lui Hristos. Unii, mai ales dintre intelectuali, fug de Biserică, se feresc de Biserică, poate şi pentru că n-au avut pe cineva să le explice despre ce este

vorba şi cum trebuie să ne orânduim valorile. Iar preoţii ce zic despre aceştia? Că intelectualii sunt atei. Că nu calcă în biserică şi nici nu caută aşa ceva.

Iuie Roşca: *Păi cum să calce? Să Vă spun, părinte, de ce nu calcă. Foarte mulţi dintre noi ezită să păşească pragul bisericii nu pentru că nu ar vrea, dar pentru că se simt jenaţi, stingheriţi, neîndemânatici în biserică. Noi nu am apucat de mici copii, aşa cum a apucat generaţia Sfinţiei Voastre, să ştim cum se sărută o icoană, cum se spune o rugăciune, cum se face semnul Crucii ca să scapi de senzaţia că eşti văzut ca un novice stângaci de alţi enoriaşi care vin regulat la biserică. Cum să scapi de acest trac, de această impresie că eşti neîndemânatic şi de obsesia unor posibile ironizări? Cu alte cuvinte, cum să redevii practicant ortodox activ?*

Părintele Mina: Mai întâi eu, care sunt un duhovnic, trebuie să ştiu a-mi face cum trebuie misiunea. Să zicem că vine la mine un credincios de rând care practic nu s-a mărturisit niciodată, nici pe la biserică nu a prea mers din mai ştiu eu ce motive. Dar acum a luat o hotărâre şi din convingere zice că se întoarce cu pocăinţă la credinţă. Şi atunci, eu, ca duhovnic, spun ceea ce trebuie să-i spună un preot unui creştin care vrea să se îmbisericească. Mai întâi, să meargă la duhovnic. Duhovnicul o să-i spună să aibă o carte de rugăciuni. În cartea de rugăciuni e dată şi învăţătura de credinţă pe scurt. Învaţă-te să te rogi seara şi dimineaţa, să te închini în casa ta, să ai o Sfântă icoană, să ai o candelă. Seara şi dimineaţa să-ţi pleci genunchii şi să te rogi şi tu lui Dumnezeu. Duminica nu mai mergi la muncă, duminica o sărbătoreşti, că-i zi sfinţită, domnule, şi porunca dumnezeiască e să o cinstim, că e zi de repaus. Deci, în ziua Domnului mergem la biserică, ne odihnim, citim şi aşa, încetul cu încetul, să revenim la tradiţia noastră creştină. Apoi, dacă ai să citeşti învăţătura de credinţă, ai să ştii bine de ce te duci la biserică. Te duci să asculţi în sfintele duminici şi de sărbători

Sfânta Liturghie. Sfânta Liturghie este o rugăciune specială pe care o face numai preotul şi nu orice om de rând. E simplu. Putem să înţelegem aşa: când ne ducem la biserică, alcătuim o ceată duhovnicească şi rugăciunea noastră o facem în comun acolo, prin gura preotului, a cântăreţilor şi a citeţilor, ne apropie de Dumnezeu care îşi revarsă peste noi mila şi lumina Sa. Prin Sfânta Liturghie rugăciunile noastre sunt însoţite de jertfa euharistică, care este Trupul şi Sângele Domnului. În Vechiul Testament se aducea jertfă de animale. Dar, odată cu venirea Domnului Iisus a încetat jertfirea animalelor, că El a zis: "Eu sunt Mielul de jertfă". În Noul Testament Hristos este Mielul de jertfă, dar acest fapt istoric petrecut atunci când El s-a jertfit pe Cruce, se perpetuează, se reactivează prin pâinea şi vinul de pe Sfânta masă, care se transformă în Trupul şi Sângele Lui, iar lucrul acesta ni l-a poruncit Domnul Iisus când a anticipat moartea Sa. La Cina cea de Taină a zis că pâinea este Trupul Meu, vinul este Sângele Meu, prin aceasta mâncaţi Trupul Meu şi beţi Sângele Meu.

Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că noi purtăm trup şi sânge. Dar trupul şi sângele nostru este infectat de păcatul strămoşesc. Purtăm trupul şi sângele lui Adam. Iar prin Trupul şi Sângele Domnului, în chip duhovnicesc, ni se sfinţeşte trupul nostru şi sângele nostru, ne înnoim cu un alt sânge şi cu altă carne care ni se dau sub formă materială (dar numai simbolic sub formă materială). Şi astfel noi primim în chip duhovnicesc energie, har dumnezeiesc. Această energie şi har dumnezeiesc le primim prin Sfânta Împărtăşanie. Jertfa aceasta este adusă lui Dumnezeu, dar prin participare gustăm şi noi din ea, aşa cum în Vechiul Testament se aduceau drept jertfă animale, dar gustau şi ei, ca şi cum ei personal se jertfeau.

Noi ne unim cu Hristos prin aceea că ne unim cu Jertfa Lui: sub formă văzută — prin pâine şi vin, iar în chip tainic — prin faptul că pâinea şi vinul sunt Trupul şi Sângele

Domnului. Astfel, Jertfa Lui este permanentă. Deci, de câte ori ne prezentăm la Sfânta Liturghie, noi ne prezentăm cu rugăciunile noastre însoțite de jertfă și aceasta ajunge primită înaintea Domnului. Jertfa Lui e de o valoare infinită, încât acoperă mulțime de păcate. Câte păcate are omenirea, toate se iartă prin Jertfa Domnului Iisus. Deci, dacă tu vrei să redevii creștin, trebuie să mergi la biserică, să te spovedești, să te împărtășești. Iar dacă încă n-ai curajul să mergi să te spovedești, că zici că e un preot simplu care îți pare mai puțin școlit decât tine și mai are pe deasupra și păcatele lui, înseamnă că tu încă nu ești pregătit sufletește, că nu te poți învinge pe tine, pentru că nu-ți dai seama de importanța acestor adevăruri. Niciodată însă nu e târziu. Totul e să fii sincer cu tine însuți, să faci un efort și să-ți învingi orgoliul și slăbiciunea și El te va primi cu dragoste divină. Altfel te vei pierde, rătăcind aiurit prin viață și neștiind ce-i cu tine și de ce nu-ți poți găsi liniștea sufletească. Nu vei ști nici ce este fericirea, ca să rămânem în compania fericitului Nicolae Steinhardt, care a ajuns să o priceapă abia în pușcărie, după Botez.

Iurie Roșca: *Părinte, să vorbim puțin despre o chestiune discutată de când e lumea, discuție la care s-a întâmplat să participăm și noi. Ea se referă la scop și mijloace. Unii afirmă că în politică scopul scuză mijloacele. Noi suntem de altă părere. Credem că atunci când faci uz de un mijloc ignobil, nu poți să atingi un scop nobil. Altfel zis, nu poți atinge, printr-o infamie sau printr-un procedeu imoral, o țintă pe care o crezi majoră, de interes național, patriotic...*

Părintele Mina: Noi, creștinii ortodocși, nu acceptăm ideea că "scopul scuză mijloacele". Un bine îl poți face doar cu sufletul și cu mâinile curate. Inclusiv un bine obștesc. Altfel, te pomenești, poate inconștient, ostatic al așa-zisului "scop suprem" sau al unor "înalte rațiuni de stat" de dragul

cărora eşti gata să comiţi orice, de la mici imoralităţi până la crime de proporţiile celor comuniste.

Putem admite doar ceea ce se numeşte "minciună convenţională". Dar asta e altceva. Să vedem cum e convenţională. Adică să fii sincer, dar nu prost. În primul rând, trebuie să ai inteligenţa să fugi de astfel de stări în care să fii pus în situaţia de a minţi. Tu singur trebuie să ştii să fii înţelept şi prudent. Hai s-o luăm mai simplu. Câte "minciuni" nu-i spune mama copilului, că el încă nu poate să înţeleagă toate lucrurile. Nu-i zice ea pruncului: "Nu te băga acolo, că vine lupul"? Sau te întreabă cineva: "Domnule, da' de unde vii?". Dumneata poate vii de la o întâlnire secretă ori ai avut o treabă pe care nu este bine să o ştie şi alţii. Eşti obligat să-i spui tu de unde vii? Nu. Şi atunci îi zici: "Vin din oraş, vin din treburile mele". Deci, trebuie să fii înţelept, nu prost. Aşadar, să fim fără răutate ca porumbeii şi înţelepţi ca şerpii. Deci, fii porumbel, da' nu prost. Fii înţelept ca şarpele! De ce se zice că şarpele e înţelept? Pentru că el nu are nici mâini, nici picioare, şi, totuşi, prin forţa ondulaţiilor corpului lui se strecoară, merge, fuge, se adăposteşte, îşi apără viaţa. Aşa şi omul. În astfel de împrejurări trebuie să aibă înţelepciunea şarpelui.

Iurie Roşca: *Dar înţelepciunea şarpelui, părinte, cred că nu presupune să accepţi trădarea ca mijloc de atingere a scopului şi nici să te târăşti în faţa celor care urmăresc distrugerea ta ca om sau a neamului din care te tragi.*

Părintele Mina: E adevărat. Există situaţii când Dumnezeu îşi manifestă prezenţa în istorie, pedepsindu-i aspru pe călcătorii de lege sau pe cei care râvnesc să ia viaţa sau libertatea altora. Se spune că în a treia zi de Paşti Ştefan cel Mare l-a spânzurat pe Vartic, pe unul dintre logofeţii lui. L-a spânzurat în zi de Paşte. Aşa a hotărât el să pedepsească

trădarea. Da, el a aplicat o măsură dură, dar anume el a fost învestit de Pronia Divină să poarte brațul secular care este mâna lui Dumnezeu în istorie. Iar când a avut război la Lipnic cu tătarii, l-a prins pe fiul hanului tătăresc. Și hanul tătăresc, fiind bătut atunci, a trimis o sută de soli cu rugămintea ca Ștefan cel Mare să-l ierte, să-l elibereze pe fiul său, promițându-i în schimb că îi va da aur cât greutatea fiului său ca să-l răscumpere. Iar Ștefan cel Mare s-a purtat aspru cu ei. L-a tăiat în patru bucăți pe fiul hanului și l-a prezentat în fața solilor. Dintre cei o sută de soli numai unuia i-a cruțat viața, ceilalți au trecut prin țeapă. Acum, a făcut bine sau n-a făcut bine? El s-a arătat crud, foarte crud, fiindcă tătarii nu încetau să năvălească mereu și să pustiească țara, și el a vrut să le dea o lecție categorică. Cu un dușman care te-a călcat în casă la tine și îți ucide și pruncii, și nevasta, și părinții, cum altfel să mai procedezi? Că doar nu se ducea Ștefan cel Mare pe pământurile lor, nu făcea el un război de cucerire. El se apăra. Și dacă aceia nu pricepeau, el a fost brațul secular chemat să facă dreptate. Căci nu în zadar el poartă sabie. De ce poartă sabie? Să pedepsească pe cel care nedreptățește, asuprește sau jefuiește. Deci, el era îndreptățit s-o facă. El a luptat, a fost un erou și a fost și bun, devotat credinței și țării, așa încât pe drept îl numim și sfânt, căci la sfârșitul vieții și-a plâns și el păcatele lui. A fost omul credinței, a lăsat atâtea mănăstiri, și-a apărat țara, și-a apărat credința. Deci, pe drept este numit sfânt. Noi nu spunem că a fost un cuvios care a trăit în pustie, care făcea minuni, care tămăduia oameni. El a propovăduit Evanghelia și cu sabia, și cu prețul vieții lui. Că de câte ori s-a aruncat el în luptă to de-atâtea ori și-a pus viața în pericol. A fost un erou, a fos un luptător. Dar în felul cum a dus politica, el era îndreptăți să fie și foarte aspru.

Dar noi, cât nu suntem în război, trebuie să rezolvăm toate problemele cu tact politic. Tact politic nu poate fi minciuna, ci înțelepciunea de a-ți îndeplini misiunea, călăuzindu-te de adevăr, credință și având caracter de luptător. Căci politica este o luptă și pe timp de pace. Până la urmă învinge cel drept, chiar dacă uneori ni se pare că mișeii sunt cei care reușesc în politică. Să știți că praful se alege din tot ce e clădit pe minciună, ură și injustiție. Așa înțeleg eu că trebuie să arate adevărata politică. Cetatea are legile ei de conviețuire și un bun creștin deseori se manifestă în interiorul ei altfel decât un pustnic, dar se călăuzește de același Adevăr care este Hristos și Biserica Lui. Să vedeți că și pustnicul își trăiește viața lui, făcând și el o politică a lui, grea și aceasta, poate infinit mai grea. Pentru că are de luptat cu dracii, cu cei nevăzuți. Și acolo încă e o politică mare. Auzi, nici nu-ți închipui că râd dracii de mine, și eu râd de ei. Câtă viclenie au și câtă șiretenie! Trebuie să știi să fii mai tare ca ei și să te ferești, și să fugi ca de cel rău. Pentru că dacă ești un sihastru tânăr, nu ai priceperea unui duhovnic în vârstă, dar ai de luptat cu un dușman vechi, căci și poporul zice că dracul e bătrân și se pricepe ca nimeni altul la intrigi și viclenii. Și atunci tu, dacă ai luat calea pustiei, trebuie să fii prudent. Și să nu credeți că în pustie ai parte de mai puține ispite sau motive de sminteală decât în lume. E greu și colo, și dincolo. Dar de-aia ești om liber, cu rațiune și simțul moralității, ca să faci o alegere dreaptă. Altfel nu ești decât un rătăcit, și într-o sihăstrie, și în societate. Un fel de nătăfleț, inutil și societății, și propriului tău suflet care râvnește mântuirea. Dar dacă ești un om teafăr la minte și la suflet, ține linia corectă, nu uita de frica de Dumnezeu, de rugăciune, de smerenie, nu umbla după vedenii, după vise, după lucruri mari. Smerește-te înaintea lui Dumnezeu și celelalte știe Dumnezeu cum să le rânduiască. Când ai vis sau vedenie de la cel rău, n-ai pace

sufletească. Căci duhul tău nu se linişteşte, pentru că nu-i Duhul lui Dumnezeu. E necuratul care vrea să-ţi demonstreze raţional că farmecele lui sunt bune, că ce face el e frumos, chiar şi cu cuvinte sfinte te ia. Şi te înşeală. Dar dacă fugi de mărire şi nu cauţi lucruri mari, dacă te smereşti înaintea lui Dumnezeu, atunci ştii să te fereşti de cel viclean.

Iurie Roşca: *Dar cum, părinte, să fugi de mărire şi de orgoliu? Că te flatează cel rău, te măguleşte. Şi te crezi mare. Ce să faci ca să scapi de aceste ispite?*

Părintele Mina: Trebuie să te gândeşti că tu serveşti societatea. Numai să nu-ţi faci laude şi să nu te bucure laudele oamenilor, nici să nu te încânte postul tău care să te ducă la desfrâu, la petreceri, să te abată de la morala creştină. Să-ţi păstrezi demnitatea, cinstea, cumpătarea. În politică să ne ferim de minciună. Căci tot minciună şi deşertăciune este şi lauda, şi goana după glorie sau bani. Un alt leac împotriva acestor metehne decât smerenia nu există. Iar un ateu nu poate fi smerit, pentru că el se vede buricul universului, fără Dumnezeu deasupra lui, antropocentrist. Da, drepturile omului trebuie cinstite, trebuie respectată demnitatea lui, dar nu şi dreptul lui de a se lua de piept cu Dumnezeu. Pentru că şi aici uneori se exagerează. Cum poate fi tolerat sau luat ca ceva normal acel exces de libertate care ajunge până la o largheţe fără fruntarii morale şi merge împotriva firii, ca în New Age, de exemplu.

Iurie Roşca: *Ce-i cu conceptul ăsta New Age, părinte?*

Părintele Mina: New Age le acceptă pe toate: şi pe homosexuali, şi toate aberaţiile, toate magiile, bioenergiile şi câte alte năzdrăvănii şi sminteli care distrug integritatea omului. Ei zic că aşteaptă era Vărsătorului. Au nişte pro-

cedee foarte subtile şi diverse. Singurul sistem de valori care te poate feri de mrejele lor este creştinismul.

Iurie Roşca: *Dar cine coordonează toată acţiunea asta a New Age-ului?*

Părintele Mina: Da, este o organizaţie mondială. Nişte centre mari care practică magia, magia veche din timpurile cele mai îndepărtate, moştenită şi de la africani, şi de la asiatici. Ei cultivă reactivarea magiei. Dacă acuma toate cultele se manifestă sub toate formele, se răspândesc şi au libertate, şi magia se reactivează în formă de spiritism, parapsihologie, satanism. Ei merg cu concepţia aceasta despre o conştiinţă largă, adică ai libertatea fără oprelişti morale. Pe când în creştinismul ortodox, dar şi în catolicism, este aşa: Hristos e în centru, Biserica şi învăţătura ei este hristocentrică. Ca să te poţi descurca în aceste hăţişuri, trebuie să ştii că tot ce este în consens cu Biserica trebuie să primeşti. Şi tot ce nu este în consens cu ea, trebuie să respingi. O altă lege morală pur şi simplu nu există. Iar noi, dacă şi cădem în vreo cursă, o pătim pentru că am inventat mitul despre aşa-zisa morală autonomă, fără Dumnezeu. Nu te poţi opune şi nici nu poţi înţelege esenţa curentului New Age sau a altor sminteli prin demonstraţii logice sterile, care ar face abstracţie de adevărurile evanghelice, de tradiţia noastră strămoşească, de bunul-simţ popular care tot pe morala hristică se întemeiază.

"ŢARA", 2 iunie 1996

III.
«Numai prin iubirea de Dumnezeu ne putem întoarce la o viață morală»

Iurie Roşca: *Părinte, spuneați că ați avut prima condamnare pentru protestul Dvs. împotriva suprimării învățământului religios în şcoală. Ați pătimit pentru această atitudine şi, har Domnului, iată că aici, în Țară, s-a restabilit învățământul religios în şcolile de stat. În Basarabia, noi, fiind singura mişcare politică ce militează pentru introducerea învățământului religios în şcoli, nu am reuşit deocamdată să reparăm efectele descreştinării învățământului de stat de toate gradele, ale acestei crime comise de vechiul regim...*

Părintele Mina: În 1948, după ce s-a instalat regimul comunist la noi, învățământul religios a fost eliminat din şcoală prin decret. Eram la schitul Vlădiceşti şi atunci s-au scos şi sfintele icoane din şcoli şi s-a pus în loc "icoana" lui Stalin. Eu am protestat atunci în scris, răspândind nişte manifeste în care îi chemam pe credincioşi să rămână statornici în credință, în educația copiilor, să meargă la biserică, fiindcă această ideologie marxist-leninistă pustieşte Biserica, îndobitoceşte copiii, dezumanizează omul. În urma acestor acțiuni am fost descoperit. Recunoscându-mi "vina", am fost condamnat cu trei luni şi o zi, însă m-au reținut 11 luni. După aceea au urmat cinci ani de domiciliu obligatoriu. De două ori pe lună mă prezentam pentru evidență la securitate. Iar în 1959 s-a emis un decret de desființare a mănăstirilor, tot după programul sovietic. Şi în Eparhia Romanului şi a Huşului au fost desființate toate mănăstirile,

absolut toate, chiar şi cea din Huşi. Atunci am protestat împotriva decretului 410. Am scris vreo 13 scrisori care s-au răspândit în toată ţara. Eram atunci student la Teologie şi m-au exmatriculat din şcoală, m-au arestat şi condamnat cu şapte ani. Şi am făcut cinci ani. După cinci ani s-a dat o amnistie şi m-au eliberat din închisoare cu toţi deţinuţii politici la vremea aceea, pe timpul lui Gheorghiu-Dej. Iar acum, după Revoluţie, la noi s-a introdus învăţământul religios în şcoală. În '90 am mers aici la şcoală şi aveam vreo 30 de ore. Profesorii pe mine nu mă puteau respinge. Alţi preoţi care mai intrau, nu rezistau, ziceau că am scăpat de o educaţie politică în şcoală, acum veniţi cu alta. Am spus: nu trebuie să înţelegem aşa. Aceea a fost o învăţătură a unui om şi a unor oameni ticăloşi care predau o materie străină de firea poporului acesta. Noi acuma venim să predăm ceea ce este al nostru. Suntem botezaţi, copiii noştri sunt botezaţi, trebuie să le facem educaţie, pentru că educaţie înseamnă creştere. Şi încet-încet s-a aprobat să se predea învăţământul religios. Cred eu că şi în Basarabia se va ajunge la înţelegerea rostului religiei în educaţia copilului şi se va admite şi acolo să se predea religia în şcoală.

Iurie Roşca: *Sperăm şi noi şi căutăm să apropiem ziua repunerii în drepturi a învăţământului religios. Părinte, am vorbit noi rândul trecut, fără sculele astea pe masă, despre semnificaţia cifrei 666 din Apocalipsă. N-aţi dori să revenim la această cifră care dă naştere la atâtea interpretări?*

Părintele Mina: Interpretări sunt fel de fel. Dar eu am explicat-o încă în 1949, când am protestat împotriva decretului 410 al Departamentului Culte prin care era scos învăţământul religios din şcoală. Toate fiinţele vii au cele cinci simţuri: văz, auz, miros, pipăit, gust. Omul are un simţ în plus - raţiunea. Al şaselea simţ este raţiunea. Al şaptelea

simț pentru om este revelația divină, care li s-a descoperit vechilor evrei, adică Legea Vechiului Testament, Legea morală care constă în cele zece porunci. Evreii numărau până la șapte. Șapte zile ale creației, șapte daruri ale Sfântului Duh și numărul zilelor de la unu până la șapte și acolo luau iarăși de la unu, nu mergeau până la zece. De șapte ori câte șapte, de șaptezeci de ori câte șapte. Deci, așa era numerotația la evrei. Creștinismul urca pe o treaptă superioară. Este Legea Harului, care depășește Legea Vechiului Testament și urcă la cifra opt care este ziua Învierii. Prin urmare, noi nu mai ținem ziua de odihnă după Vechiul Testament, ci după Noul Testament care este ziua întâia a săptămânii, ziua Învierii, duminică. Deci, mergem pe o treaptă mai avansată în revelația divină, pentru că în Vechiul Testament Dumnezeu s-a făcut descoperit profeților și Vechiul Testament este considerat pedagogul care a pregătit Creștinismul. Iar în Noul Testament vine însuși Domnul către noi, fiul lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu se întrupează și rațiunea dumnezeiască coboară pe pământ prin Hristos-Omul și El desăvârșește Legea. În Vechiul Testament i s-a făcut cunoscut omului să respecte adevărul și dreptatea și i se permitea răzbunarea. Mi-ai scos un ochi și eu îți scot un ochi. Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Creștinismul a adus o trinitate spirituală - rațiunea, afecțiunea și voința. Rațiunea care lucrează prin creier, afecțiunea care lucrează prin inimă și voința care lucrează prin suflet. Deci, și în noi e o trinitate. Asta este chipul lui Dumnezeu. Precum între Tatăl, Fiul și Sfântul Duh este o unitate bazată pe adevăr, iubire și dreptate, așa între noi și în noi trebuie să se realizeze acea unitate și conglăsuire între rațiune, afecțiune și voință. Cifra nouă este ierarhia cerească, cele nouă cete, iar zece este divinitatea, divinitatea absolută. Deci, Creștinismul este plasat la cifra opt.

Materialiştii n-au rămas la cifra opt, la civilizaţie şi cultură. N-au rămas nici la morala Vechiului Testament, la cele zece porunci ale Vechiului Testament care reprezintă cifra şapte. Ei s-au coborât la cifra şase. Ce reprezintă cifra şase? Raţiunea omului. Ei s-au limitat numai la raţiunea omului. Da de ce s-a zis de trei ori: 666? Acesta este principiul de stabilitate, de afirmaţie categorică: nimic mai sus şi nici mai jos. Cum zicem noi de trei ori: Amin, Amin, Amin, aşa zic şi ei de trei ori: 666, adică Raţiune, Raţiune, Raţiune. Ei rămân la raţiunea omului. Nu le mai trebuie să se amestece Dumnezeu în viaţa lor. Pentru ei Dumnezeu nici nu există. Prin urmare, afară cu Revelaţia, cu Biblia, cu Sfânta Scriptură! Afară cu toate concepţiile despre lume, altele decât cele materialiste! În Apocalipsă scrie: *"Vor purta pe frunte cifra antihristă 666 şi pe mâna dreaptă"*. Pe frunte, ca să arate că se conduc de concepţia raţionalistă. Raţiunea o vor accepta ca pe o normă supremă. Iar mâna reprezintă acţiunea, fapta, activitatea conform raţiunii. Şi cei ce nu se vor închina icoanei fiarei vor avea de suferit, vor fi prigoniţi, vor fi omorâţi. Ce era icoana fiarei? Icoana fiarei nu e chipul lui Stalin, al lui Marx sau al lui Engels. Icoana fiarei este imperiul acesta sovietic pe care l-au făcut ei, icoana fiarei cea dintâi, cum a fost Imperiul Roman care a persecutat în primele secole creştinismul. Imperiul acesta după concepţiile lor păgâne şi idolatre l-au făcut asemenea aceluia.

Iurie Roşca: *A idolatrilor comunişti, căci şi ei aveau idolii lor...*

Părintele Mina: Da. Deci au făcut un imperiu asemeni aceluia care îi persecuta pe creştini. Şi cei ce nu se închinau icoanei fiarei, adică cei ce nu acceptau acest imperiu cu ideologia lui, erau persecutaţi. Adică cei ce nu acceptau mintal şi cei ce nu lucrau conform acestor principii erau

persecutați. Eu i-am denunțat și pentru asta am fost persecutat toată vremea. Am fost în trei rânduri închis, ultima dată în "88, vreo opt luni am fost dispărut.

Iurie Roșca: *Asta n-am știut-o, părinte, până în clipa de față. N-am știut că ați fost închis și în "88. Ce ați făcut în "88?*

Părintele Mina: Da. Am fost dispărut, încât tot orașul se întreba unde sunt. Am scris vreo șapte scrisori lui Nicolae Ceaușescu, "scrisori de dragoste". Începând cu '86, combăteam articole ateiste și scrisorile acestea de combatere a ateismului, a materialismului și a darwinismului le trimiteam direct la casele lui Nicolae Ceaușescu. Și se crease un fel de polemică între "filosofii" lui și ce scriam eu în articolele în care combăteam ateismul.

Iurie Roșca: *Dar nu aveați posibilitate să le publicați nicăieri, bineînțeles?*

Părintele Mina: Nu, numai prin poștă le trimiteam.

Iurie Roșca: *Nici la posturile de radio nu ajungeau? N-ați încercat să le răspândiți?*

Părintele Mina: Nu. Doar atât cât le trimiteam prin poștă. Au fost de tot vreo șapte scrisori pe care le am și acum. Ultima avea un conținut mai ecleziastic, mai bisericesc și au dedus ei că asta e scrisă de un popă. Ei știau că mai avusesem și mai înainte atitudini de felul acesta și m-au luat. Eu am fost în relații cu scriitori din București și scrisoarea care le-o adresam am semnat-o "Un grup de scriitori", intelectuali din București. În ea combăteam teza marxistă care pretindea că nu e posibil supranaturalul. Ideologii ateismu-

lui ziceau: *"La ce morală să ne întoarcem? Morala a degradat, a decăzut, este o cale ireversibilă la morala sfinților"*. Şi eu am hotărât să le dau replica. La mănăstirea Neamțu, poate ați auzit, în '86, în luna mai, s-a produs un lucru miraculos. Pe aleea care duce de la intrare în incinta mănăstirii, către uşa bisericii, s-a desprins, de dimensiunea unui mormânt, pământul şi s-a ridicat la 30 de cm. Şi în prima zi bănuiau că poate trece o conductă de gaz, de apă. Era zi de sâmbătă. Nici duminică n-au umblat la ea. Luni au început să sape şi au văzut că pământul era afânat. Au săpat, au săpat şi au dat de nişte oseminte acolo. Au scos osemintele celea la iveală, era şi Mitropolitul, care acuma e Patriarh, Prea Fericitul Teoctist. El a spus să se facă un sicriu şi să le păstreze cu sfințenie, că asta e un semn miraculos. Dumnezeu a făcut o minune, dând la iveală aceste oseminte, care poate sunt ale unui sfânt. Le-au luat şi le-au pus în biserică. Dar Securitatea a luat măsuri să nu se facă propagandă, să le camufleze şi, în cele din urmă, ei le-au dus într-o cameră secretă, la păstrare. Dar poporului i-au spus că sunt în osuarul public, acolo, la gropniță, unde se păstrează şi alte oseminte. Aşa a fost. Iar eu, aflând despre lucrul acesta, am spus că Dumnezeu ne vorbeşte. Aşa le răspundeam celor care spuneau că nu e posibil supranaturalul. Iată, vedeți, e posibil. Dumnezeu a ridicat pământul şi a dat la iveală osemintele unui om care L-a iubit, L-a cinstit şi Dumnezeu îl cinsteşte şi în felul acesta. Spuneam în acele scrisori că numai prin iubirea de Dumnezeu ne putem întoarce la o viață morală. Şi nimeni să nu spună că aceasta este o cale ireversibilă. Suntem creatura lui Dumnezeu şi Dumnezeu vrea să ne întoarcem la viața sfinților. Şi ei, citind articolul ăsta cu un conținut bisericesc, m-au bănuit pe mine şi m-au luat. Dar eu n-am recunoscut că scrisorile acelea îmi aparțin, n-am recunoscut că este scrisul meu. Dacă aş fi recunoscut că eu sunt autorul, ar fi

trebuit să-i denunț și pe alții cu care eram în legătură. Însă ceea ce cuprind aceste scrisori, zic, da, sunt lucruri adevărate.

Iurie Roșca: *Ajungând la această venerabilă vârstă și aruncând o privire înapoi asupra vieții Sfinției Voastre, dacă ar fi s-o luați acum de la capăt, ce ați revizui, părinte, sau ce ați regreta mai mult: anii de temniță, relativa libertate în perioadele dintre detenții sau tentația de a Vă expune riscului luându-Vă de piept cu stăpânirea? Credeți că ați mers pe calea dorită?*

Părintele Mina: Eu așa am înțeles să-mi urmez drumul. Altfel cred că nici nu aș fi putut. Am făcut această alegere încă din copilărie. Altă morală n-am știut și alte drumuri nu m-au atras. Am văzut că oamenii care au încercat să-și facă alte principii, în afara moralei creștine, crezând că ele ar putea fi valabile pentru ei și pentru societate, au căzut și ei, și principiile lor. Fiindcă erau iscodiri ale minții omenești. Dar tot ce-i omenesc piere. Nimic fără Dumnezeu. Unde se slăvește omul, acolo lui Dumnezeu nu-i place. Omul să nu se laude cu ceea ce face. Și cu ce să se laude? Ca om, porți chipul pe care ți L-a dat Dumnezeu, porți rațiunea pe care ți-a dat-o Dumnezeu, ai un spirit inventiv și creator pe care ți L-a dat Dumnezeu. Maimuțelor și altor ființe nu le-a dat Dumnezeu nici rațiune, nici inteligență, nici voință liberă, nici putere de creație și de gândire. Este un dar al lui Dumnezeu. Deci, când Dumnezeu vorbește cu lumea creată, cu cosmosul, vorbește cu omul. Omul admiră opera lui Dumnezeu și exclamă: cât de minunate-s lucrurile Tale, Doamne! Toate cu înțelepciune făcute. Omul slăvește pe Dumnezeu, omul mulțumește lui Dumnezeu pentru toate darurile cele bune. Omul se roagă lui Dumnezeu, fiindcă are conștiința păcătoșeniei sale. Omul cere ajutor lui Dumnezeu,

ştiindu-se slăbănog şi neputincios. Şi primeşte atât cât îi este pe măsură, după gândul şi fapta sa.

Iurie Roşca: *Părinte, fiindcă discuţia noastră va fi adresată în primul rând basarabenilor, ce perspective întrezăriţi, Sfinţia Voastră, pentru noi, cei de acolo, din Basarabia? Ce spune busola interioară a Sfinţiei Voastre?*

Părintele Mina: Mai întâi, să nu vă pierdeţi niciodată nădejdea. Dumnezeu le vede pe toate şi va răsplăti toate eforturile voastre. Este bine că dumneavoastră, Frontul Popular Creştin Democrat, v-aţi coborât la izvoarele credinţei, la Sfânta Scriptură şi la Sfânta Tradiţie şi aţi înţeles că renaşterea naţională fără Biserică nu este întreagă. Este frumoasă şi plăcută lui Dumnezeu reînvierea sentimentelor naţionale şi morale care vă preocupă. Aţi apucat nişte vremuri frumoase când puteţi să fiţi mai liberi în acţiuni decât am fost noi. Iar Dumnezeu ajută orice început bun. Şi orice arbore care răsare din sămânţă bună şi nobilă va da roadele cuvenite.

Iurie Roşca: *Părinte, eu Vă mulţumesc foarte mult pentru acest dialog. Ne-a făcut o bucurie deosebită această întâlnire.*

Părintele Mina: Şi eu m-am bucurat mult să stau de vorbă cu nişte oameni din locurile copilăriei mele, de la baştina mea, Basarabia. Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă întărească.

•

"ŢARA", 5 iulie, 1996

VICTOR PATERĂU

Trecut la Domnul la patruzeci de ani recent împliniți, Victor Paterău a lăsat în urma sa o amintire luminoasă de bun fiu, soț, tată şi coleg de luptă politică. Infinită este durerea familiei lui de sânge. Nemărginită este durerea familiei lui spirituale din întreaga Basarabie.

Modestul, cumintele, fermul şi intransigentul preşedinte al secției FPCD Bălți, măcinat de o boală nemiloasă, şi-a încheiat trecerea zbuciumată prin această lume. L-a plâns familia, a lăcrimat întreg satul Sofia. Cu tricolorul în bernă, cu inimile cernite am plâns şi noi, frații lui de Mişcare, adunați în casa lui părintească. El a fost unul din cei mai buni dintre noi. Încadrat plenar în Frontul Popular încă din momentul înființării lui, Victor a fost printre liderii secției Drochia. Iar stabilindu-se la Bălți, a preluat conducerea organizației locale a FPCD într-o perioadă deosebit de dificilă, mărturisind aceeaşi credință în împlinirea idealului nostru. Icoana Țării întregi ne-a luminat deopotrivă calea.

Acum Victor şi-a dat sufletul în mâinile şi mila Celui de Sus, iar trupul şi l-a dat țărânii natale pentru a-i întări temelia. A trecut sub glie alături de ceilalți morți ai noştri. Cu fruntea plecată, zicem într-un glas cu poetul: *"Nu, neamul nostru nu va plânge, / ci se cuminecă prin voi"*.

Frate Victor, odihneăscă-se în pace trupul tău sfâşiat de boala năprasnică. Primeşte, Doamne, sufletul lui în împărăția Ta şi aşează-l în rând cu drepții.

"ȚARA", 29 octombrie, 1996

AUTOLUSTRUIREA CA REMEDIU CONTRA SINGURĂTĂŢII

Miercuri, 22 octombrie, Televiziunea Chişinău a realizat o performanţă originală. În loc să acorde în mod prioritar spaţiu de emisie elogierii a ceea ce a fost numit impropriu summit CSI la Chişinău, ea, televiziunea, lansează o curioasă emisiune cu fraţii Matei. Margarita Ţvig, cunoscuta purtătoare a intereselor actualului şef al statului, a avut un lung dialog cu V. Matei. Fastuosul interior unde s-a făcut înregistrarea era o odaie din fostul hotel «Seabeco», mai exact un fel de anticameră a restaurantului din faimosul hotel. N-am înţeles exact, de ce omagiatul acestei emisiuni a fost anume domnul în cauză. Parcă nici aniversare nu era, nici serată de creaţie, nici măcar campania electorală nu s-a declanşat oficial. Precum n-am putut pricepe nici de ce la această emisiune a fost anexat şi fratele lui V. Matei, Iurie, apreciat de unii specialişti ca pictor de un real talent. Poate doar pentru a mai pudra imaginea destul de şifonată a politicianului. Anexarea plasticianului la fratele său, politicianul, a apărut cu atât mai artificială, cu cât realizatoarea emisiunii nu l-a lăsat să spună barem un cuvânt. Pur şi simplu, către finalul emisiunii, l-a fixat alături de V. Matei, i-a mai arătat şi câteva picturi, iar după cadru a avut grijă să facă un stupid monolog interior pe care i l-a atribuit artistului plastic. Textul de după cadru, miorlăit cu dulceaţă, căuta să reliefeze şi mai vârtos personalitatea de excepţie a liderului pefedist. Sau, poate, cine ştie, apariţia lui Iurie urma să şteargă cumva impresia proastă ce s-a creat în

opinia publică după ce presa a scris despre alți doi frați ai lui V. Matei, ambii puşcăriaşi. Greu de înțeles.

Am urmărit cu atenție elevata conversație (purtată, firește, în limba rusă) a celor doi. Încă de la începutul emisiunii ziarista, creionând chipul eroului emisiunii sale şi încercând să accentueze personalitatea polivalentă a acestuia, l-a asemuit cu Napoleon. Potrivită comparație. Într-un fel am şi putea fi de acord cu ea. Doar dacă, păstrând proporțiile, am presupune că Napoleonul dnei Țvig se apropie vertiginos de Waterloo-ul său. După care, firește, va urma însingurarea forțată pe insula Sf. Elena.

Mieroasa telejurnalistă se arăta curioasă să afle cum de a ajuns numitul domn să îmbrățişeze o platformă politică atât de înțeleaptă, moderată etc., etc. Acesta, autointitulânu-se repetat şi cu modestie ba «politiceski deiatel», ba «intelectual», îi explica, doctoral şi fără grabă, privind meditativ spre telespectator, ce înțelege el prin extremism, ce va să însemne «umerennâi» (moderat), «totalitarnâi», «țentrizm» şi altele de acest fel. Până aici nimic nou. Aveam în față încă o mostră de umflare publică a unui personaj afiliat Puterii. Chestii din astea am mai văzut şi în «AXA» lui D. Țurcanu, şi la «Catalan», şi în «Săptămîna», şi în «Molodioji Moldovî», şi în «Argumentî i faktî» pe parcursul ultimelor câteva luni de multiple ori. Singurul element nou, pe lângă interiorul bogat şi privirea călduroasă a prezentatoarei, care pur şi simplu îl mânca cu ochii pe odorul actualei Puteri, a fost abordarea pe îndelete a ceea ce ei au numit «naționalnaia ideea». Idila ideologică dinte cei doi care au mestecat îndelung termenul de *idee națională* se voia un fel de terci propagandistic menit să ni-l arate pe fostul candidat vertical în culori cât se poate de roze. Sigur că sforăitoarea "beție de cuvinte" a acestuia nu avea nici o tangență cu adevărata idee națională. Chiar dacă mai era garnisită ici-colo cu vorbe

despre cultura națională şi cea universală, un penibil sentiment de jenă te copleşea în faţa unei noi şi stângace încercări a puterii de a-l prezenta pe acest autoproclamat lider de opoziţie ca pe un «bărbat de stat» (termenul aparţine dnei Ţvig) frământat de probleme majore. Alături de ideea naţională cei doi interlocutori arătau, vorba clasicului, «ca râsul la mormânt». Această jalnică armonie de palavre insipide ar putea fi urmată cu acelaşi succes de un dialog plin de consens, pe aceeaşi temă a ideii naţionale, cu un B. Marian sau V. Solonari.

Atunci când s-a scris despre alţi doi fraţi ai lui V. Matei, ambii cu grave antecedente penale şi îndelungi şederi la închisoare, procedeul a fost apreciat ca fiind abuziv. E posibil. Dar nu mai puţin abuzivă ni se pare atragerea pictorului Iurie Matei în nişte delicte politice care nu îi aparţin. Până la urmă nu abaterile deosebit de grave de la Codul Penal şi privaţiunea de libertate pe motive departe de cele politice ale celor doi fraţi, nici talentul artistic al altui frate ne interesează aici. Cu atât mai mult cu cât cel mai popular dintre fraţi are suficiente antecedente politice ca să fie apreciat după merit fără implicarea, oricum indezirabilă, a familiei. Altul este rostul acestor note. De a fixa încă un caz de augmentare a imaginii lui V. Matei de către Puterea ce se arată din ce în ce mai generoasă în opera de confecţionare a «adevăratei opoziţii».

Napoleon, Havel şi fluieratul artistic în struna puterii

«Argumentî i faktî MOLDOVA» nr. 43 (74), ziar cunoscut prin poziţia sa de servant al Puterii de la Chişinău, continuă opera de popularizare a ilustrului nealiniat V. Matei. Valentina Uşakova, pe care o ştiam că îşi prestează serviciile la «Delovaia gazeta», semnează un articol intitulat mai mult decât sugestiv: «Şi prostituatele vor «lucra» în regim

obişnuit». Iar în pagina de alături tot ea întreține un dialog amical cu numitul *gradualist multilateral,* interviu ce poartă titlul «Sunt un om al nuanțelor». Evident, vecinătatea celor două texte este pur accidentală şi nu presupune sub nici o formă o eventuală extindere a unui titlu asupra celuilalt. Oricum, ni s-a părut util să încercăm şi noi să desluşim despre ce nuanțe e, totuşi, vorba. Fiindcă în operațiunea de creare a imaginii pentru «copilul-minune» al politicii basarabene în presa regimului culorile sunt îngroşate atât de mult, încât chiar am fost curioşi să ne delectăm şi cu nişte nuanțări.

Iar întrucât nu toți cititorii ziarului nostru posedă la fel de strălucit ca V. Matei limba rusă (fapt certificat şi în emisiunea televizată consemnată mai sus), ne vedem nevoiți să facem şi câteva exerciții de tălmăcire în limba română. Aşadar, ziarista, ce se înscrie, după madam Okuneva (soția lui V. Solonari) şi dna M. Ţvig, în lista admiratoarelor liderului PFD, îşi prefațează interviul astfel:

«*În marele concert politic el preferă să cânte solo, provocând astfel furia amatorilor cântatului în grup. «Artistul-individualist» este împroşcat periodic cu «castraveți murați», dar, după fiecare astfel de porție, Matei îşi interpretează şi mai sonor partitura*». După care solistul nostru îşi etalează talentele într-un fel într-adevăr unic. La un moment dat ziarista îl întreabă: «— *Apropo, despre scris. Dumneavoastră înşivă trăiți în momentul de față după deviza: «Poătom mojeşi tî ne bîti, no prezidentom bîti obiazan!»? («Poet poți să nu fii, dar preşedinte eşti dator să fii»)*». Poetul: « – *Una nu încurcă celeilalte. Mulți au reuşit să îmbine aceste ocupații. Vaclav Havel, de exemplu.*» E grav, domnule, grav de tot. Ca în vechiul banc sovietic: «Marx a murit, Lenin. Iată şi pe mine nu ştiu ce m-a apucat o durere de cap.».

O altă întrebare: «— *Dar cât de mult se poate extinde loialitatea Dumneavoastră față de regim?*». Răspuns: «*Dacă*

reprezentanții puterii propun ceva constructiv, noi nu putem să nu-i susținem în numele intereselor țării. Interesele de partid sunt întotdeauna mai înguste. Acest lucru trebuie să-l înțeleagă toți cei care intenționează să vină la putere. «A pune coarnele în pământ», atunci când se cere elasticitate, poate doar un politician miop.» Bun. Iată o mărturisire aproape sinceră a acestui autoproclamat Havel despre loialitatea sa față de actualul regim. Şi, dacă o cer interesele țării şi ale Puterii, de ce n-ar face-o? Cu atât mai mult cu cât interesele propriului partid sunt întotdeauna gata să se dilate până la cele ale stăpânirii. Iar stăpânirea va şti să-i fie recunoscătoare. Căci altfel cum să mai ajungi vreo dată la putere fără sprijinul acesteia? Remarcabilă clarviziune, nimic de zis. Aşa-i atunci când posezi o elasticitate suficientă pentru a face jocul adversarului Opoziției şi, concomitent, o inflexibilitate soră cu anchilozarea în raport cu cei care în mod firesc ar trebui să-ți fie aliați în efortul comun de înlăturare pe cale democratică a actualilor guvernanți. Acum devine şi mai limpede de ce liderii PFD nu s-au lăsat convinşi preț de jumătate de an să participe la formarea unei singure alianțe a forțelor de dreapta. Pe drept cuvânt, ți se face silă când vezi cât spirit cooperant debordează din domnul cu pricina atunci când vine vorba să le cânte (solo, bineînțeles) în strună guvernanților şi cât venin se revarsă din melodiosu-i piept împotriva celor care refuză statutul de lacheu la curtea stăpânului.

Dar să urmărim dialogul. Ziarista: «*—Unul dintre ziare v-a acordat cu nonşalanță «titlul» de fluierător artistic...*». Urmează refrenul cu Atena, prin care omul tocmai «hoinărea» (el zice ruseşte «brodil») în timp ce la Chişinău se producea faimosul bal. Ziarista insistă: «*– Şi totuşi, ştiți să fluierați? Artistic?*» El: «*– Ştiu. Mai ştiu să şi* ***cânt*** *destul de bine. Odinioară pedagogii mi-au* ***descoperit vocea*** *de bariton şi îmi propuneau să fac carieră de cântăreț. Dar* ***am reuşit*** *să cânt doar în*

ansamblul de estradă al universității.». Înduioşătoare confesiuni. Iar cariera de cântăreț n-a fost ratată. Omul cântă şi azi. E drept, cu precădere pe scena politică. Iar partitura e învățată sârguincios.

Doamna de la gazetă îşi continuă metafora muzicală astfel: «– *Dacă e să ne întoarcem la «cântecele politice», intenționați să cântați solo sau totuşi vă veți include în vreun cor democrat-de-dreapta?*». Dar nici intervievatul nu se lasă bătut:

«— *Multe dintre partidele noastre corale amintesc numeric de nişte cvartete, şi pentru o sonorizare adecvată au nevoie de microfoane suplimentare. PFD-ului îi este destulă propria vigoare. În plus, sunt omul nuanțelor, şi nu vreau să fiu într-o companie în care lumea este împărțită în negru şi alb.*» Tocmai de aceea, probabil, situându-se pe mijlocul spectrului politic, sau poate chiar de-a curmezişul, V. Matei s-a colorat iremediabil în gri. Iar cenuşiul, după cum bine se ştie, se distinge greu de tot în gama unor culori pronunțate.

Dar să-l lăsăm în plata Domnului. Că ne-am plictisit rău de tot şi de fluieratul, şi de cântecelele lui. Bine măcar că talentele lui muzicale au un efect liniştitor asupra jurnalistei, care în încheiere îşi exprimă satisfacția că în politica noastră au apărut şi nişte nuanțe. «Ele au un efect calmant.», conchide dânsa.

Avem şi noi un dac la Roma

Ca să nu se creadă cumva că numai preşedintele PFD este elastic şi cooperant cu actuala putere, este potrivit să-i acordăm un piculeț de atenție şi altui distins pefedist, pe nume Oleg Stratulat. Omul a ajuns deputat după decesul doamnei Lidia Istrati.

Însă pe lângă demnitatea de membru marcant al partidului verticalist, dânsul mai deține şi înalta funcție de «preşe-

dinte al Consiliului Economic Suprem pe lângă Preşedintele Republicii Moldova». Ţineţi-o tot aşa, băieţi, că o ţineţi bine. Tot pe lângă Preşedinte, acolo-i ciolanul mai gras. Publicaţia Guvernului «Moldova Suverană» din 21 octombrie publică un amplu interviu cu insul respectiv, fireşte, la rubrica «*Promotorii reformelor*». Să vezi şi să nu crezi! Inflaţie de reformatori, nu alta. De-ţi vine să exclami: «*Reformatori din toate partidele, uniţi-vă!*». Diacov, Solonari, Stratulat, toată liota de politicaştri de centru-stânga şi de centru-dreapta, converg de minune înspre «pe lângă». Iar expunerile savant-lâcoase pe teme economice, ca şi justificările stângace de la o recentă conferinţă de presă ale lui O. Stratulat nu pot răsturna evidenţele: «adevărata opoziţie» a Partidului Forţelor Democratice este valabilă doar în raport cu Opoziţia, nu şi cu actuala putere. Relaţia cu guvernanţii este un concubinaj politic în toată regula. Sigur, în avantajul ambelor părţi şi, bineînţeles, în dezavantajul Opoziţiei.

Dar, până la urmă, vorba veche, şi în politică fiecare are dreptul să eşueze după cum îl taie capul.

"ŢARA", 24 octombrie, 1997

IISUS HRISTOS, VRACIUL ŞI LECUITORUL NOSTRU

Scrisoare deschisă domnului ministru al Sănătății Eugen Gladun

Mult stimate domnule Ministru al Sănătății,

Onorate domnule dr. prof. Eugen Gladun,

Am hotărât să apelez la Domnia voastră într-o chestiune greu de supraevaluat pentru sănătatea trupească şi sufletească a concetățenilor noştri.

Cunosc şi eu, în mare, problemele cu care se confruntă la noi medicina, ştiu că stringența numărul unu este lipsa de mijloace financiare care ar permite o asistență medicală minimă pentru toți cetățenii: instituțiile medicale nu dispun de fonduri pentru a procura cele necesare tratării pacienților, iar bolnavii, neprimind de luni de zile pensii şi salarii, nu-şi pot permite să-şi plătească tratamentul din cont propriu. De aici am şi ajuns printre ultimii în lume la indicele durata de viață, devenind practic o națiune de muribunzi.

Sigur, vina pentru această stare de lucruri dezastruoasă este a statului, apoi mai e şi perioada dificilă pe care o traversează economia națională, şi lipsa de competență a foştilor guvernanți.

Acum, când Alianța pentru Democrație şi Reforme a reuşit să instaleze toate structurile parlamentare şi guvernamentale, noi, cei care reprezentăm noua Putere, ne-am angajat public să ameliorăm cât mai grabnic posibil starea sănătății națiunii. Vom pune în aplicare măsuri legislative şi executive, vom cere sprijin din partea instituțiilor financiar-creditare internaționale, vom face tot posibilul să arătăm că ştim să ne onorăm angajamentele.

Îmbrățișând fără rezerve aceste deziderate, dați-mi voie, domnule ministru, să abordez problema sănătății noastre și dintr-un alt unghi de vedere. Dintr-unul absolut firesc, dar care totuși scapă cumva preocupărilor cotidiene ale demnitarilor și poate, într-o bună măsură, ale societății în general.

Este vorba de dimensiunea creștină. Mai bine zis, de prezența Lui Dumnezeu alături de om de-a lungul întregii lui vieți. Domnul nostru Iisus Hristos este vraciul și lecuitorul oamenilor, după cum îl numește în spiritul întregii tradiții creștine Mitropolitul Varlaam al Moldovei. Și trebuie să recunoaștem că majoritatea dintre noi ne amintim de cele sfinte mai ales atunci când suntem cuprinși de o suferință, de o boală, de o nenorocire. E și omenește ca cel ce este sfâșiat de durere să-și îndrepte ochii spre cer cu mai multă credință și nădejde decât unul perfect sănătos și prosper.

Trebuie să recunoaștem că mulți dintre noi am ieșit de sub ruinele vechiului regim ateu cu sufletele mutilate. Acum căutăm fiecare în parte, dar și societatea în întregime, calea spre însănătoșire, spre revenire la normalitate.

În această ordine de idei vin și eu cu o inițiativă. Să încercăm să edificăm pe teritoriul spitalelor noastre câte o biserică. Bani pentru catedrale măreațe sigur nu vom găsi. Dar purtăm destulă dragoste Lui Hristos și celor suferinzi, rudelor și apropiaților noștri ca să ne ajungă suflet să amenajăm în fiece spital câte un paraclis, nu neapărat într-o clădire construită din nou. Ar fi destul și o cămeruță cu un mic altar și iconostas, pe care ar îngriji-o cu dragoste infirmierele, asistentele, întreg personalul medical. Iar o față bisericească pentru un asemenea lăcaș sfânt se va găsi cu ușurință. O astfel de capelă i-ar permite bolnavului să participe și el la Sfânta Liturghie, să se mărturisească și să se împărtășească, să țină toate rânduielile unui bun creștin. Iar dacă, Doamne ferește, unora dintre noi le este hărăzit să treacă în lumea celor drepți zăcând în spital, este grav de tot să nu-și poată satisface cele din urmă rânduieli creștinești ca să plece

dincolo cu sufletul împăcat. Fiecare pacient ar fi bucuros să contribuie cu ce poate la amenajarea sau ridicarea unei capele, fie cu un ban, fie cu o icoană, fie cu un iconostas meşterit de lemnarii noştri.

Tot în aceeaşi ordine de idei, de reînduhovnicire a medicinii noastre, dacă vreţi, aş vrea să vă mai sugerez, stimate domnule ministru, să revenim la tradiţia noastră atât de frumoasă când fiecare spital purta numele unui sfânt, care era şi patronul bisericii sau capelei de pe teritoriul acelui spital. De exemplu, dacă spitalul este «Sfântul Gheorghe», el poartă respectiv şi hramul aceluiaşi sfânt. Actuala numerotare a spitalelor aduce a şir de barăci din perioada sovietică. Trebuie să remarcăm că personalul medical din unele aşezăminte curative a intuit această situaţie şi a procedat deja la renominarea instituţiilor lor anume prin adoptarea unor sfinţi creştini ca patroni. Este lăudabilă în acest sens iniţiativa Spitalului municipal nr. 2 din Chişinău (Sfântul Arhanghel Mihail) şi a Spitalului nr. 3 (Sfânta Treime). Dumneavoastră înşivă, domnule profesor, care aţi asistat la mii de naşteri şi aţi condus ani în şir Centrul mamei şi copilului, cred că veţi cădea de acord că ar fi mult mai potrivit ca instituţia în cauză să poarte numele Preacuratei Fecioare Născătoare de Dumnezeu — Spitalul «Maica Domnului» sau Spitalul «Sfânta Maria».

Un argument în plus pentru punerea instituţiilor spitaliceşti sub patronajul unor Sfinţi este şi faptul că în ţările creştine din Europa aceasta este o practică des întâlnită.

În speranţa că veţi primi această scrisoare cu înţelegere şi bunăvoinţă şi nădăjduind că veţi agrea sugestiile pe care le conţine, permiteţi-mi, domnule ministru, să-mi declar deplina disponibilitate de a contribui la acest proiect, precum şi deosebita consideraţie pe care v-o port.

"ŢARA", 16 iunie, 1998

PATIMI RADIOACTIVE ÎN MIEZ DE SEZON ESTIVAL

«Tăinuriea şi denaturatrea informaţiei asupra unui risc radioactiv pentru populaţie se va califica drept crimă de stat»
(Legea privind protecţia mediului înconjurător, art. 81)

Deoarece scandalul iscat în jurul tranzitării pe teritoriul nostru a trenului cu combustibil nuclear şi deşeuri radioactive de la CAE Kozlodui a stârnit reacţii controversate, dar şi o firească îngrijorare din partea opiniei publice în legătură cu eventualele efecte nocive, consider necesar să aduc unele limpeziri asupra chestiunii în cauză.

Aş dori să mărturisesc din capul locului că am aflat despre acest subiect de la dl viceprim-ministrul Nicolae Andronic, care mi-a telefonat într-o dimineaţă, extrem de revoltat, şi mi-a comunicat că dl Nicolae Cernomaz, ministrul de stat, a semnat o licenţă prin care autoriza transportarea încărcăturilor nucleare pe teritoriul republicii. Şi asta în timp ce, accentua dl N.Andronic, dânsul căuta să îi convingă pe deputaţi de necesitatea autorizării de către Parlament a acestui transport. Imediat am luat legătura cu ministrul Cernomaz, cerându-i explicaţii. Acesta mi-a răspuns că era în drept să o facă, deoarece dânsul se află în fruntea Comisiei guvernamentale pentru reglementarea importului şi exportului de articole de menire specială şi produse cu destinaţie dublă care solicită eforturi intelectuale deosebite. Trec peste detaliul comic cu «eforturile intelectuale deosebite».

Şi totuşi, de ce era atât de înfuriat N.Andronic? Deoarece dacă N. Cernomaz avea dreptul să semneze o astfel de autorizare, N.Andronic n-avea de ce să umble cu rugăminţi pe la deputaţi. Iar dacă nu dispunea de un asemenea drept, cum de se face că doar peste câteva zile cei doi membri ai Guvernului au venit cu un punct de vedere comun la şedinţa ADR din 30 iulie. Ceea ce este deosebit de important de remarcat, e faptul că demnitarii de la Guvern au ignorat cu desăvârşire punctul de vedere al specialiştilor. Ministerul Mediului, în persoana dlui ministru A.Capcelea, Comisia permanentă de profil a Parlamentului prin dl acad. I.Dediu, preşedinte, şi dl A.Reniţă, preşedintele subcomisiei Ecologie, au argumentat pericolul enorm pentru mediul înconjurător şi sănătatea populaţiei pe care îl comportă un asemenea transport, precum şi interdicţiile clare care reies din legislaţia în vigoare. Aşa cum se cunoaşte deja, a doua zi, în pofida înţelegerii din cadrul ADR de a nu lua în discuţie această chestiune în plenul şedinţei Parlamentului şi nesocotind poziţia fracţiunilor CDM şi PFD, dl D.Diacov a supus votului acea hotărâre.

Vicepremierul Andronic a solicitat Parlamentului adoptarea proiectului de hotărâre «Privind împuternicirea Guvernului Republicii Moldova de a autoriza transportarea combustibilului nuclear», iar în Nota informativă prezentată deputaţilor se menţionează că în anul 1998 Comisia condusă de N.Cernomaz «a eliberat trei permise numai pentru transportarea combustibilului nuclear neutilizat». Dacă reprezentanţii Guvernului consideră că în situaţia dată nu se încalcă legislaţia, de ce atunci a fost nevoie de acea hotărâre a Parlamentului, care oricum nu poate veni în contradicţie cu legile? Nici măcar cu titlu de excepţie, deoarece legea nu admite nici o excepţie. Cu atât mai stranie pare motivaţia prezentă atât în Nota informativă, cât şi în luarea de cuvânt

a dlui N.Andronic că acea hotărâre s-ar lua *«întru respectarea Legii privind protecția mediului înconjurător care stabilește neadmiterea tranzitului prin teritoriul Republicii Moldova a deșeurilor de orice fel, precum și a Legii cu privire la radioprotecția și securitatea nucleară, care determină că nici o sursă de radiație ionizată nu poate fi transportată, păstrată sau depozitată definitiv în alt mod, decât conform regulamentelor și cerințelor organelor publice de reglementare în domeniul radioprotecției și securității nucleare»*. De aici începe trucajul terminologic pe care îl fac adepții implicării Republicii Moldova în acest joc nuclear periculos. Ei caută să convingă opinia publică de caracterul inofensiv al acestor încărcături prin disocierea arbitrară a noțiunii de «combustibil utilizat» de cea de «deșeu». Asta în timp ce art.1 al «Legii cu privire la deșeurile de producție și menajere» stipulează: *«Deșeuri sunt considerate substanțele, materialele, obiectele, resturile de materie primă, provenite din activități economice, menajere și de consum, care și-au pierdut integral sau parțial valoarea inițială de întrebuințare, dintre care unele sunt reutilizabile după prelucrare»*.

Este absolut evident că se încearcă substituirea abuzivă a termenului «deșeu» cu un eufemism ce ar permite ocolirea legilor în vigoare. *«Legea privind protecția mediului înconjurător»*, prin art.77, prevede: *«Republica Moldova nu va admite pe teritoriul ei construirea de termocentrale atomice, amplasarea și tranzitul armelor atomice, importul, amplasarea și tranzitul deșeurilor nucleare de orice fel»*, iar cea *«Cu privire la resursele materiale secundare»*, în art.1, spune: *«Resurse secundare sunt considerate deșeuri de producție și de consum care pot fi utilizate, în prezent sau în viitor, în economia națională, în calitate de materie primă sau în calitate de resurse energetice»*. Prin urmare, orice speculații potrivit cărora fondul radioactiv natural ar rămâne în limitele admisibile nu pot anula prevederile univoce ale legislației care interzic asemenea transporturi.

Presupunem că anume impasul juridic în care s-au pomenit promotorii acelei hotărâri este cauza nepublicării ei în «Monitorul Oficial» din 6 august, alături de hotărârile privind demisia şi numirea în funcţie a Procurorului General al republicii, cu toate că ele au fost adoptate în aceeaşi zi de 31 iulie. Amintim că hotărârea în cauză intră în vigoare la data publicării. Se vede că anume aspectul juridic, destul de delicat pentru iniţiatorii acestei acţiuni, l-a făcut pe dl N.Cernomaz să convoace la Guvern în ziua de 6 august o şedinţă cu participarea unor funcţionari de stat şi savanţi care s-au exersat în căutarea deosebirilor dintre noţiunea de *combustibil nuclear prelucrat* şi cea de *deşeuri*, comunicatul Serviciului de presă al Guvernului asigurându-ne că tranzitarea respectivelor încărcături *«nu contravin legislaţiei în vigoare în Republica Moldova»*.

Prin urmare, cele trei aspecte ale problemei, juridic, ecologic şi financiar, sunt până în prezent destul de încurcate. Ultimul aspect arată şi mai ciudat. Ni se spune că fiece tranzitare de acest fel ne va aduce 50 de mii de dolari, iar în caz de accident - 5 mln. de dolari. Însă nu ni s-a spus dacă până în prezent a venit sau nu vreun sfanţ în vistieria statului, nici nu s-a arătat care sunt tarifele internaţionale pentru astfel de transporturi şi, mai ales, dacă poate fi reparată o catastrofă ecologică în caz de avarie cu suma de 5 mln. de dolari. Aşa stând lucrurile, mă întreb şi eu: cine profită? Populaţia? N-are cum. Bugetul statului? Deocamdată deloc. Atunci de ce atâta insistenţă, în numele căror scopuri care nouă ne scapă?

În acest context nu ne rămâne decât să regretăm reacţia stridentă pe care a lansat-o vicepremierul N.Andronic prin intermediul agenţiei de presă «Infotag». Dânsul s-a văzut cumva lezat de faptul că subsemnatul i-a dezaprobat atitudinea în această problemă. Pentru că, orice ar spune dl

viceprim-ministru, totuşi dumnealui a fost şi rămâne un promotor activ al tranzitării deşeurilor pe care le numeşte «combustibil utilizat». L-am auzit şi la şedinţa ADR din 30 iulie, şi în Parlament la 31 iulie (vezi stenograma discursului în «Luceafărul» din 6 august), aceeaşi poziţie iese în relief şi în declaraţia pentru «Infotag». Chiar dacă îşi voalează poziţia cu procedee oratorice mai mult sau mai puţin reuşite. Decât şi-ar manifesta public insatisfacţia, dl Andronic ar face bine să se întrebe de ce a nesocotit poziţia CDM care l-a delegat în Guvern. Şi dacă singurul membru al Guvernului care are competenţa şi autoritatea să se pronunţe în astfel de chestiuni, ministrul mediului (şi el, de altfel, fiind promovat şi sprijinit de CDM) îşi formulează răspicat punctul de vedere, cum se întâmplă că este ignorat cu desăvârşire? După ce sfidează poziţia CDM, şi implicit a partidului din care face parte, deşi cunoştea din ajun atitudinea noastră, după ce, alături de D.Diacov, periclitează unitatea coaliţiei de guvernământ, dl N.Andronic se arată contrariat de criticile pe care i le-am adus. Domnia sa nu e nemulţumit de postura dezonorantă în care s-a pomenit atunci când şi-a prezentat raportul de la tribuna parlamentară, după care hotărârea în cauză a fost votată de majoritatea deputaţilor blocului dlui Diacov împreună cu comuniştii, în timp ce toţi deputaţii CDM şi PFD votau împotrivă, ci de faptul că i-am pus la îndoială cunoştinţele în domeniul fizicii nucleare. Replica este tăioasă, deloc modestă şi fără drept de apel: «*Dar eu, ca fost anchetator, întotdeauna pătrund în esenţa lucrurilor, spre deosebire de Roşca. Şi, dacă mai înainte, la noi agrarienii erau specialişti în toate domeniile, astăzi se apucă să judece despre orice ziarişti care stau în prezidiul Parlamentului*». Cât de profund pătrunde N.Andronic în esenţa tuturor lucrurilor ar fi mai bine să judece, totuşi, alţii, precum mai potrivit ar fi să-şi dea cu părerea despre agrarieni altcineva, cu o carieră politică mai puţin sinuoasă. Iar egalarea agrarienilor

cu ziariştii îi ofensează nu numai pe cei «din prezidiu», ci o întreagă breaslă, care, chiar dacă subsemnatul e lipsit de orice îndemînare profesională, ar merita să fie tratată cu mai puţin dispreţ.

N-am înţeles nici ce ar avea în comun discuţia publică privind deşeurile radioactive cu viitoarele alegeri locale, pe care le invocă dl N.Andronic. Cu atât mai mult cu cât m-am pronunţat nu o singură dată că la viitoarele alegeri locale, ca să poată ieşi învingătoare în confruntarea cu comuniştii, trebuie să meargă împreună toate componentele ADR. De ce atunci asemenea concluzii deplasate: «*Dacă Roşca caută contacte cu potenţiali parteneri în vederea alegerilor locale în felul acesta, aruncând o bănuială asupra reprezentanţilor Partidului Renaşterii şi Concilierii, el greşeşte amarnic*». Mi se pare că ideea de parteneriat politic nu exclude o opinie critică adusă unei persoane concrete într-o situaţie la fel de concretă, chiar dacă persoana în cauză este membrul unui partid cu care suntem într-o dublă alianţă, în CDM şi în ADR. Nici autoidentificarea cu Partidul Renaşterii şi Concilierii nu are vreo justificare, mai ales dacă e să ţinem seama că toţi membrii acestui partid au votat solidar împreună cu ceilalţi deputaţi CDM şi PFD. Şi asta pentru că dl N.Andronic are o identitate politică inconfundabilă, cunoscută bine de toată lumea. Spre deosebire de atâţia alţii, noi l-am acceptat aşa cum e, înţelegând că fiece om are dreptul la eroare. Acum vedem că gestul nostru n-a contat prea mult pentru dânsul.

Este inexactă şi afirmaţia dlui viceprim-ministru N.Andronic potrivit căreia România şi-ar fi dat deja acordul pentru tranzitarea acestor încărcături. Din câte suntem informaţi, autorizaţia emisă de oficialităţile române părţii bulgare a fost valabilă până la 31 iulie 1998, Bulgaria solicitând prelungirea acesteia până la 31 octombrie 1998. Până în prezent România încă nu a emis autorizaţia respectivă, deoa-

rece încă nu a fost efectuată inspecția. Precizăm că încărcăturile în cauză n-au tranzitat niciodată cu trenul teritoriul României, ci au trecut doar pe Dunăre, prin zona neutră. Deşi pentru bulgari ar fi mult mai avantajoasă calea pe uscat. Iată de ce ni se pare cel puțin exagerată invocarea exemplului României ca reproş nouă, celor care avem rezerve față de această acțiune. Şi fiindcă în astfel de cazuri fiecare transport se inspectează, de obicei chiar în punctul inițial de unde urmează să plece, este locul să întrebăm dacă există vreun grup de specialişti moldoveni care ar merge la Kozlodui pentru a se asigura că transportul nu prezintă vreun pericol şi corespunde rigorilor *Agenției Internaționale pentru Energie Atomică.*

Dar, chiar dacă transportarea acestor deşeuri ar fi perfect legală şi nu ar avea nici un efect nociv, un grad sporit de insecuritate se păstrează din cauza căilor noastre ferate care n-au mai fost reparate de zeci de ani şi, mai ales, din cauza refuzului regimului secesionist de la Tiraspol de a admite paza militară a Republicii Moldova pe teritoriul Transnistriei. în acest context aş fi curios să văd vreo oficialitate de la Chişinău care ar semna în alb declarația făcută de colonelul Valerii Kireev, şeful direcției pentru protecție civilă şi situații excepționale de la Tiraspol, care exclude orice posibilitate de blocare a tranzitării acestor încărcături cu scopul de a înainta Chişinăului revendicări politice. Cu atât mai mult cu cât în ziua în care era difuzată declarația lui Kireev, agențiile de presă ne informau că Tiraspolul nu va permite trecerea mărfurilor noastre decât atunci când Chişinăul nu va mai reține mărfuri transnistrene. Şi pentru detaşamentele Ninei Andreeva, ale căror ocupație predilectă este tocmai oprirea trenurilor după bunul lor plac, cine se apucă să fie garant?

"ȚARA", 11 august, 1998

VALENTIN CIOBANU

Familia noastră spirituală, Mişcarea noastră e îndoliată.

Unul dintre pilonii de bază ai Frontului Popular Creştin Democrat a fost ucis. Valentin Ciobanu, vechiul nostru camarad, din prima generaţie de frontişti, călit în luptele acestui deceniu zbuciumat, preşedintele secţiei Botanica şi membru al Sfatului FPCD a fost asasinat. Un om de o delicateţe sufletească rară, modest şi blajin, un lider politic ferm şi consecvent a fost răpus de nişte mişei tocmiţi să-i ia viaţa.

Fratele nostru Valentin reprezintă în mod emblematic figura unui membru al FPCD. El este idealistul pur care îşi trăieşte viaţa de dragul unor scopuri îmbrăţişate fără rezervă şi fără putinţă de renunţare. Un cavaler al românismului răsărit din ţărâna basarabeană pentru care onoarea şi dreptatea valorează mai mult decât propria viaţă. Într-o lume alienată, în care politicul devine sinonim cu profitul personal, cu sperjurul, cinismul şi mulţumirea de sine, unde căzătura umană îşi face loc cu coatele în capul mesei, un Valentin Ciobanu este cel care deseori salvează demnitatea umană a unei întregi colectivităţi debusolate. Nepotolita sete de libertate este pentru oamenii din această viţă un mod de viaţă, nu o lozincă stridentă. Să participi cu trup şi suflet la decomunizarea acestui teritoriu, la afirmarea plenară a spiritului naţional şi democratic, să nu te întrebi întâi dacă vei avea tu şi familia ta bucate alese pe masa, să nu aştepţi nici laude, nici recompensă materială pentru consacrarea ta desăvârşită interesului colectiv înseamnă să urmezi neabătut linia Neamului, să păşeşti pe calea bineplăcută lui Dumnezeu.

Noi, cei care avem fericirea să ne numărăm printre prietenii lui, nu ne vom putea despărți vreo dată de vorba lui caldă și sfioasă, de zâmbetul lui discret și binevoitor, de răbdarea și vigoarea interioară cu care înfrunta greutățile și necazurile.

...

Acum, când scriu aceste rânduri, Valentin e peste perete, cu toți ai noștri, la priveghi. L-am adus aici, la sediul nostru central de pe N. Iorga, 5. Am zis că aici e mult mai larg decât în micul lui apartament. Mai ales că anume aici ne întâlnim de ani de zile, și la bine, și la rău. Până acum am stat cu toții în picioare privindu-l pe Valentin și ascultându-l pe părintele Petru Buburuz. Cu lumânări aprinse, cu flori, cu sufletele strivite de durere. E noapte târzie. Așezați în jurul lui Valentin, ai noștri stau de vorbă. Vorbim de toate. Dar mai ales crâmpeie cu Valentin. Iată că avem un trist prilej de a ne opri din alergătura cotidiană. De-ar intra acum Valentin, ar zâmbi cu inconfundabilul lui zâmbet de copil, fiind surprins să ne găsească tăifăsuind fără grabă.

...

Astăzi, frate Valentin, când ziarul nostru publică aceste rânduri, suntem la tine în sat. Am venit să fim cu tine. Femeile să te bocească, noi să lăcrimăm pe furiș și poate chiar să regretăm că nu ni se cade să ne dezlănțuim durerea în hohote de plâns. Te vom lua pe brațele noastre și te vom purta spre locul de repaus.

Privește, Valentine, câte tricoloruri sunt în preajma ta. Și ce bărbați vrednici le poartă. Lasă-te în voia Tatălui ceresc liniștit. Și vezi-ne de Sus cât de mulți și uniți suntem. De-acum tu odihnește-te în pace. Iar noi, cei rămași, familia ta spirituală, ne vom continua neabătut calea.

"ȚARA", 18 septembrie, 1998

POST-SCRIPTUM
LA EPISODUL URECHEANU

Deşi l-am criticat pentru gafele făcute după desemnare, văzându-l că se retrage, m-am grăbit să-l elogiez public pe Serafim Urecheanu pentru maniera elegantă în care s-a retras. În clipa aceea încă nu ştiam că acesta îşi va încheia "cariera" de prim-ministru desemnat la fel de prost precum a început-o.

Cu o declaraţie belicoasă ce îi depăşea cu mult vocabularul activ, acesta a pişcat din nou principiile coaliţiei, lăudându-se că ar fi venit cu o garnitură de salvatori de neam "profesionişti", inocenţi şi dornici de sacrificiu personal, care, vedeţi dumneavoastră, nu au fost susţinuţi de ADR. Dl Urecheanu s-a supărat şi pentru că i-am spus public, franc şi fără ocolişuri, că nu îl vom vota, deoarece nu ni se pare cea mai potrivită candidatură pentru postul de prim-ministru. Acum, după ce l-am văzut mai îndeaproape, teamă ni-i că nici măcar pentru primărie nu e candidatul fatal şi fără drept de apel. Ca să se convingă toată lumea ce comori de profesionalism şi competenţă vroia să ne ofere acesta, publicăm alăturat toate propunerile lui nominale pentru guvernele "Urecheanu–1", "Urecheanu–2", etc.

De remarcat că în clipa când şi-a dat seama că a cam dat în bară cu nominalizările, omul brusc a schimbat macazul, prezentându-se în faţa liderilor ADR doar cu o structură de guvern uşor modificată, pe care a pretins să o votăm în plenul Parlamentului şi numai după aceea să se reia discuţiile asupra echipei guvernamentale. Dânsul nici măcar

nu ştia că nu dispune de dreptul la iniţiativă legislativă pentru a face asemenea propuneri. În plus, nimeni n-ar fi acceptat să voteze cu ochii legaţi o asemenea schemă. Ce să mai zicem de ideea năstruşnică de a menţine, contrar practicii internaţionale, serviciul de informaţii în structura Guvernului, cu denumirea de departament sau serviciu. Ar fi trebuit să se cunoască cel puţin că reforma fostului KGB şi ajustarea lui la modelul occidental înseamnă implicit scoaterea acestuia de sub tutela Executivului şi trecerea sub control parlamentar.

Ar fi, poate, încă multe de spus. Dar ne limităm la atât, concluzionând că oricare ar fi justificările invocate, povestea cu funcţia de premier a reprezentat un eşec personal regretabil pentru Urecheanu.

Guvernul Urecheanu—1,

prezentat la 8.02.1999 preşedinţilor formaţiunilor componente ale ADR Dumitru Diacov, Mircea Snegur, Iurie Roşca, Valeriu Matei.

Prim-ministru — Serafim Urecheanu
Viceprim-ministru — Ion Sturza
Viceprim-ministru — Ion Casian
Viceprim-ministru — Nicolae Andronic
Viceprim-ministru — Vladimir Ciobanu
Ministru de Stat — Aurelian Dănilă

1. Ministrul Economiei şi Reformelor — *Ion Sturza* (Departamentul Relaţiilor Economice Externe urmând să fie transferat în subordinea MAE)
2. Ministrul pentru Relaţiile cu Instituţiile Internaţionale — *Andrei Cheptine* (ministru fără portofoliu)
3. Ministrul Finanţelor — *Valeriu Chiţan* (Departamentul Controlului Vamal urmând a fi scos din subordinea Ministerului)
4. Ministrul Industriilor şi Comerţului — *Mircea Rusu* (preşedinte al Partidului Naţional Liberal)

5. Ministrul Transporturilor şi Gospodăriei Drumurilor – *Vasile Iovv* (Partidul Comuniştilor)

6. Ministrul Telecomunicaţiilor şi Informaticii – *Ion Muşuc* (copreşedinte al Alianţei "Furnica") sau *Ion Casian* (prin cumul cu funcţia de viceprim-ministru)

7. Ministrul Dezvoltării Teritoriului – *Ion Paladi*

8. Ministrul Afacerilor Externe — *Nicolae Tăbăcaru*

9. Ministrul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare – *Valeriu Bulgari*

10. Ministrul Mediului — *Arcadie Capcelea*

11. Ministrul Educaţiei şi Ştiinţei – *Anatol Mocrac*

12. Ministrul Sănătăţii – *Eugen Gladun* sau *Victor Savin*

13. Ministrul Apărării – *Valeriu Pasat*

14. Ministrul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei – *Vladimir Guriţenco*

15. Ministrul Culturii — *Ghenadie Ciobanu* sau *Iulian Filip* sau *Constantin Rusnac*

16. Ministrul Securităţii Naţionale – *Tudor Botnaru*

17. Ministrul Afacerilor Interne — *Victor Catan*

18. Ministrul Justiţiei – *Ion Păduraru* sau *Nicolae Andronic* (prin cumul cu funcţia de viceprim-ministru).

DEPARTAMENTE

1. Departamentul Analize Statistice şi Sociologice – *Eugenia Mihailov*

2. Departamentul Standarde, Metrologie şi Supraveghere Tehnică – *Dumitru Cimpoieş*

3. Departamentul Energetică, Resurse Energetice şi Combustibil — *Anatol Goncear*

4. Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale – *Anton Gamurari*

5. Departamentul Relaţiilor Naţionale şi Funcţionarea Limbilor — *Tatiana Stoianov*

Guvernul Urecheanu—2

prezentat la 10.02.1999 liderilor formaţiunilor componente ale ADR: Gheorghe Marin, Valeriu Matei, Mircea Snegur, Iurie Roşca)

Prim-ministru — *Serafim Urecheanu*
Viceprim-ministru — *Ion Sturza*
Viceprim-ministru — *Ion Casian*
Viceprim-ministru — *Nicolae Andronic*
Viceprim-ministru — *Vladimir Ciobanu*
Ministru de Stat — *Aurelian Dănilă*

1. Ministrul Finanţelor — *Valentina Badrajan*
2. Ministrul Industriilor şi Comerţului — *Valeriu Munteanu*
3. Ministrul Transporturilor şi Comunicaţiilor — *Ion Muşuc*
4. Ministrul Dezvoltării Teritoriului — *Ion Paladi*
5. Ministrul Afacerilor Externe — *Nicolae Tăbăcaru*
6. Ministrul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare — *Valeriu Bulgari*
7. Ministrul Mediului — *Arcadie Capcelea*
8. Ministrul Educaţiei şi Ştiinţei — *Anatol Mocrac*
9. Ministrul Sănătăţii — *Eugen Gladun*
10. Ministrul Apărării — *Valeriu Pasat*
11. Ministrul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei — *Vladimir Guriţenco*
12. Ministrul Culturii — Ghenadie Ciobanu sau Iulian Filip
13. Ministrul Securităţii Naţionale — *Tudor Botnaru*
14. Ministrul Afacerilor Interne — *Victor Catan*
15. Ministrul Justiţiei — *Ion Păduraru*

DEPARTAMENTE
1. Departamentul Analize Statistice şi Sociologice — *Eugenia Mihailov*
2. Departamentul Standarde, Metrologie şi Supraveghere Tehnică — *Dumitru Cimpoieş*
3. Departamentul Energetică, Resurse Energetice şi Combustibil — *Anatol Goncear*
4. Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale — *Anton Gamurari*
5. Departamentul Relaţiilor Naţionale şi Funcţionarea Limbilor — *Tatiana Stoianov*

Guvernul Urecheanu—3
prezentat la 11.02.99
Prim-ministru — *Serafim Urecheanu*
Viceprim-ministru — *Ion Sturza*
Viceprim-ministru — *Ion Casian*
Viceprim-ministru — *Nicolae Andronic*
Ministru de Stat — *Aurelian Dănilă*

1. Ministrul Finanţelor — *Valentina Badrajan* sau *Eugeniu Şlopac*
2. Ministrul Industriilor şi Comerţului — *Valeriu Munteanu* (copreşedinte al Alianţei "Furnica") sau *Valeriu Cosarciuc* (director la "Moldagrotehnica" din Bălţi)
3. Ministrul Transporturilor şi Comunicaţiilor — *Ion Muşuc* sau *Vladimir Florea* (copreşedinte al Mişcării Profesioniştilor "Speranţa")
4. Ministrul Dezvoltării Teritoriului şi Mediului — *Ion Paladi* sau *Andrei Cucu*
5. Ministrul Afacerilor Externe — *Nicolae Tăbăcaru*
6. Ministrul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare — *Valeriu Bulgari*
7. Ministrul Energeticii, Resurselor Energetice şi Combustibilului — *Nicolae Ciornâi*
8. Ministrul Educaţiei şi Ştiinţei — *Anatol Mocrac*
9. Ministrul Sănătăţii — *Eugen Gladun* sau *Victor Savin*
10. Ministrul Apărării — *Valeriu Pasat*
11. Ministrul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei — *Vladimir Guriţenco*
12. Ministrul Culturii — *Ghenadie Ciobanu*
13. Ministrul Securităţii Naţionale — *Tudor Botnaru*
14. Ministrul Afacerilor Interne — *Victor Catan*
15. Ministrul Justiţiei — *Ion Păduraru*

DEPARTAMENTE
1. Departamentul Analize Statistice şi Sociologice — *Eugenia Mihailov*

2. Departamentul Standarde, Metrologie şi Supraveghere Tehnică — *Sergiu Croitoru* sau *Nicolae Răducanu*

3. Departamentul Energetică, Resurse Energetice şi Combustibil — *Anatol Goncear*

4. Departamentul Protecţiei Civile şi Situaţiilor Excepţionale — *Anton Gamurari*

5. Departamentul Relaţiilor Naţionale şi Funcţionarea Limbilor — *Tatiana Stoianov*

Guvernul Urecheanu—4

structură prezentată la 15.02.1999 reprezentanţilor formaţiunilor componente ale ADR Dumitru Diacov, Grigore Eremei, Alexandru Moşanu, Mircea Snegur, Iurie Roşca, Valeriu Matei

Prim–ministru
Viceprim–ministru
Viceprim–ministru
Ministru de Stat

MINISTERE

1. Ministerul Afacerilor Externe
2. Ministerul Afacerilor Interne
3. Ministerul Apărării
4. Ministerul Justiţiei
5. Ministerul Finanţelor
6. Ministerul Energeticii şi Resurselor Energetice
7. Ministerul Economiei, Industriilor şi Comerţului
8. Ministerul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare
9. Ministerul Transporturilor şi Gospodăriei Drumurilor
10. Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei
11. Ministerul Educaţiei, Ştiinţei şi Culturii
12. Ministerul Sănătăţii
13. Ministerul Dezvoltării Teritoriului, Construcţiilor, Gospodăriei Comunale

DEPARTAMENTE

1. Departamentul Analize Statistice şi Sociologice
2. Departamentul Standarde, Metrologie şi Supraveghere Tehnică
3. Serviciul Informaţii
4. Departamentul pentru Situaţiile Excepţionale
5. Departamentul Mediului
6. Departamentul Relaţiilor Naţionale şi Funcţionarea Limbilor

AGENŢII
Agenţia Naţională pentru Reglementare în Telecomunicaţii

Structura organizatorică a ministerului de ramură
Ministru
Secretar de Stat
Director serviciu
Şef secţie

Guvernul Urecheanu—5
structură expediată conducerii ADR pe parcursul zilei de 15.02.1999, după întâlnirea cu liderii ADR

Prim-ministru
Viceprim-ministru, Ministrul Economiei, Industriei şi Comerţului
Viceprim-ministru, responsabil pentru problemele sociale
Viceprim-ministru, Ministrul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare
Ministru de Stat

MINISTERE
1. Ministerul Afacerilor Externe
2. Ministerul Afacerilor Interne
3. Ministerul Apărării
4. Ministerul Justiţiei
5. Ministerul Finanţelor
6. Ministerul Energeticii şi Resurselor Energetice
7. Ministerul Economiei, Industrilor şi Comerţului

8. Ministerul Agriculturii şi Industriei Prelucrătoare
9. Ministerul Transporturilor şi Gospodăriei Drumurilor
10. Ministerul Muncii, Protecţiei Sociale şi Familiei
11. Ministerul Educaţiei şi Ştiinţei
12. Ministerul Sănătăţii
13. Ministerul Mediului şi Lucrărilor Publice
14. Ministerul Culturii

SERVICII
Serviciul de informaţii

DEPARTAMENTE
1. Departamentul Analize Statistice şi Sociologice
2. Departamentul Standarde, Metrologie şi Supraveghere Tehnică
3. Departamentul pentru Situaţiile Excepţionale
4. Departamentul Relaţiilor Naţionale şi Funcţionarea Limbilor

AGENŢII
Agenţia Naţională pentru Reglementare în Telecomunicaţii şi Informatică

Structura organizatorică a ministerului de ramură
Ministru
Secretar de Stat
Director serviciu
Şef secţie

Trăsătura comună pentru cele trei componenţe nominale prezentate de Serafim Urecheanu este că FPCD nu are nici un reprezentant în acestea, PFD are un singur reprezentant, iar Blocului "Rândunicii" i se rezervă, se pare, un singur loc.

Este evident că astfel s-a încercat eliminarea totală a FPCD din Guvern şi minimalizarea ponderii celorlalte două componente ale ADR (PFD şi BpMDP).

În locul reprezentanților celor trei formațiuni amintite au fost propuse candidaturi care pot fi grupate în trei categorii:

1) Reprezentanți ai PRCM şi apropiații echipei Snegur - ndronic;

2) Persoane compromise, menționate în materialele Curții de Conturi şi ale procuraturii (Valeriu Chițan, Ion Casian, Valeriu Bulgari, Ion Muşuc, Vasile Iovv);

3) Liderii partidelor extraparlamentare apropiate președintelui Lucinschi care au pierdut alegerile parlamentare (Ion Muşuc, Valeriu Munteanu, Vladimir Florea, Mircea Rusu).

Este important a se nota că oamenii apropiați președintelui Lucinschi din componența guvernului Ciubuc-1, pe care şeful statului i-a impus şi în guvernul Ciubuc-2, se regăsesc şi în cele trei variante nominale ale executivului propuse de Serafim Urecheanu (Nicolae Tăbăcaru, Tudor Botnaru, Valeriu Pasat, Valeriu Bulgari).

Din momentul în care în interiorul ADR s-a pus problema înlocuirii premierului Ciubuc, Mircea Snegur, preț de câteva luni, îl promova insistent pentru funcția de prim-ministru pe Serafim Urecheanu în fracțiunea CDM, în cadrul discuțiilor cu conducerea ADR şi la întâlnirile liderilor coaliției cu președintele Lucinschi. Sunt bine cunoscute relațiile vechi şi strânse dintre gruparea Snegur-Andronic şi primarul capitalei. Se pare că preluarea candidaturii lui Urecheanu de către Petru Lucinschi este doar în aparență surprinzătoare, această candidatură fiind mai degrabă rodul unui armistițiu dintre gruparea Lucinschi şi gruparea Snegur. Dovadă în acest sens sunt componențele nominale propuse de prim-ministrul desemnat.

După ce FPCD, iar mai târziu, într-o formă mai voalată, şi celelalte componente ale ADR, au dezaprobat candidatura lui Nicolae Andronic, dl Snegur a declarat că el şi adepții săi

nu vor participa la formarea guvernului dacă Petru Lucinschi nu-l va desemna pe Andronic pentru funcția de prim-ministru. Ca să fie mai convingător, M. Snegur şi-a anunțat demisia din funcția de preşedinte al ADR. Însă după desemnarea lui Serafim Urecheanu se observă o spectaculoasă schimbare de macaz în atitudinea PRCM şi a liderului său. În cadrul negocierilor cu Urecheanu, Mircea Snegur s-a dovedit a fi un zelos promotor al cadrelor PRCM pentru viitorul guvern, insistând ca Nicolae Andronic să dețină funcția de prim-viceprim-ministru, în subordinea căruia să fie ministerele de forță, să fie păstrat M.Severovan etc. etc., uitând de declarația privind neparticiparea PRCM la formarea guvernului.

"TARA", 19 februarie, 1999

PENTRU UN GUVERN AL MÂINILOR CURATE

O luare de cuvânt în Parlament

Deoarece eu am fost cel care am nominalizat public candidatura dlui Ion Sturza pentru calitatea de aspirant la funcția de prim-ministru, mă văd obligat să fac unele constatări legate de modul în care au decurs evenimentele ulterior şi, mai ales, de rezultatul final al acestei nominalizări.

Mai întâi, totuşi, s-ar cuveni să subliniez că nu regret alegerea dintre dnii Andronic şi Sturza în favoarea ultimului. Aş putea să regret cel mult tensiunile ce s-au iscat din cauză că preferințele noastre au înclinat în favoarea dlui Sturza.

Vă amintiți, probabil, că spre finele episodului Urecheanu, lista de persoane dornice să guverneze ne-a inspirat formula «GUVERN AL MÂINILOR CURATE». Adică am dorit un guvern fără elemente corupte, fără personaje ce se trag din guvernele Sangheli şi Ciubuc-I, fără protagoniști ai rapoartelor Curții de Conturi şi ai dosarelor organelor de anchetă.

În acest sens, îmi mențin afirmația că cel mai grav flagel care macină din interior puterea de stat în Republica Moldova este corupția şi crima organizată.

Aş vrea să amintesc motivele pe care le-am invocat în momentul în care, dând curs propunerii dlui Snegur, am

acceptat să nominalizăm noi candidatul pentru funcția de premier:

Unu. Acesta trebuie să aibă cel puțin şansa minimă de a fi desemnat prin decret de şeful statului.

Doi. Să aibă raporturi bune cu organismele financiar-creditare internaționale.

Trei. Să fie agreat de componentele ADR.

Patru. Să recunoască principiul reprezentării politice echitabile în Guvern a partidelor componente ale Coaliției majoritare.

Este evident că toate aceste precondiții dl Sturza le întrunea.

În plus, aşa cum a subliniat Preşedintele republicii în momentul anunțării candidaturii dlui Sturza în fața Parlamentului, acesta reprezintă "noul val" de politicieni.

Decretul fiind emis, dlui Sturza nu-i rămânea să facă decât două-trei lucruri simple:

1) Să se debaraseze de elementele dubioase din fostele echipe guvernamentale;

2) Să fie corect şi echitabil cu toate partidele din arcul guvernamental;

3) Să demonstreze că dispune nu numai de competență, ci şi de caracter.

Sigur că o asemenea linie de comportament impunea anumite riscuri. Dar, în opinia noastră, merita ca dl Sturza cel puțin să încerce formarea unei garnituri guvernamentale pe nişte principii clare şi demne. Chiar dacă a avut parte de presiuni atât din partea partidelor ADR, cât şi dinafara lor.

Acum putem trage linia şi să ne întrebăm: "Ce elemente noi aduce dl Sturza în raport cu omul din "vechea gardă" Ciubuc?"

Răspundem: unul singur – extinderea nemăsurată a Blocului pentru o Moldovă Democratică şi Prosperă asupra absolutei majorităţi a posturilor-cheie din Guvern:

— Prim-ministru;
– Viceprim-ministru, Ministru al Economiei şi Reformei;
– Ministrul Finanţelor;
— Ministrul de Stat;
– Ministrul Apărării;
— Ministrul Culturii;
– Ministrul Sănătăţii;
— Ministrul Agriculturii.

Sunt conştient că vina pentru această partajare abuzivă nu e atât a dlui Sturza, cât a dlui Diacov şi a celorlalţi conducători ai acestui partid.

Nu e greu de presupus ce ni se va reproşa pentru aceste atitudini. Că am vrea posturi în loc să ne gândim la popor. Da, le dorim. Partajate echitabil, astfel încât să putem împărţi fără rezerve şi responsabilitatea politică colectivă pentru guvernare.

Aşa însă nu văd de ce unii ar guverna, iar alţii ar trage ponoasele, fiind un fel de anexe.

Presupun că imediat după cuvântarea mea se va declanşa corul propagandistic cu vechea poveste despre lipsa spiritului constructiv, cooperant şi, mai ales, despre pericolul comunist. Să nu uităm spusa unui demnitar internaţional despre corupţie şi interese de grup care nu sunt mai puţin periculoase decât o guvernare comunistă.

Cum se poate ca un singur partid, având doar 24 de mandate din cele 60 ale ADR, să controleze toate structurile guvernamentale cu caracter economico-financiar?

De ce pentru unii se creează condiţii preferenţiale, iar pentru alţii se păstrează zone interzise şi în noua formulă guvernamentală?

De ce nu se doreşte să existe un control reciproc între partidele coaliţiei?

De ce nu se doreşte admiterea altora la administrarea banilor publici şi la acumularea veniturilor? Fiindcă tocmai în aceste sectoare s-au înregistrat cele mai mari nereguli.

De ce ne este oprit accesul la documentaţia viitorului guvern, căci din această zonă ieşeau hotărârile ilegale ale fostelor guverne?

Sunt nişte întrebări la care nu găsim răspunsuri de natură să elimine impresia că suntem trataţi în mod discriminatoriu de cei care doresc să ţină în continuare pe post de paznici ai banului public lupul la stână.

Doresc să menţionez în mod deosebit că am tot respectul pentru înalta calificare profesională a candidatului pentru funcţia de premier. Dar nu putem cădea de acord cu modul incorect al liderilor BpMDP de a ignora partenerii.

Am expus doar telegrafic câteva din motivele care constrâng FPCD să nu accepte azi confirmarea noii echipe guvernamentale vechi.

Putem discuta mai în amănunţime în interiorul ADR, pe care dorim să îl păstrăm.

Este inutil să se facă prea multă vorbă asupra priorităţilor Republicii Moldova, despre liniile de creditare internaţională în suspensie şi despre starea economică gravă. Cunoaştem şi recunoaştem aceste priorităţi.

Tocmai de aceea propun dlui Preşedinte al Parlamentului şi Dvs., stimaţi colegi, să amânăm votarea, să ne retragem pentru noi consultări, urmând să revenim în sală după ce vom elimina aceste disensiuni. Lucru care ar putea să se întâmple şi peste o oră.

Dacă, bineînţeles, există bunăvoinţă.

Dacă nu există, însă, nu vedem ce rost ar avea să ne alegem din toată afacerea asta cu două locuri simbolice în Guvern, dar cu răspundere plenară pentru faptele altora.

Stimați colegi, am decis să iau cuvântul în plenul Parlamentului, şi nu la şedința ADR, în momentul în care am înțeles că toate doleanțele noastre exprimate dlui Sturza în cadrul consultărilor au fost ignorate cu desăvârşire.

În concluzie doresc să-mi exprim speranța că până la urmă va prevala bunul simț, măsura, corectitudinea şi, evident, interesul public. Astfel încât să putem avea un adevărat *Guvern al mâinilor curate*, cu un sprijin politic stabil, guvern care ar fi în stare să facă față actualei situații politice, sociale şi economice.

Vă mulțumesc.

«ȚARA», 2 martie 1999

EUROPA NAŢIUNILOR SAU NAŢIUNEA EUROPEANĂ?

Raport pentru dezbateri în cadrul secţiei moldoveneşti a Centrului Internaţional de Formare Europeană

Onorată asistenţă,

Mai întâi se cuvine să le mulţumesc celor care m-au invitat să particip la această dezbatere, şi, în primul rând, dlui Oleg Serebrean, care a considerat că pot fi şi eu cumva util în momentul abordării unui subiect cum este cel care urmează să fie discutat astăzi. Pentru o persoană care e mai curând un autodidact este o onoare, dar şi un risc, pe care mi-l asum cu plăcere, fiindcă sunt sigur că în urma discuţiei cu dumneavoastră eu voi fi principalul beneficiar al unor idei noi.

Ca om cu convingeri de dreapta, cu vederi conservatoare, care participă nemijlocit la efortul colectiv de depăşire a crizei de identitate naţională, sunt printre cei care optează pentru o Europă a naţiunilor.

Aş vrea să încep cu un exerciţiu de admiraţie faţă de neam. E un punct de vedere foarte apropiat de interpretarea teologică a ideii de naţiune. Un punct de vedere la care am ajuns atât prin propria experienţă, cât şi în urma unor lecturi, dar şi după multiple discuţii cu personalităţi de primă mărime ale vieţii politice, culturale şi bisericeşti. Orice om se naşte în sânul unei familii, în sânul unui neam şi, odată cu Botezul, în sânul unei Biserici. Acesta este datul fundamental, axiologic, peste care nu se poate trece decât cu riscul de a rămâne robit de materialismul primitiv. Un dat care nu ţine cont de opţiunea personală a cuiva. E ceea ce există obiectiv,

indiferent dacă cutare sau cutare ins este sau nu conştient de propria identitate. Îmbrăţişarea acestei viziuni tradiţionale asupra persoanei şi asupra colectivităţii etnice ne-a permis, de exemplu, celor care avem o preocupare aparte pentru problema naţională, să ne vindecăm de concepţia marxistă a materialismului istoric, şi să revenim în albia unei normalităţi din care deviasem sub regimul sovietic.

Naţiunea, înţeleasă ca entitate spirituală şi numai după aceea ca realitate istorică apărută de la începutul lumii, realitate ce va dura până la Judecata de Apoi sau, altfel zis, până la "sfârşitul istoriei", se desfăşoară în timp printr-un nesfârşit lanţ de generaţii. A fi conştient de faptul că eşti parte a acestor şiruri de generaţii ce se succed după un plan extramundan înseamnă şi a încerca plenar sentimentul fericit de a face parte dintr-o colectivitate umană distinctă, a ta şi a semenilor tăi, care, alături de alte neamuri, alcătuiesc armonia policromă a umanităţii. Se ştie că nu există om anaţional, fără însuşiri specific naţionale. Aşa ceva ar fi o abstracţiune pură. Astfel, umanul există doar având formă naţională. Nu pot exista în realitate indivizi sau entităţi anaţionale, adică purificate etnic, sterile. Nimeni şi nicăieri încă n-a descoperit o asemenea specie umană. Mai curând este vorba despre nişte simple teoretizări ale unor persoane care suferă de o gravă infirmitate sufletească.

Român fiind, fireşte, ţin la neamul din care fac parte. Ceea ce nu mă face să mă simt nici superior, nici inferior în raport cu alte neamuri. Pur şi simplu acesta e al meu, şi de aceea ţin la el într-un mod cu totul aparte, având faţă de celelalte naţiuni respectul cuvenit. Relaţia cu mama este identică. Pe a ta o iubeşti, în timp ce celorlalte le porţi respectul. Aşa cum nu poţi face uz de libertatea de opţiune în raport cu propria mamă, care reprezintă un dat invariabil, tot astfel nu te poţi sustrage propriei apartenenţe naţionale decât printr-o fraudă

logică sau o infracțiune morală. Poți să nu fii conștient de propria identitate națională, dar să ți-o modifici în mod arbitrar nu îți stă în putință. Astfel zis, naționalitatea nu este un act de voință umană, ce ar putea să se modifice după bunul plac al persoanei. Poate fi vorba cel mult despre o criză de identitate, cum este cea pe care o suportă românii basarabeni ca urmare a dominației străine îndelungate. Deci, nu identitatea românească a basarabenilor s-a modificat, ci conștiința lor a fost deplasată spre o falsă identitate. Din acest punct de vedere este de remarcat rolul decisiv al liberalizării regimului sovietic și de instaurare a democrației, care au creat un mediu prielnic pentru refacerea conștiinței românești. Astăzi putem constata, fără riscul de a exagera, că gradul de depășire a crizei de identitate este direct proporțional cu nivelul de informare sau de instruire al românului din stânga Prutului.

Privită din punct de vedere al unei doctrine de dreapta, ideea europeană se întemeiază pe valorile naționale ale fiecărui popor, înduhovnicite de revelația divină de acum două milenii. Europa, continentul pe solul căruia s-au înălțat în timp popoarele lui, fiecare cu farmecul său unic și irepetabil, este sublimă în diversitatea ei. Procesul integrării europene, necesar și benefic pentru toate țările continentului, nu poate avea drept finalitate decât rezolvarea unor probleme ce țin de o mai bună așezare a relațiilor dintre state, de crearea unui mediu în care omul să se simtă cât mai protejat și mai sigur. Aceste deziderate nu trebuie să țintească dizolvarea entităților naționale într-un conglomerat comunitar uniformizant, într-o ipotetică și imposibilă națiune europeană. Așa ceva ar fi contra firii și potrivnic cursului natural al istoriei. Opoziția popoarelor captive față de procesul de disoluție etnică, urmărit de internaționalismul proletar, presupune în mod logic o reacție similară față de orice intenție de impu-

nere a unui cosmopolitism devastator acoperit de frazeologii integraţioniste. Recunoscând şi salutând procesul de cooperare şi armonizare a relaţiilor dintre naţiunile continentului nostru, optând pentru integrarea plenară a Republicii Moldova în structurile europene, creştin-democraţii privesc cu destulă îngrijorare, dar şi cu ironie mimetismul practicat de unii europenişti autohtoni. Se ştie că orice exces este păgubos, iar căderea în extreme e contraproductivă. Observăm de la o vreme că în anumite medii intelectuale de la noi au apărut destui practicanţi ai servilismului cultural şi naţional care privesc cu dispreţ propriul popor. Fascinaţi de splendorile civilizaţiei occidentale, văzute fugar în scurtele vizite dincolo de fosta "cortină de fier", aceştia exaltă o fraziologie proeuropeană cu aceeaşi uşurinţă cu care mai ieri îşi afişau orientarea filorusă. De fapt, astfel de atitudini superficiale sunt în contradicţie cu valorile europene autentice, care nu pot fi separate de naţiunile ce le-au creat. Prezenţa la masa naţiunilor europene cu întreaga zestre spirituală a neamului nostru, ca parte integrantă în patrimoniul cultural şi spiritual comun, este rolul natural care ne revine în familia europeană. La Strasbourg sau la Bruxelles nimeni nu are nevoie de imitatori lipsiţi de personalitate, ci de parteneri demni şi serioşi.

Parafrazându-l pe Malraux, am putea spune că dacă secolul XXI va fi creştin, Europa va fi a naţiunilor, iar dacă va fi ateu, nu va mai fi deloc. Fiindcă apariţia unei presupuse "naţiuni europene" ar lipsi bătrânul continent de rostul său în istorie, precum şi de dreptul de a purta, ca pe un blazon de noblеţe, numele de Europa.

Vă mulţumesc.

Chişinău, 3 aprilie, 1999
Universitatea Liberă Internaţională

"ŢARA", 6 aprilie, 1999

OBRAZUL UNEI EPOCI ZBUCIUMATE

O mişcare ce şi-a probat cu prisosinţă vigoarea

Se zice că timpul este cel mai bun şi cel mai nepărtinitor măsurariu al lucrurilor. După zece ani de prezenţă pe scena politică putem afirma fără putinţă de tăgadă că Frontul Popular Creştin Democrat este o Mişcare ce şi-a probat cu prisosinţă vigoarea. Unii dintre noi s-au mai rătăcit pe drum. Fie aciuându-se în alte partide, fie renunţând la luptă. Alţii s-au lăsat momiţi de ispitele puterii, de puterea banului sau de gloria deşartă. Aceştia, toţi împreună, formează, totuşi, un număr infinit de mic în raport cu cei care au suportat toate greutăţile, prigoana, lipsurile şi înjosirile, rămânând în picioare. Noi, membrii acestei familii spirituale, care nu avem altă viaţă decât cea din sânul ei, noi, cei constanţi, fideli idealurilor măreţe pe care nu le poţi părăsi decât cu riscul sinuciderii morale, ştim că efortul colectiv nu ne-a fost zadarnic, că merită să-l continuăm.

Încercările celor zece ani au cernut gunoaiele şi le-au împrăştiat, iar sămânţa cea bună şi lucrătoare a rămas.

Sunt fericit că fac parte din trupul viguros al acestei Mişcări care reprezintă obrazul unei epoci zbuciumate, deceniul ce s-a scurs marcând doar preludiul ei.

Cu credinţă în Dumnezeu, cu iubire de neam, fără a aştepta răsplată şi onoruri, ne vom continua şi de acum încolo calea.

Frontul Popular Creştin Democrat va schimba la faţă viaţa publică de la noi. La nivelul conştiinţei colective

schimbarea deja s-a produs. Prin armonizarea politicii şi a moralei. Mai rămâne să o realizăm şi în interiorul puterii, care a ajuns la o degradare spirituală înspăimântătoare.

Să îndrăznim şi vom reuşi.

După zece ani de la înfiinţarea Frontului Popular Creştin Democrat, imperativul rămâne acelaşi ca la începuturi: să muncim, fără a aştepta răsplată. Prin muncă vom realiza idealurile pentru care au murit şi au suferit înaintaşii şi camarazii noştri.

Aşa să ne ajute Dumnezeu.

«ŢARA», 18 mai, 1999

DE VORBĂ CU MONUMENTELE

«Despre poeți numai de bine, ca să zicem așa».
Nichita Stănescu

Ultimul număr al săptămânalului «Literatura şi Arta» mi-a dedicat aproape două pagini şi poate nu ar fi cazul să reacționez, dacă nu ar fi vorba de nişte condeie atât de vestite cum sunt cele ale poeților N. Dabija şi Gr. Vieru. Aceleaşi pagini mai găzduiesc încă vreo câteva texte cu iz de campanie propagandistică de modă veche. Două sunt subiectele care au servit drept sursă de inspirație pentru autori:

1) recenta destituire a dlui V. Matei din funcția de vicepreşedinte al Parlamentului şi

2) decretul şefului statului cu lista figuranților în actul de instaurare a unui regim prezidențial.

N. Dabija deplânge în maniera-i bine cunoscută debarcarea lui V. Matei, chinuindu-se să-l prezinte drept o victimă a unei conspirații, fireşte, a «monstruoasei coaliții». Figura diabolizată care se face vinovată de sacrificarea mielului în cauză, ca să facem uz de metafora Ninei Josu, nu ar fi altcineva decât subsemnatul. Măsluirea halucinantă a situațiilor, înlănțuirea de replici extrase din propria-i imaginație şi teatralizate după cum îi convine autorului, care le dă drept citate din luările de cuvânt ale deputaților, aglutinarea unor evenimente, reale sau inventate, fără vreo legătură între ele sunt doar câteva dintre procedeele utilizate de acesta. Ideea care urmează să fie inoculată cititorului e simplă: FPCD este unealta comuniştilor. Înțeleg, e un punct de vedere de care

N. Dabija s-a lipit, vorba cântecului, ca marca de scrisoare. Personal, nu-l împărtăşesc. Consider că am avut suficiente motive pentru a ne face o părere proastă despre liderul PFD, fără a aştepta argumente suplimentare de la comunişti. De-a lungul unui an de «guvernare comună» fruntaşii PFD au înregistrat mai multe bile negre, răspunderea politică pentru acestea revenindu-i în primul rând liderului acestui partid.

Câteva exemple. Ex-miniştrii Comunicaţiilor şi Transporturilor, T. Leancă şi Iu. Kalev, ambii protagonişti ai unor dosare penale; I. Păduraru, ministrul Justiţiei cu maşină nefurată, cu castel în trei niveluri, tot el (ex-) vicepreşedinte al Clubului «Filantrop», condus de prima doamnă Antonina Lucinschi, şi membru al Comisiei soţului acesteia care vrea republică prezidenţială, comisie din care partidul îl recheamă, iar el nu se lasă dus; ministrul Educaţiei, A. Gremalschi, altfel un bun profesionist, consideră că limba rusă trebuie păstrată ca obiect de studiu obligatoriu în şcolile româneşti, iar religia nu trebuie studiată în şcoală; deputatul V. Nedelciuc şi viceprim-ministrul O. Stratulat consideră normal faptul că şi-au luat câte o locuinţă prin hotărâre de Guvern; cei patru membri ai Guvernului din partea PFD n-au susţinut nici prin luări de cuvânt, nici prin vot cauza Mitropoliei Basarabiei, apărată doar de exponenţii FPCD, V. Dolganiuc şi I. Tănase. Personal, am sperat că vom fi sprijiniţi anume de PFD în efortul nostru de a instala un *guvern al mâinilor curate*. Împreună am fi reuşit cel puţin să diminuăm, dacă nu să înlăturăm cu totul, prezenţa şi influenţa elementelor corupte în structurile puterii de stat. Din păcate, însă, în loc de susţinere ne-am ales cu hulă. Dl Matei a preferat să-i ţina hangul lui Diacov, care, la rându-i, prin intermediul unui Procuror general de buzunar, asigura protecţie acestuia şi sponsorilor săi ajunşi la ananghie. Împreună cu V. Matei şi cu grupul său parlamentar am fi putut să

determinăm în mod decisiv constituirea unei echipe guvernamentale formate din oameni competenți, dar și cu un pic de obraz, dacă dânsul nu s-ar fi mulțumit cu ciolanul primit și n-ar fi acceptat farsa cinică cu votul lui Ilie Ilașcu scos din mânecă. Acel al 52-ea vot salvator pentru trei grupări din ADR care privesc guvernarea ca pe o pradă. Cu câtă perfidie și cinism a fost acoperită nulitatea juridică a acestui vot cu suferința lui Ilașcu, am văzut cu toții. Iar dacă comuniștii au zis că votul e nevalabil, noi, iștilalți, ne- și anti-comuniștii, măcar din spirit de opoziție și din teamă să nu fim asociați cu ei trebuia să susținem contrariul. La adoptarea bugetului, creștin-democrații au propus ca, în contextul unui buget de austeritate, să fie reduse substanțial cheltuielile pentru întreținerea nomenclaturii de stat, urmând ca resursele eliberate să fie reorientate spre învățământ, medicină etc. Fiindcă am considerat că nu e moral să pretindem tuturora, inclusiv celor mai năpăstuiți, să-și strângă cureaua, în timp ce noi să ne lăfăim în condiții de seră exact ca mult blamații agrarieni. Am suprimat prin lege toate înlesnirile, pentru toate categoriile socialmente vulnerabile. Am respins până și solicitarea parvenită din partea Societății orbilor de a le păstra dreptul de a circula pe gratis în transportul urban. Sigur, am moștenit o situație financiară catasrofală, trebuie să ținem cont și de condițiile instituțiilor financiar-creditare internaționale, dar nimeni nu ne-a împiedicat să manifestăm măcar un pic de modestie. În loc de susținere, ni s-a dat în obraz că am practica, vorba lui Diacov, populismul. În semn de protest față de nesimțirea partenerilor de coaliție, am renunțat la automobilul de serviciu. În replică, mi s-a spus că am făcut un gest teatral în ajunul alegerilor locale. Am parat simplu, propunându-le dlor Snegur și Matei, celorlalți fruntași din ADR, să se lanseze și ei în campania electorală, abandonându-și limuzinele, ca să nu culeg eu de unul singur

aplauzele mulțimii. Eu vorbeam de banii publici pe care îi toacă administrația de stat, iar mie mi se scuipa în obraz că aș călări herghelii de jeep-uri. Întreaga activitate a Comisiei de anchetă, care deseori a avut în vizor oamenii «Rândunicii», nu numai că nu s-a învrednicit de un cuvânt de susținere, dar a fost terfelită constant, metaforicul V.Matei asemuindu-mă cu Lukaşenko. În sfârşit, dar nu în ultimul rând, am îndrăznit şi eu în ultima campanie electorală să nu mă înregimentez în corul general al adulatorilor lui S.Urecheanu. Mi s-a părut suficient sprijinul pe care i l-au acordat Lucinschi, Snegur, Diacov, Matei, plus o puzderie de partide şi personaje publice de toată mâna, întregul aparat de stat, central şi local, plus milionarii de carton care roiesc ca muştele în jurul primăriei, plus toată liota de profitori mari şi mici care constituie clientela electorală obligatorie. În preziua alegerilor, vineri, ziarul amicilor de pe dreapta, «Mesagerul», publică în cel mai securist stil un material denigrator contra mea, semnat în batjocură cu pseudonimul Petru Săracu, un fel de schimonosire a numelui lui Petru Bogatu. După un efort electoral istovitor să primeşti în ultima clipă, când nu mai ai timp să te dezvinovățeşti, o astfel de lovitură sub centură, mi se pare din cale-afară de ticălos. Articolul a fost reluat fulgerător de alte vreo opt publicații controlate de gruparea lui Diacov. Astfel, publicului i s-a spus că subsemnatul ar fi unul dintre cei mai barosani oameni din oraş, cu palat, cu piscină, cu vreo patru garaje în curte şi nu ştiu câte limuzine. Că doar nu avea să vină alegătorul să se zgâiască peste gard ca să vadă câte acareturi am şi dacă e adâncă piscina din spatele casei.

Acum câteva cuvinte despre comunism şi anticomunism. Sigur că suntem cu ei pe poziții diametral opuse. În atitudinea față de proprietate, față de problema națională, față de Biserică etc. Dar nu neapărat şi față de Codul Penal. Un

coleg de Parlament avea o vorbă potrivită pentru această situație. Dacă un comunist privește prin geam și constată că afară plouă, iar afară într-adevăr plouă, eu nu pot să contest o evidență numai ca să fiu împotrivă. Și pe urmă trebuie să recunosc că îmi este greu să optez atunci când mi se propune să aleg între comunism și mafie. Cine e mai simpatic, totuși, un idolatru care practică cultul lui Lenin sau un "democrat" nesimțit care toacă banii statului și adună averi de basm călcând în picioare și legea, și bunul simț, din înalta funcție în care s-a cocoțat?

Oricâtă cerneală acidulată ar vărsa contra noastră N. Dabija, oricâte acrobații găzetărești ar face, un lucru rămâne cert. Cel puțin pentru mine. Pentru domnia sa poate deloc. Convingerea noastră profundă este că nu poziția intransigentă a creștin-democaților favorizează eventuala ascensiune a comuniștilor, ci guvernarea imorală, abuzivă și deseori iresponsabilă a actualei puteri. Prestația prăpăstioasă a noilor parveniți, intrați în strânse relații de concubinaj cu vechea nomenclatură a fostelor guvernări, discreditează grav și poate chiar pe termen lung însăși opțiunea democratică în Republica Moldova, surpă încrederea populației în ideea de democrație și reformă pe care noi le-am arborat în chiar numele coaliției noastre. Nu altcineva, ci anume stâlpii actualei guvernări, pentru care atmosfera de minciună și corupție ține locul oxigenului, netezesc drumul stângii și servesc în egală măsură drept țintă ideală pentru președintele Lucinschi în lupta lui cu Parlamentul și parlamentarismul pentru instalarea unui regim autoritar.

În definitiv, revenind la obiectul jelaniei lui N. Dabija, de ce n-aș recunoaște că aerul infatuat și discursul doctoral, egolatria sau, mai simplu, fudulia afișată a lui V. Matei au devenit de mult nesuferite. Vorbirea ba de la balcon, ba din șeaua unui monument ecvestru, mitomania ca manieră de a

face politică sunt elemente cunoscute în reputația pe care și-a făcut-o numitul domn. Unii pretind că acesta ar fi pierdut de mult adeziunea la sol, alții zic mai simplu că prea ar umbla cu capul în nori și că trebuie coborât cu picioarele pe pământ. Asta ca să nu mai invoc festa pe care ne-a jucat-o în ultimele alegeri prezidențiale și parlamentare, fiindcă am zis să nu mai răvășim trecutul nostru recent.

Din sumara trecere în revistă de până aici sper că s-a înțeles, măcar parțial, de ce am votat, alături de comuniști și «rândunişti», pentru demiterea lui V. Matei. Gestul nostru nu a fost decât o încununare logică a unui lung lanț de întâmplări descrise parțial în rândurile de mai sus, dar și a unei păreri despre persoana în cauză pe care ne-am format-o de mai multă vreme. Am avut nenumărate ocazii să ne convingem că V. Matei, prin comportamentul său, s-a compromis iremediabil, afectând nu numai propria formațiune politică, ci și Dreapta în întregime.

Alături de tradiționalul scâncet patriotic «*Vai de capul nostru!*», citat mai sus, în același săptămânal, își expune supărarea și Grigore Vieru. Personal, regret foarte mult că maestrul a zbughit-o strengărește din istoria literaturii și din manuale ca să-și pună mintea cu unul ca mine. Ce-i drept, mă consolez și chiar mă simt flatat de faptul că sunt luat în răspăr alături de consiliul Uniunii Scriitorilor, care a dezaprobat prezența câtorva colegi de breaslă în ceea ce am numit «lista ruşinii naționale». Mă refeream, desigur, la notorietățile de stat, de partid și culturale care fac figurație în opera președintelui Lucinschi de a revizui Constituția. Mă simt măgulit și de faptul că formula «lista ruşinii naționale», pe care am lansat-o, atinsă de pana maestrului, devine expresie înaripată. Recunosc, nu am avut știință de cunoștințele dlui Gr. Vieru în dreptul constituțional. Și oricât s-ar

sforța să găsească o justificare onorabilă prezenței domniei sale în echipa respectivă, teama mi-e că nu va reuși.

Sincer vorbind, îmi vine destul de greu să discut în contradictoriu cu dl Vieru. Mai întâi pentru că și eu, ca orice basarabean cu un dram de sensibilitate, îi cunosc până la lacrimi opera. Dar în același timp nu pot să nu regret sincer faptul că dânsul niciodată nu va accepta ideea că talentul literar al *artistului* Vieru nu are nimic cu lipsa de caracter a *omului* Vieru. Iar exercițiile de autoadmirație, augmentarea propriilor suferințe, afișarea unui martiraj continuu lasă o impresie dezolantă. Acum țin să fac o precizare marginală că nu sunt originar din Durlești, deși această localitate e plină de purtători ai aceluiași nume. De aceea calificativul peiorativ «un omulean de la marginea Durleștiului» ni se pare inexact. Maestrul se arată amărât din cauza «atacurilor bolșevice» ale subsemnatului, dar mai ales din cauza lipsei unui «gest colegial de apărare» din partea confraților de condei. Dimpotrivă. «*Nici măcar un telefon antibolșevic de consolare* — se tânguie autorul — *necum un gest colegial de protest etc.*» Urmează, firește, înlănțuirea supliciilor îndurate sub vechiul regim, cu spintecarea cărțuliei «Trei iezi» etc., de a-i zice că omul a suferit cel puțin cât Radu Gyr sau — de ce nu? — Soljenițin. Știam că dânsul nu a trecut prin GULAG și nici măcar n-a scos la iveală cel puțin câteva rânduri anticomuniste ce ar fi zăcut în sertar până în '89. Din contra, chiar și-a mobilizat talentul pentru preamărirea lui V. Lenin. Iar dacă-i așa, ar trebui să lase aprecierile elogioase despre propria persoană pentru alții sau pentru edițiile postume.

La un moment dat imaginația îl duce din nou pe dl Gr. Vieru pe cărarea bătătorită a pomelnicelor de serviciu, în care de această dată sunt pomeniți de-a valma Dabija, Ilașcu, Urecheanu, Druc, Moșanu, Matei și atâția alții, toți victime nevinovate ale hainului Roșca.

După ce varsă o lacrimă şi pentru debarcarea lui V.Matei, autorul încearcă să încondeieze şi un portret în roz al lui P.Lucinschi. Nu mă pot abţine de a-l cita:

«*Sa fiu înţeles drept, nu-l apăr pe Lucinschi. Mai ales că, personal, am un motiv serios de a-i aminti nişte lucruri nu prea plăcute, legate de nişte necazuri mai vechi ale mele în care este implicat dl Lucinschi.* (Dar, fire generoasă, copleşit de un elan proprezidenţial năvalnic, autorul lasă să treacă de la el acest episod dezagreabil. — Iu. R.) *Dar Lucinschi a fost ales. Rău, bine, dar este ales. Şi dacă poporul va considera că trebuie răsturnat* (corect: reales sau, eventual, invalidat — n. n.), *o va face. Şi nu este exclus să-l dea jos şi pe dl Roşca, cu toate că dl Roşca se şi vede cu mâna pe puţa Preşedinţiei.* (Pe semne, maestrul se simte înghesuit rău de tot în postura de scutier al preşedintelui, dacă a ajuns să facă uz de un asemenea limbaj suburban. O fire atât de delicată ca Vieru să opereze în public atât de dezinvolt cu astfel de scabrozităţi este totuşi şocant — Iu. R.) *Dacă nu va cădea înainte în lupta pentru putere chiar de mâna comuniştilor, pe care dl Roşca atât de deschis i-a cruţat în interesul comun de a-l răsturna pe dl Matei. Dl Lucinschi are păcatele sale, pe care le cunoaştem cu toţii. Dar cu domnia sa te poţi înţelege în unele probleme naţionale, dacă te apropii de el creştineşte. Etc., etc*». Suprimăm aici citatul din lipsă de spaţiu. Maestrul îşi justifică prezenţa în acea comisie prin dorinţa de a modifica art. 13. Dar vreau să-i comunic pe această cale că la recenta întâlnire cu liderii politici, aceeaşi chestiune fiind vizată de dl acad. I. Dediu, dl Preşedinte s-a grăbit să precizeze că în cadrul ultimului referendum poporul nu l-a mandatat să umble decât la articolele care îi consolidează puterea personală. Astfel încât se topeşte şi iluzia unei scuze patriotice pentru servanţii aspirantului la un nou mandat.

Mai departe intrăm în nişte hăţişuri atât de încurcate, încât nici autorul nu prea ştie cum să iasă din ele. Citez la

întâmplare: «*...E nevoie totuşi de o putere prezidenţială care, legată de structurile economice şi financiare ale Europei (şi dl Lucinschi s-a legat deja de ele, şi tocmai de aceea îl urăsc comuniştii), nu poate lua forma unei dictaturi, asta o înţelege şi un copil. Îmi vine să cred* (sic!) *că este o speculaţie că dl Lucinschi ar putea să ne mâne, ca Preşedinte, spre Moscova. Dar nu ne mână spre ea, prin ultimele sale acţiuni, chiar dl Roşca?*». Aceasta-i întrebarea, vorba clasicului. «*Spuneam că ne vom întâlni cu Moscova în interiorul Ţării Româneşti. Aceasta nu înseamnă însă că România mai este o ţară comunistă - întâlni-ne-vom economic, bineînţeles. Şi cultural. Şi nu înseamnă că ideea şi dorinţa Reunirii cu Ţara de peste Prut trebuie să ne părăsească. Ruşinoasa graniţă va cădea. Nu atât de repede însă. Din păcate. Să fiu înţeles drept, nu încerc să adorm conştiinţa naţională. Pur şi simplu, am devenit mai realist. Convins în acelaşi timp că mersul istoriei nu mai poate fi întors. Imperiul nu mai poate reînvia. Chiar dacă Rusia s-a unit cu Belarus. S-a unit, la urma urmei, cu nişte păduri...*». După care, în final poetul îşi îndeamnă colegii de breaslă către o soluţie de-a dreptul prăpăstioasă: «*Să facem o singură listă a celor care am rămas. Şi-am rămas atât de puţini! Şi-atât de singuri!*»

N-am găsit în textul cu pricina nici urmă de coerenţă. O profundă derută macină sufletul dlui Vieru, exteriorizarea acestei stări neputând provoca printre admiratorii săi decât o şi mai gravă debusolare. Noi, însă, am fi fost în drept să sperăm că tocmai domnia sa să devină o adevărată instituţie morală, rigorismul fiind arma care ar fi putut avea efecte benefice atât asupra politicienilor, cât şi asupra opiniei publice în general. Cu regret, însă, de la un timp amplitudinea oscilaţiilor dlui Gr. Vieru este de-a dreptul ameţitoare atât pentru domnia sa, cât şi pentru o bună parte din lumea noastră care, din inerţie, aderă sentimental la orice improvizaţie, atunci când aceasta provine de la o autoritate de un asemenea calibru. Teamă mi-e că dacă dl Vieru va face în

continuare piruete atât de periculoase pentru prestigiul pe care şi l-a cucerit după merit, dânsul riscă o autoanihilare morală dezolantă.

Lecturi de felul celor servite de ultimul număr al "L. A. " m-au făcut să mă întreb, câţi dintre oamenii cu vederi mai mult sau mai puţin de dreapta, care vibrează ascultând versurile unui Gr. Vieru sau N. Dabija, vor putea să disocieze talentul lor literar de rătăcirile sau erorile lor politice? Câţi vor distinge între manifestările estetice ale unui artist şi căderile morale ale aceleiaşi persoane? Puţini. Sau poate doar mai puţini decât am dori noi. Căci dacă lucrurile ar sta altfel, Puterea n-ar mai fi preocupată mereu de atragerea vedetelor ca factor de influenţă asupra opiniei publice, netezindu-şi astfel calea spre ţinta aleasă.

Pomenindu-mă în postură de obiect al unor diatribe izvorâte de sub nişte condeie notorii, aş fi putut trece peste acestea, dacă ar fi fost vorba doar de umila mea persoană. Aşa, însă, văzând că efectul unor astfel de texte depăşeşte cu mult sarcina implicită de maculare a reputaţiei mele, am considerat necesar să aduc aceste limpeziri.

«ŢARA», 20 iulie, 1999

CREŞTINISM ŞI DEMOCRAŢIE

Raport prezentat la Congresul VI al PPCD

Doamnelor şi domnilor delegaţi, onorată asistenţă,

După trei ani de zile, iată-ne din nou împreună, reuniţi în familia noastră spirituală şi politică, la Congresul Frontului Popular Creştin Democrat. Ne bucurăm că cea mai încăpătoare sală din Chişinău nu ne poate cuprinde pe toţi. Ştim că mii de colegi ai noştri, din cele mai îndepărtate sate şi oraşe, sunt în aceste clipe cu gândul alături de noi şi aşteaptă veşti bune de la cel mai înalt for al creştin-democraţilor. Acest for, pentru drepturi politice şi cetăţeneşti, marchează peste un deceniu de activitate politică a formaţiunii noastre. Sunt unsprezece ani în care am evoluat de la un grup informal de adepţi ai perestroikăi lui Gorbaciov spre o amplă mişcare populară care s-a cristalizat în vâltoarea luptei pentru renaştere naţională, pentru limbă şi alfabet, pentru dezagregarea imperiului şi obţinerea independenţei, pentru libertate, democraţie, proprietate privată şi un stat de drept. Astăzi afirmăm fără putinţă de tăgadă că toate dezideratele politice majore ale acestui deceniu au fost formulate de Frontul Popular aflat mereu în epicentrul celor mai importante evenimente. În acest sens rămân ca mărturii istorice de neşters Marea Adunare Naţională din 27 august 1989, care a consfinţit dreptul nostru la limba română, la alfabetul latin şi la tricolor; Marea Adunare Naţională din 16 decembrie 1990,

care a proclamat, în numele întregului popor, independența de imperiul sovietic şi a cerut Parlamentului să legifereze acest fapt cu un an înainte de a se produce. La aceeaşi memorabilă Adunare din 16 decembrie '90 am exprimat voința populară de a renunța la titulatura colonială "RSSM" şi am dat numele acestui stat – Republica Moldova. Având o prezență activă la toate momentele de cotitură ale istoriei noastre recente, Frontul Popular a lansat o serie de inițiative de o importanță cardinală cum sunt: reforma sistemului politic, reforma economică, cea administrativ-teritorială şi instituțională, inițiative primite la început cu ostilitate de puternicii acelor zile. După o vreme însăşi viața i-a forțat să accepte ideile promovate de noi. Spiritul novator al formațiunii noastre a influențat în permanență de-a lungul anilor gândirea şi practica politică de la noi. Am îmbrățişat dintotdeauna un comportament politic riscant, am mers mereu pe muchie, asumându-ne toate pericolele şi sacrificiile. Exponenților formațiunii noastre le-a fost dat să treacă prin toate încercările pe care ni le-a aruncat în față destinul: de la banalele profilaxii kaghebiste până la asasinate. Camarazii noştri Dumitru Moldovanu, asasinat prin înjunghiere în 1990, Grigore Vârtosu, căzut la Tighina în 1992, şi Valentin Ciobanu, ucis mişeleşte în 1998, ca să invocăm doar câteva nume, au plătit cu propria viață pentru idealurile libertății. Se cuvine să ne amintim aici de deținuții politici de la Tiraspol, Ilie Ilaşcu, Alexandru Leşcu, Tudor Petrov-Popa şi Andrei Ivanțoc, aflați în detenție ilegală de şapte ani şi jumătate. Ei au sorbit din plin din paharul suferinței, durerea fiindu-le amplificată şi de cinica manipulare a numelor lor în scopuri politice deseori de-a dreptul degradante. Obținerea eliberării cât mai grabnice a acestor ostatici ai regimului separatist trebuie să fie problema nr.1 pentru clasa noastră politică.

Trecând prin toate etapele de formare politică, Frontul Popular a înregistrat o evoluție firească de la doctrina *perestroika* până la îmbrățișarea *democrației creștine* moderne. Apropierea noastră de doctrina creştin-democrată se datorează poate în primul rând marilor noştri prieteni Corneliu Coposu şi Ioan Alexandru. Ne stăruie şi azi în memorie acel fascinant discurs rostit în fața noastră la Congresul al III-lea din februarie 1992 de vulcanicul poet creştin Ioan Alexandru, care ne-a inspirat profetic să alegem calea singurei politici curate, izvorâte din alianța noastră cu Hristos.

Doamnelor şi domnilor,

Ultimii trei ani care s-au scurs de la cel de-al V-lea Congres, au fost plini de evenimente politice deosebit de importante. De fiecare dată am acționat în consens cu interesul general, fără a ne abate de la principiile noastre. În 1996 interesul general ne dicta unificarea tuturor forțelor naționale şi democratice pentru participarea în comun la alegerile prezidențiale. Atunci se conturaseră două candidaturi puternice pentru cursa electorală. Pe de o parte Mircea Snegur, care abandonase Partidul Democrat-Agrar, intrase într-un conflict deschis cu Guvernul Sangheli şi cu majoritatea parlamentară, pronunțându-se pentru reformă şi renaştere națională, iar pe de altă parte Petru Lucinschi, sprijinit de forțele de stânga. Nedorind să divizeze electoratul de dreapta şi dând prioritate noii orientări pro-reformă a lui Snegur, Frontul Popular Creştin Democrat, alături de partidele componente ale Alianței Forțelor Democratice, i-a acordat acestuia sprijin electoral. Date fiind relațiile destul de tensionate existente în trecut între fostul şef al statului şi FPCD, precum şi greşelile politice grave comise de acesta de-a lungul anilor, decizia de a-l susține a fost luată de Sfatul formațiunii în

baza unui Acord scris care a fost dat publicității. Atunci toată lumea s-a putut convinge că, numai poziția inflexibilă și ambițiile deșarte ale lui Valeriu Matei, precum și ale altor candidați lansați pentru dispersarea Dreptei, au condus la pierderea cursei de către Snegur.

Fiind atașat dezideratului de unificare a Dreptei, FPCD a întreprins și în 1997 numeroase tentative de aliere a democraților într-un singur bloc politic. Astfel, în urma insistențelor noastre, la 16 aprilie 1997 FPCD și PFD au semnat o Declarație comună prin care își anunțau dorința de a merge împreună în alegerile parlamentare. Evenimentul a fost întâmpinat cu entuziasm de foarte multă lume. Din păcate, însă, pentru a câta oară ambițiile personale ale liderului PFD au prevalat asupra interesului național, dezamăgind profund opinia publică. În pofida acestor circumstanțe, am hotărât totuși să punem bazele unei largi coaliții din care au mai făcut parte Partidul Renașterii și Concilierii, Partidul Ecologist, Liga Democrat Creștină a Femeilor, Partidul Țărănesc Creștin Democrat și am format împreună cu acestea Convenția Democrată.

Este bine știut că după alegerile parlamentare raportul de forțe din Legislativ a determinat crearea unei alianțe postelectorale. Inițiativa ne-a aparținut și de această dată. Toate documentele constitutive, dar și numele Alianței pentru Democrație și Reforme, au fost concepute de FPCD și acceptate ulterior de către ceilalți parteneri. Cei 60 de deputați care și-au depus semnăturile pe documentele de constituire ale ADR s-au angajat să respecte principiile fundamentale ale acestei coaliții democratice: atașamentul față de Reformă, față de procesul de integrare europeană, dar mai ales să revadă optica deformată asupra modului de exercitare a actului guvernării. Noua Putere, spre deosebire de fostele guvernări de stânga, a avut o șansă unică să se afirme ca o

guvernare morală. Dacă ar fi fost valorificată această şansă, cetăţeanul şi-ar fi căpătat negreşit încrederea în instituţiile statului, dar şi în valorile democraţiei. Am cerut de fiecare dată, cu ocazia numirii în orice funcţie de stat, transparenţă totală şi respectarea criteriilor de competenţă şi onestitate. Din păcate, nu am fost auziţi. În loc să dea curs acestor minime exigenţe, partenerii noştri din ADR au căzut într-un politicianism dezgustător, compromiţând grav ideea de democraţie şi reformă.

Ce s-a întâmplat de fapt? Ne-am convins pe parcurs că nu avem de a face cu nişte partide democratice, ci cu nişte grupări oligarhice puse pe căpătuială şi pe devastarea patrimoniului public cu preţul condamnării populaţiei la lipsuri şi mizerie fără precedent. Toată lumea a simţit pe propria piele cinismul şi lăcomia noilor parveniţi, care s-au acoperit cu frazeologia pro-occidentală, împingând ţara spre cele mai nereuşite forme de capitalism mafiotizat, existente doar în ţările lumii a treia. În urma nenumăratelor scandaluri publice nimeni nu a fost tras la răspundere. Şi asta în timp ce se ştie prea bine, că în ţara aceasta corupţia are nume propriu. Dar până astăzi încă nici un demnitar de stat nu a fost adus în faţa justiţiei. În loc să accepte un parteneriat deschis şi onest, aliaţii noştri au transformat ADR-ul într-un paravan politic pentru afacerile lor murdare.

După demisia guvernului Ciubuc II am lansat iniţiativa unui *guvern al mâinilor curate*. Am cerut înlăturarea tuturor persoanelor corupte din noua garnitură guvernamentală. Dar, aşa cum deja se cunoaşte, iniţiativa noastră a fost întâmpinată cu prefăcută ironie şi vădită îngrijorare. Tocmai teama de un guvern al mâinilor curate şi prezenţa în echipa propusă de Sturza a unor persoane corupte, i-a determinat pe foştii noştri parteneri să ne împingă în afara alianţei. Din momentul în care am fost izolaţi politic prin utilizarea frau-

duloasă a votului lui Ilaşcu, noi am contestat legitimitatea morală a Cabinetului Sturza. Pe parcurs ni s-au alăturat deputaţi din toate celelalte partidele, astfel fosta majoritate parlamentară încetându-şi existenţa. Căderea guvernului Sturza devenise doar o chestiune de timp. Acest guvern a lăsat în urmă o sărăcie aprofundată, o descreştere economică fără precedent, datorii externe şi interne mărite, întuneric, frig, foamete şi deznădejde. La toate acestea se mai adaugă tranzitarea repetată a deşeurilor radioactive de la Kozlodui, episodul Taraclia, plus nesfârşitul şir de găinării cu repartizarea locuinţelor de stat, cu plimbări de agrement peste mări şi ţări pe bani de la buget şi, nu în ultimul rând, promovarea neruşinată a rudeniilor şi amicilor de afaceri murdare în cele mai înalte funcţii. Perpetuând practica guvernelor de stânga, ultimele două guverne au călcat cu neruşinare în picioare amendamentele Consiliului Europei, pe care Republica Moldova s-a angajat să le urmeze, dar şi cele mai elementare drepturi ale omului la libera exercitare a credinţei, ţinând în continuare în afara cadrului legal Mitropolia Basarabiei. Să ne amintim că singurii membri ai Guvernului care au votat pentru legalizarea statutului Mitropoliei Basarabiei, au fost creştin-democraţii Valentin Dolganiuc şi Ion Tănase, în timp ce reprezentanţii celorlalte partide pretins democratice pur şi simplu au blocat adoptarea acelei hotărâri.

Doamnelor şi domnilor,

În ultima vreme a fost speculată masiv o pretinsă alianţă dintre FPCD şi comunişti. în această direcţie au excelat în special foştii membri ai Comitetului Central al Partidului Comunist Alexandru Moşanu şi Mircea Snegur, proaspătul anticomunist Diacov şi neobositul strateg interfrontist

Solonari. Aceştia consideră probabil că prin mimarea unei isterii anticomuniste şi-ar putea acoperi propriile lor eşecuri la guvernare. Ultimele evoluţii din Parlament au demonstrat clar că atitudinea noastră faţă de guvernul bicefal Sturza - Andronic nu a fost dictată de dorinţa de a ne pricopsi cu nişte locuri călduţe într-o nouă formulă guvernamentală. Iar cine urmăreşte viaţa politică de la noi a avut nu o singură ocazie să se convingă de acest lucru. Iată numai două exemple în acest sens. în momentul confirmării Guvernului Sturza colegii noştri Valentin Dolganiuc şi Ion Tănase s-au retras din această echipă ruşinoasă, preferând, în numele unor principii politice şi morale, calitatea de şomer, care este infinit mai onorabilă. Exemplul lor a fost urmat de reprezentanţii noştri care au deţinut funcţii de viceminiştri în Guvernul Ciubuc-2 Mihai Roşcovan, Elisei Secrieru, Mircea Ciobanu, Andrei Conişescu, Valeriu Cojocaru, Alexandru Rusu, Corneliu Guţu.

Bineînţeles, fiind partid politic, dorim să deţinem funcţii de conducere în stat, dar exclusiv pentru a ne putea pune în serviciul interesului general. Când însă ne pomenim constrânşi să servim drept element de decor care să acopere nelegiuirile şi abuzurile altora, singura soluţie cinstită şi bărbătească este să ne distanţăm clar de cei care, dacă le este profitabil, umblă şi pe brânci după ciolan.

Îmi face plăcere să amintesc în acest context de gestul colegilor noştri Sergiu Burcă, Dumitru Osipov şi Ştefan Secăreanu, care se înscrie pe aceeaşi linie morală a conduitei noastre în politică. În 1994 ajungând în Parlamentul dominat într-o proporţie de 2/3 de forţele de stânga, ei au decis să abandoneze mandatele de deputaţi pentru a se deda plenar activităţii de partid. Sergiu Burcă în calitate de preşedinte al Comitetului Executiv, Dumitru Osipov preluând conducerea Departamentului nostru organizatoric şi Ştefan Secăreanu în

postura de redactor-şef al ziarului nostru «Ţara». Care dintre partidele politice din Republica Moldova ar mai putea să susţină că au nişte lideri de elită care, în numele unei cauze majore, îşi abandonează cu uşurinţă mandatele de deputat, portofoliile de membri ai Guvernului sau alte funcţii înalte în Stat?

Recentele evoluţii politice din Parlament au arătat foarte clar că principiile, pe care am căutat să le promovăm în fostul ADR, au rămas valabile şi atunci când s-a încercat formarea Guvernelor Bobuţac şi Voronin. La baza poziţiei noastre au stat aceleaşi rigori de competenţă şi onestitate faţă de cei care pretind să aibă putere de decizie asupra destinelor cetăţenilor acestei ţări. Pentru noi corectitudinea politică, o minimă decenţă în exercitarea demnităţilor în stat, măcar un dram de compasiune nesimulată faţă de suferinţele lumii noastre multpătimite nu sunt nişte vorbe goale. Aceste principii valorează infinit mai mult decât confortul personal. Din păcate, am avut mai mult decât suficiente ocazii ca să ne convingem de faptul că majoritatea absolută a exponenţilor clasei noastre politice îşi înţeleg rostul ocupaţiei de politician ca pe un mijloc de a împărţi puterea ca pe o pradă. Atâta timp cât această mentalitate va domina, orice speranţă de depăşire a marasmului economic şi moral în care ne-am pomenit este deşartă. Singura soluţie care ar putea pune bazele unui început de cale spre normalitate ar fi schimbarea radicală a actorilor publici, învechiţi de decenii în posturi de conducere, dar şi a «tinerilor parveniţi ai tranziţiei». Bineînţeles, o atare schimbare ar putea fi făcută doar de alegători. Şi este de datoria noastră să le explicăm necesitatea acestei schimbări.

Aş dori să precizez aici că impasul survenit în ultimele zile în procesul desemnării unui alt, şi probabil ultim, candidat la funcţia de premier pentru acest Parlament este

provocat de aceleaşi cauze care au năruit fosta majoritate parlamentară a ADR şi au răsturnat tentativele de instalare a guvernelor Bobuţac şi Voronin. Incapacitatea de a purta un dialog corect, de a vedea în persoana interlocutorului un partener căruia să îi oferi soluţii onorabile şi reciproc acceptabile sunt printre aceste cauze. E vorba, desigur, şi despre nişte ticuri şi reflexe ideologice şi comportamentale moştenite din fostul sistem al partidului unic. Depăşirea acestei situaţii de impas şi evitarea unor alegeri parlamentare anticipate atârnă acum în totalitate de gradul de disponibilitate al şefului statului pentru un parteneriat politic sincer şi demn. În câteva zile opinia publică se va putea convinge dacă Preşedintele îşi va valorifica sau nu această şansă.

Stimaţi colegi,

Aşa cum cunoaşteţi, după un an de activitate în actualul Parlament, fiind profund dezamăgiţi de prestaţia foştilor noştri aliaţi, ne-am văzut siliţi să participăm separat la alegerile locale din primăvara anului curent. Nu încape nici o îndoială, că pentru noi a fost un exerciţiu util, care ne-a permis să ne verificăm forţele. Aceste alegeri locale s-au desfăşurat pentru prima dată potrivit noii organizări administrativ-teritoriale. Să ne amintim că Frontul Popular a formulat încă în 1990, în platforma electorală pentru alegerile parlamentare de atunci, necesitatea reformei administrativ-teritoriale. Din păcate, ea s-a realizat cu o întârziere de 9 ani şi doar în urma unor presiuni exercitate de organismele financiar-creditare internaţionale. Cu toate că în ansamblu ne-am plasat între primele 4 formaţiuni participante la alegeri, rezultatele acestora ne impun o analiză serioasă pentru a identifica punctele vulnerabile care trebuie eliminate. Imediat după aceste alegeri un pas important în direcţia

fortificării noastre pe plan local a fost crearea Asociației Primarilor şi Consilierilor Creştin-Democrați. Asociația are menirea să acorde asistență practică autorităților locale în exercitarea mandatului încredințat de alegători, precum şi colaborarea pe plan extern cu organizațiile internaționale în domeniul administrației locale.

Reforma administrativ-teritorială a adus în actualitate şi necesitatea reorganizării filialelor noastre teritoriale. Putem constata la această oră că procesul în cauză s-a desfăşurat cu succes datorită efortului tuturor membrilor noştri. Pentru a da expresie acestor schimbări este necesar să operăm un şir de modificări la Statutul partidului în cadrul Congresului nostru de astăzi.

Un alt succes remarcabil înregistrat de noi este materializarea în 1999 a inițiativei grupului parlamentar al FPCD de asanare a scenei politice prin eliminarea din viața publică a partidelor-fantomă, care nu aduc societății decât confuzie si provoacă dispersarea electoratului. Această inițiativă fusese depusă de grupul nostru parlamentar încă în fostul Legislativ. Esența inițiativei consta în ridicarea cotei minime de membri de partid de la 300 la cel puțin 5.000, ceea ce permite cristalizarea unor orientări politice pe temeiuri doctrinare şi, în definitiv, apariția câtorva partide puternice care îşi dispută în mod democratic rolul în stat si in societate. Astfel, după reforma în cauză, numărul de partide s-a redus de la 64 la peste 20. Iar dacă s-ar fi dat curs variantei noastre conform căreia se propunea în calitate de număr minim de aderenți la un partid cifra de 10.000, ar fi rămas după reînregistrare doar cele mai puternice partide cu o pondere reală în societate. Spre regretul nostru, însă, unele partide parlamentare s-au temut să nu dispară în urma aplicării unor asemenea rigori. Fără să fi prezentat pentru noi o dificultate în sine, campania de colectare a adeziunilor a fost o reuşită şi a

demonstrat o dată în plus buna noastră organizare şi unitatea formaţiunii. Se cuvine să amintim că FPCD a prezentat la Ministerul Justiţiei cel mai mare număr de adeziuni valabile dintre toate partidele reînregistrate.

Stimaţi colegi, onorată asistenţă,

Suntem în pragul unui nou secol şi al unui nou mileniu. Este timpul marilor bilanţuri, când se impune reconsiderarea trecutului, deseori zbuciumat de răzmeriţe pe criterii de clasă sau naţionale, din perspectiva celor două milenii de Creştinism. Pus în lumina adevărului evanghelic şi al dragostei creştine, trecutul nostru trebuie privit şi ca o treaptă spre armonizarea relaţiilor dintre etnia majoritară şi celelalte grupuri etnice conlocuitoare. Iubirea creştină ne inspiră respect pentru ceilalţi, care îşi au propriul profil cultural şi univers spiritual. Trecuţi prin marile maladii ale acestui secol al totalitarismelor, avem obligaţia morală de a înţelege că splendoarea acestei lumi stă în diversitatea chipurilor fiecărei persoane. În accepţia noastră ideea naţională majoră pentru toţi cetăţenii Republicii Moldova, idee care poate servi drept liant, drept element unificator al tuturor, români, ucraineni, ruşi, găgăuzi sau bulgari, este Ideea Creştină. Aparţinând prin botez aceleiaşi credinţe şi respectându-ne deopotrivă diferenţele, ne vom simţi acasă la fel de bine având sub picioare acelaşi pământ basarabean şi acelaşi Cer de-asupra capului. În pragul anului 2000 lansăm o nouă politică faţă de minorităţile naţionale, o politică a toleranţei şi a respectului reciproc în numele edificării unui destin comun.

Dragi colegi,

Îmi face o deosebită plăcere să amintesc aici de un eveniment produs recent, care, indiscutabil, se constituie în cea mai importantă performanță a Frontului Popular Creştin Democrat din ultimii ani. Ea încununează un efort al nostru constant de promovare a unei politici externe active şi certifică vocația autentic creştină şi democratică a partidului nostru. Este, bineînțeles, vorba de aderarea FPCD, ca membru cu drepturi depline, la Internaționala Democrat Creştină şi Populară în data de 27 noiembrie anul curent. Astfel, aflându-ne în permanență în avangarda vieții politice de la noi, suntem primul şi singurul partid politic din Republica Moldova cu afiliere internațională.

Este firesc ca în această situație să ne armonizăm Programul politic cu liniile directoare ale familiei democrat-creştine din întreaga lume. Sarcina care ne stă în față este lesne de realizat, întrucât Frontul Popular Creştin Democrat, prin valori, principii, organizare şi acțiune, a aparținut dintotdeauna acestei familii. Astfel, politicile noastre se întemeiază pe viziunea creştină asupra întregii Creații, asupra omului şi asupra statului. Noi împărtăşim ca valori fundamentale libertatea, dreptatea, solidaritatea şi drepturile omului. Noi respectăm dreptul femeilor de a se angaja la egalitate cu bărbații în viața politică, socială, profesională şi culturală fără nici un fel de discriminare. Pentru noi familia este una din instituțiile fundamentale ale națiunii şi ale statului. Politica noastră privind tineretul este o politică pentru viitor. Noi suntem solidari cu generațiile în vârstă, a căror experiență trebuie pusă în serviciul întregii societăți. Noi considerăm cultura şi învățământul drept priorități naționale şi vedem în creştinism un factor esențial de coeziune socială. Înțelegem, de asemenea, că numai o societate civilă dezvol-

tată poate asigura ireversibilitatea proceselor democratice. Efortul nostru constant va fi orientat spre consolidarea celei de a patra puteri care este presa. Pledăm pentru o economie de piață, socială şi durabilă, bazată pe proprietate privată şi libera concurență. Dar noua ordine economică nu poate exista fără dreptate socială. Dorim să avem un stat liber, democratic şi funcțional în care toți cetățenii - majoritari sau minoritari - să fie protejați. Suntem adepții parlamentarismului şi adversari ireconciliabili ai corupției şi crimei organizate. Singurele criterii de promovare în societate trebuie să fie competența şi morala. Ne afirmăm ataşamentul față de principiul unității şi indivizibilității statului şi pledăm pentru o autonomie locală autentică. Noi rămânem ataşați ideii de unitate națională şi vedem împlinirea ei în cadrul procesului de integrare europeană. Suntem solidari cu toate generațiile premergătoare şi ne asumăm integral trecutul istoric al poporului român. Acordăm o importanță deosebită bunei vecinătăți cu Ucraina şi România şi considerăm benefică sub toate aspectele cooperarea regională şi transfrontalieră cu aceste state. Integrarea Republicii Moldova în Alianța Nord-Atlantică reprezintă pentru noi o opțiune strategică irevocabilă. Credem că putem dăinui în lume prin ocrotirea ființei biologice a națiunii, inclusiv a patrimoniului ei genetic. Avem datoria de a proteja natura, care este Creația lui Dumnezeu, astfel având grijă de generațiile viitoare, ale căror interese le apărăm.

Noi, creştin-democrații din Republica Moldova, dorim să ne aducem contribuția la edificarea unei lumi noi în care locul vechilor animozități şi ranchiune va fi ocupat de cooperare şi parteneriat veritabil.

În calitatea noastră de membri ai Internaționalei Democrat-Creştine şi Populare dorim să înfăptuim această lucrare inspirându-ne din valorile şi principiile fundamentale ale

moralei creştine cum sunt adevărul, libertatea, responsabilitatea, dreptatea şi solidaritatea.

Adresăm tuturor bărbaţilor şi femeilor din această ţară - tineri sau bătrâni, minoritari sau majoritari - apelul de a ni se alătura pentru ca împreună să construim pentru copiii noştri şi pentru noi înşine o lume mai bună, mai dreaptă, mai solidară şi mai democratică.

Aşa să ne ajute Dumnezeu!

Chişinău, 11 decembrie, 1999

«ŢARA», 14 decembrie, 1999

ILUZII ROMANTICE

Note pe marginea unei inițiative

De la un timp încoace suntem martorii unei puternice campanii mediatice susținute de Partidul Național Liberal, campanie care a reușit, iată, să impună o discuție publică atât partidelor politice de dreapta, cât și unor publicații periodice. Până deunăzi ne-am mulțumit cu postura de observatori ai acțiunii în cauză, dar, întrucât suntem îndemnați cu insistență să răspundem acestor apeluri, o facem astăzi cu plăcere. Vom examina subiectul propus cu toată bunăvoința și sinceritatea, operând cu categorii politice și căutând să imprimăm o maximă rigurozitate în abordarea lui, adică să punem accentul pe rațiune, pe logică, dacă vreți, nu pe aspectele emoționale sau sentimentale. Fiindcă putem clarifica despre ce este vorba doar având grijă de coerența ideatică a discuției. Cu atât mai mult cu cât am onțeles că ofertele on cauză au fost emise spre discutare, nu spre aprobare sau spre executare.

Așadar, acum ceva timp liberalii lansează următoarele idei:

1. Uniunea România–Republica Moldova;
2. Unificarea Dreptei;
3. Candidat unic la alegerile prezidențiale;
4. Mișcarea Salvării Naționale.

Sau, sintetizând, ***Dreapta ar urma să se unifice în cadrul unei Mișcări a Salvării Naționale, care să lanseze un candidat unic, care, în caz de reușită la prezidențiale, să realizeze Uniunea România–Republica Moldova.***

O inițiativă generoasă cu mai multe semne de întrebare

În general, ideile respective sunt interesante şi, într-o formă sau alta, au mai fost dezbătute. Şi totuşi felul în care au fost repuse ele în discuție, maniera de menținere a acestora în atenția opiniei publice, precum şi ținta finală a întregii acțiuni ridică anumite semne de întrebare.

Sigur, nimeni dintre cei care împărtăşesc ideile democrației, ale ieşirii de sub dominația rusească şi a integrării europene nu poate să se pronunțe împotriva unor inițiative atât de generoase. Din acest punct de verede, am salutat şi eu într-o recentă emisiune televizată faptul că liberalii orientează vectorul opiniei publice pe un făgaş corect. Iar extravaganta comportamentală a acestora am pus-o pe seama unei justificate nemulțumiri față de anumite clişee învechite în conduita partidelor parlamentare şi a unei dorințe de a sfărâma nişte tipare care pot anchiloza activitatea acestora. Tendința de a dinamiza viața politică şi chiar de a dinamita anumite prejudecăți statornicite în sânul unor grupări politice care împiedică o cooperare eficientă pe flancul de dreapta mi s-a părut explicabilă. Iar nevoia de a sfida aroganța şi mulțumirea de sine ce se fac resimțite în sânul unor partide de dreapta putea motiva la fel de bine aceste tactici. Lupta cu inerția, scoaterea din amorțire a opiniei publice şi a clasei politice, accentuarea problemelor reale care macină societatea noastră cu o acuitate fără precedent se înscriu perfect în preocupările normale ale unui partid politic. Câtă vreme am deslușit doar elementele pe care le-am înşirat până aici, n-am pregetat să-mi arăt simpatia.

Pe parcurs însă am desprins elemente noi care nu mi s-au mai părut la fel de nevinovate. Mai întâi, n-am înțeles de ce

liberalii invită, prin intermediul conferintelor de presă, celelalte partide de dreapta să adere la inițiativele lor. Era mult mai simplu şi mai ales corect să dea un telefon la acele partide că să inițieze un dialog față către față între lideri. Şi numai după ce s-ar fi ajuns la un numitor comun, la o formulă acceptabilă pentru toate sau cel puțin pentru majoritatea formațiunilor de dreapta, să se recurgă la mediatizarea înțelegerii respective. Aşa însă, când se emite o astfel de surpriză, este evident că nici un partid politic care se respectă nu va accepta să adere la inițiativa altuia fără a risca să-şi asume un handicap care să-l dezavantajeze din start prin faptul că îl plasează în relație de subordine față de celălalt. O asemenea formulă ar putea funcționa doar în cazul existenței unor sateliți politici lansați pe orbita trasată din capul locului de partidul-avangadă, căruia să i se alinieze la momentul indicat. Altfel, întreprinderea este sortită eşecului.

Partidele de dreapta sunt forțate, într-un fel, să-şi declare înregimentarea

Strânşi la perete de blitz-kriegul propagandistic liberal, ceilalți de pe dreapta s-au pomenit în fața unei alternative ingrate: sau să capituleze necondiționat şi să-şi declare înregimentarea în tabăra liberală, sau să-şi asume postura stânjenitoare de "spărgători ai unității Dreptei". De aici şi impresia că întregul tam-tam nici nu urmăreşte o reală ***unificare a Dreptei*** în înțelesul curent al acestei noțiuni de ***totalitate a partidelor politice de dreapta în calitatea lor de subiecți distincți care să constituie o coaliție***. Avem de afăcut mai degrabă cu intenția de a atrage în preajma PNL cât mai multe ONG-uri, uniuni de creație, personalități de marcă, etc., care să substituie cumva lipsa partidelor politice

din combinația respectivă și să favorizeze accesul direct, ocolind conducerea respectivelor formațiuni, la electoratul și deopotrivă la structurile teritoriale ale celorlalți "vecini de esichier". Din acest punct de vedere, acțiunea poartă un caracter ostil față de cei care în mod normal ar trebui să fie parteneri, nu victime ale unei încercări de subminare a structurilor teritoriale și de preluare a acestora de un partid care își revendică rolul de port-drapel. Sau, altfel zis, este vorba de o încercare de ***comunicare directă,*** peste capetele liderilor de partid ori pe la spatele acestora, cu poporul. Asta în loc să ne preocupe problema de fond: cum obținem o ***victorie comună,*** nu cine-i stegarul. Altfel e imposibil să eviți reproșul de concurență neloială, dar și rezistența celorlalți actori publici care își simt afectate interesele vitale, prestigiul și integritatea propriilor organisme politice. Precizarea care se impune aici ține de domeniul alfabetului unei societăți democratice, bazate pe pluralismul politic: ***într-o democrație politică se face de către partide și prin intermediul lor, și nu a ONG-urilor, sindicatelor, fundațiilor sau asociațiilor de creație.*** Iar noțiunea de politică sau partid politic nu poartă, ca în limbajul unor demnitari primitivi de croială comunistă de la noi, o conotație negativă.

De ce autorii își declină paternitatea ideii

Lansată recent pe piața ideilor, ***Mișcarea Salvării Naționale*** se prezintă ca un ***substitut al unei alianțe a formațiunilor politice, ca un alter ego nedeclarat al PNL*** drapat cu diverse asociații neguvernamentale și persoane publice. Fruntași ai PNL, Anatol Petrencu, Anatol Codru, Vasile Nastase ș. a., însoțiți de scriitori, actori, alți reprezentanți ai artei, dau de două ori pe săptămână conferințe de presă, făcând apel la toată lumea să adere de-a valma la ei. Acolo,

liberalii dinspre "societatea civilă", care au aderat la ei înşişi, dojenesc partidele de dreapta pentru lipsa de spirit cooperant, difuzează foi volante, ţin cuvântări patriotice, deplâng situaţia catastrofală în care s-a pomenit ţara etc. (De altfel, acţiunile acestui grup care se desfăşoară cu regularitate la Casa Presei, nu sunt conferinţe de presă propriu-zise. Pentru că o conferinţă de presă are menirea să informeze asupra unui eveniment sau asupra unei situaţii noi. În timp ce domnii în cauză nu se jenează să repete acelaşi refren politic mai potrivit pentru un miting decât pentru briefing.) Astfel, se încearcă crearea unui curent de opinie favorabil acestei iniţiative. S-a spus deja pe bună dreptate că însăşi ***denumirea de Mişcare a Salvării Naţionale (MSN) are o conotaţie revoluţionară şi sugerează schimbarea unui regim politic altfel decât în cadrul unui exerciţiu democratic.*** MSN trimite cu gândul şi la FSN, Frontul Salvării Naţionale din România, născut într-o situaţie revoluţionară, la grupările de guerilă marxiste din America Latină sau la conspiraţii militare în Africa şi Orientul Mijlociu. Dar nu asta surprinde cel mai mult. Cu adevărat curios ni se pare faptul că ***liberalii, în loc să-şi etaleze paternitatea ideii, şi-o declină fără să clipească din ochi.*** Am văzut chiar la o conferinţă de presă cum câţiva liberali făceau declaraţii ca şi cum din partea MSN stând în capul mesei, în timp ce dl Mircea Rusu, preşedintele lor, stătea dincoace de masă, pe post de suporter printre ziarişti. Iar acum vreo zece zile dl Vasile Năstase, fruntaş PNL şi copreşedinte MSN, anunţă opinia publică despre congresul de constituire care va avea loc în martie, congres la care va fi confirmat "candidatul unic al Dreptei" şi vor fi alese organele de conducere ale noii organizaţii. Tot atunci asistenţa a primit foi volante pe aceeaşi temă. Prin urmare, celelalte partide ar urma să se prezinte la acel for de

constituire al MSN şi să adere, probabil prin fuzionare sau prin absorbţie, la noul megapartid, să participe la aprobarea candidatului unic, scos cu abilitate de cartofor din mâneca surtucului liberal ca un as de treflă măsluit. Iar întrucât trisarea nu poate trezi încuviinţare decât din partea celor care participă ***conştient*** şi ***cointeresat***, la operaţiunea în cauză, cel puţin distanţarea nedeclarată, dacă nu chiar dezaprobarea, se prezintă ca o reacţie absolut firească.

Nevoia unui transfer de autoritate

Celebrul scriitor şi analist politic francez de origine rusă Vladimir Volkoff remarca pe bună dreptate că o campanie de ***publicitate*** sau una de ***propagandă*** se deosebşte de una de ***dezinformare*** prin faptul că primele două îşi declară deschis scopul, pe când ultima îşi camuflează ***ţinta adevărată*** cu una ***declarată***. Din cele expuse mai sus, dar şi din cele ce vor urma, iese în evidenţă faptul că liberalii urmăresc altceva decât unificarea formaţiunilor de dreapta, identificarea şi propulsarea unui candidat unic al Dreptei în cursa prezidenţială sau chiar numită uniune interstatală România-Republica Moldova. La o analiză mai atentă, scopul adevărat nu e foarte greu de ghicit: obţinerea unui loc cât mai în faţă, dacă nu chiar a celui dintâi, în rândul formaţiunilor politice de dreapta. Până aici nimic reprobabil. Dimpotrivă, e o pretenţie perfect explicabilă. Şi dacă ar fi fost expusă franc, corect şi cu tact nimeni n-am fi avut de obiectat nimic. Aşa însă nu ne părăseşte impresia că cineva caută să se strecoare în grădina electorală a Dreptei printr-o spărtură a gardului din spate.

Învăluirea opiniei publice are loc şi prin etalarea unui număr cât mai mare de notorietăţi incluse în acţiunea orchestrată de liberali. Nu stiu câţi dintre cei pomeniţi pe la

conferințe de presă, la TV sau enumerați în foaia volantă au aderat într-adevar la MSN. Ştiu însă sigur că cel puțin poeții Gheorghe Vodă şi Leo Botnaru, academicianul Petru Soltan, preşedintele Uniunii Jurnaliştilor, Valeriu Saharneanu, au fost incluşi în catastif cu totul arbitrar. Pesemne că nevoia unui transfer de autoritate este atât de acută, încât staff-ul liberal mai trece ici-colo peste anumite detalii care țin de corectitudine în citarea numelui cuiva în public. Cu atat mai mult cu cât cei solicitați, prin urmare luați în seamă, într-adevăr împărtăşesc scopurile nobile *declarate* de liberali. Pentru alții până la urmă e şi cumva onorabil să te asociezi unei activități atât de generoase, mai ales daca esti contactat telefonic pentru a răspunde la o întrebare de genul: "*Maestre* (sau: dle acad., dle prof.), *apelăm la dumneata fiindcă îți cunoaştem patriotismul şi autoritatea. Ne-ar face cinste dacă ai accepta să fii printre cei mai de elită oameni ca împreună să realizam un ideal măreț*". Cine ar putea respinge o astfel de propunere fără a-şi risca bunul nume prin nedorința de a pune umărul la carul națiunii? Simțindu-se măguliți pentru că au fost luați în seamă şi în dorința sinceră de a participa la efortul de depăşire a marasmului economic şi moral actual, unii directori de opinie se lasă atraşi într-o horă sfârşitul căreia poate fi cu totul altul decât cel declarat. Iar odată intrat în horă, cine mai iese pe la mijlocul ei fără a fi arătat cu degetul?

Dialogul are şanse de reuşită dacă nu este minat de ambiții dominatoare

Enigmaticul ***candidat unic al Dreptei,*** pe care îl caută cu febrilitate liberalii, este un alt subiect palpitant care captează interesul opiniei publice. E şi acesta un joc de-a v-ați ascunselea. Deoarece este clar că cei ce au formulat o

întrebare pentru public, au în minte răspunsul încă înainte de difuzarea întrebării. Chiar dacă Mircea Rusu caută să ne convingă de contariu, declarând că ar avea o lista de vreo zece nume bune de aşa ceva.

Ce să facă în această situaţie celelalte partide de dreapta? Să consulte ghiocul, cărtile sau bobul că să decripteze mesajul liberal? Să-l roage pe dl M. Rusu să le spună şi lor măcar câteva din cele zece nume sau poate chiar să se îndure şi să le tragă la xerox câte un exemplar de listă? Să aştepte congresul MSN unde să ţină discursuri de încuviinţare? Nimic din toate acestea nu pare să lase celorlalţi actori publici de dreapta vreo soluţie cât de cât acceptabilă. Rămâne una şi mai ingrată: să decline, delicat sau mai energic, în funcţie de temperament, invitaţia la horă. Adică să-şi atragă criticile pentru lipsa de maleabilitate şi spargerea mult râvnitei unităti. Dacă intenţiile liberalilor ar fi sincere, iar dorinţa de cooperare n-ar fi minată de ispita de a fi piesa nr. 1 în sânul dreptei, dialogul încă ar mai putea avea şanse de succes. Altfel finalul este previzibil. (Dacă nu cumva programat.) Dl M. Rusu accentuează de fiecare dată că personal este gata să renunţe să candideze la preşedinţie şi îi îndeamnă şi pe ceilalţi lideri de partide să procedeze la fel şi să-şi orienteze căutările spre alte figuri de marcă. Gestul merită să fie remarcat. Iar preocuparea pentru identificarea unei figuri puternice capabile să facă faţă unei lupte electorale acerbe merită toată aprecierea. Dar şi aici e ceva în neregulă. Să lansezi în luna ***martie*** un candidat pentru alegerile prezidenţiale care nu se ştie dacă vor avea loc înseamnă să faci vâlvă de pomană. Deoarece în ***mai*** Parlamentul va examina iniţiativa de modificare a Constituţiei prin care şeful statului ar urma să fie ales de Legislativ. Prin urmare, astăzi este încă prematur să agităm spiritele în această chestiune. Poate ar fi mai înţelept ca, în

loc să batem toba, să inițiem niște discuții colegiale și de dorit discrete care să elimine riscul, în cazul păstrării actualului model constituțional, de a ajunge nepregătiți în preajma prezidențialelor. Un dialog de acest fel ca să decurgă normal, ar trebui ca toți participanții la el să fie pe picior de egalitate. Iar PNL ar trebui să fie primul care să se mulțumească cu postura de parte egală în dialog. Fiindcă oricât s-ar supăra dânșii pe ***divizarea partidelor în parlamentare și extraparlamentare, oriunde în lume*** anume ***acesta este primul criteriu de apreciere a ponderii unei formațiuni politice.*** Iar cheia succesului stă atât în renunțarea la sindromul "fratelui mai mare" din partea partidelor reprezentative, cât și în abandonarea comportamentului de "copil teribil" din partea celor extraparlamentare, a PNL în cazul dat. Bunăvoința, respectul față de celălalt și sinceritatea pot asigura dialogului un sol fertil. Dar când în loc de o invitație normală la dialog liderii partidelor de dreapta primesc câte un mesaj anonim din partea unei himerice Mișcări a Salvării Naționale, cu patru nume trecute în coada lui pe post de copreședinți, propunându-li-se să se alinieze la o inițiativă politică cel puțin stranie, acțiunea este compromisă din capul locului. În clipa în care președintele liberalilor declară sus și tare că dacă nu vor vrea liderii să se unească la centru, vor vrea oamenii din teritoriu, adică filialele celorlalte partide, un atare gest nu poate fi tratat nicidecum ca fiind unul de bune intenții.

Ar fi, bineînțeles, nedrept să nu recunoaștem un adevăr la îndemâna oricui: principalii actori publici de pe dreapta sunt în niște raporturi destul de încordate în urma evoluțiilor politice din ultimii doi ani. Nu e locul aici să mă refer la motivele acestor discord, în general cunoscute. Este la fel de adevărat și faptul că unii dintre fruntașii acestor formațiunii s-au cam învechit, alteori s-au scufundat adânc

de tot în noroiul corupției. De aici, nevoia firească a unei renovări și revigorări a Dreptei naționale, democratice și proeuropene. Și – de ce nu? – de înlocuire a unor protaginiști cu alții, mai de calitate. Iar o dezbatere publică, inclusiv cea provocată de recentele inițiative liberale, dacă este purtată în termeni decenți și țintește cu adevărat binele public, este oricând binevenită. Iată de ce am găsit cu cale să înșir aceste rânduri ca pe niște mărturii ale disponibilității noastre de participare la îndreptarea lucrurilor pe direcția normalității.

Nu emitem adevăruri în ultimă instanță, nici nu epuizăm teme. Pur și simplu ni se pare potrivit să limpezim la timp un șir de lucruri care riscă să sporească niște confuzii contraproductive în definitiv.

"ȚARA", 7 martie 2000

EXERCIŢII DE LUCIDITATE

Pledoarie pentru o cură de dezintoxicare

Subiectul propus de FLUX spre discuţie a mai fost examinat de subsemnatul în nr. din 7 martie al "Ţării" şi, sincer vorbind, nu intenţionam să mai revin asupra lui. Fiindcă în acel moment încă nu aveam suficiente elemente pentru a afirma univoc dacă toată povestea cu Mişcarea Salvării Naţionale este o manevră a PNL în dorinţa de a ieşi cumva mai în faţă sau o acţiune de dezinformare în accepţia clasică a termenului. Acum, judecând după lipsa de reacţie la îndemnurile noastre spre corectitudine şi sinceritate, precum şi după metodele aplicate, inclusiv în teritoriu, am ajuns la concluzia că este vorba, totuşi, de o campanie de dezinformare. Iar ţinând cont de nocivitatea unor asemenea acţiuni asupra conştiinţei publice, dar şi de caracterul permanent sau cel puţin ciclic al acestora, care se intensifică cu precădere în preajma unor campanii electorale, am găsit necesar să continuăm abordarea chestiunii. Amiralul Pierre Lacoste, o notorietate în domeniu, afirma într-o prefaţă la o lucrare a lui Henri-Pierre Cathala, apărută 1986 în Franţa, că ne aflăm în plină "epocă a dezinformării", iar efectele nocive ale acestei agresiuni asupra conştiinţelor pot fi diminuate doar printr-o continuă cură de dezintoxicare. Şi dacă analiştii francezi, într-o societate mult mai evoluată ca a noastră, apreciază că se impune o activitate permanentă de cultivare a spiritului critic, atunci la noi aceste terapii sociale sunt cu atât mai necesare. În teritoriu se desfăşoară un

"război de partizani" al meseniştilor contra "trupelor regulate" ale partidelor politice de dreapta...

Judecând după lipsa de reacţie la îndemnurile noastre spre corectitudine şi sinceritate, precum şi după metodele aplicate, am ajuns la concluzia că este vorba, totuşi, de o campanie de dezinformare

Aflu deunăzi că, pentru 12 martie, la Bălţi e planificată o întâlnire cu istoricul An. Petrenco, care va fi concomitent o adunare de constituire a MSN. În ajun, prin oraş au fost difuzate nişte foi volante ce anunţau apariţia unui grup de iniţiativă din care ar face parte membri ai PPCD, PNL, PFD, "susţinuţi de unii reprezentanţi ai PRCM şi BpMDP", plus, bineînţeles, o serie de personalităţi şi de ONG-uri. În calitate de atu imbatabil este din nou utilizat vechiul procedeu, care şi-a demonstrat de atâtea ori eficienţa: înşiruirea numelor sonore pentru opinia publică. El se numeşte transfer de autoritate. La mijloc e o greşeală logică elementară, numită apel la personalitate. E un truc? Fără îndoială. Cum nu se poate mai potrivit în calitate de argument forte. Apelul avea trecut şi un număr de telefon, al unui personaj local pe nume Pruteanu. Fiind contactat şi întrebat de ce a inclus şi titulatura PPCD în text, insul a răspuns că îi are în vedere pe doi reprezentanţi ai partidului nostru. Într-adevăr, este vorba de nişte persoane reale, doi oameni în etate, ghidaţi de cele mai pure sentimente, care au găsit cu cale să adere la această iniţiativă. Tot acolo era fundamentată şi "necesitatea formării MSN": o repercusiune a stării disperate din societate, pauperizarea poporului, dispersarea forţelor de dreapta majoritare în parlament (sic!), care au suferit un eşec otal etc şi, în sfârşit, se recunoaşte că MSN va fi o formaţiune politică. Prin urmare, misionarii în cauză desfăşoară o activitate de prozelitism politic vădit. La ora când scriam aceste rânduri, încă nu ştiam cum a decurs întrunirea

"salvatorilor naționali" la Bălți, dar este clar de pe acum că în teritoriu se desfășoară un "război de partizani" al meseniștilor contra "trupelor regulate" ale partidelor politice de dreapta, care s-au pomenit hărțuite în spatele frontului și supuse unui proces de provocare a disidențelor în sânul acestor organisme politice. Este de reținut zelul omniprezentului istoric An. Petrencu, care de la un timp încoace desfășoară o activitate de o intensitate remarcabilă. La un moment dat, acum câțiva ani, în toiul grevelor studențești, chiar avusesem un sentiment de simpatie pentru el. Și totuși, ca să utilizez o zicere otrivită, Platon mi-i scump, dar adevărul mi-i mai scump. Asta cu toate că în Platon a fost văzut un precursor al comunismului, deoarece Republica lui apelează la virtutea cetățeanului, la absența egoismului și la grija pentru binele comun. Dacă tot ne-am amintit de înțeleptul antic, trebuie să spun că nu mi-ar displăcea deloc ca și efectele acestei campanii să fie cumva platonice, adică fără rezultate practice, fără eficacitate. Voi căuta să arăt pe parcurs de ce. Și, deoarece discuția pe tema în cauză ne-a fost impusă de avalanșa unui tip de discurs public numit și terorism intelectual (Vl. Volkoff), acceptarea provocării face parte din uzanțele politicului. Cu atât mai mult cu cât consumatorul de informație trebuie ajutat să discearnă lucrurile, obligația respectivă revenindu-mi și mie în calitate de persoană care practică politica. Am în vedere obligația de a feri potențialele victime de "sirenele lui Ulysse". Cei care se bucură de un prestigiu deosebit în societate sunt ținta predilectă a celor care știu să pună în aplicare cu abilitate imaginea "marilor conștiințe"...

În teritoriu se desfășoară un "război de partizani" al meseniștilor contra "trupelor regulate" ale partidelor de dreapta

În general se ştie că orice campanie de acest gen, pentru a fi operantă,are nevoie de nişte promotori, numiţi agenţi de influenţă. Motivele care le determină comportamentul pot fi câteva: adeziunea ideologică, constrângerea prin şantaj, interesul material sau slăbiciunea de caracter. Cei care o fac din convingeri ideologice sau din raţiuni morale sincere, urmând manipulatorul, erau numiţi frecvent de Lenin "idioţi utili". Era o formulă favorită pentru cei pe care îi considera cu cinism "tovarăşi de drum". Facem această distincţie, fiindcă avem convingerea că majoritatea celor care participă la acţiunile legate de numita Mişcare a salvării naţionale, lideri ai PNL sau persoane cu renume în societate, sunt ghidaţi de intenţii nobile. Ei fac parte din categoria inocenţilor. Cu totul altfel stau lucrurile cu agenţii conştienţi de misiunea pe care o îndeplinesc. Aceştia, de regulă, ţin de un serviciu secret sau, cel puţin, fac parte dintr-un grup conspirativ, care orchestrează de fapt întreaga operaţiune. Ei se ghidează de formula ticăloasă a aceluiaşi Lenin: "A spune adevărul este o prejudecată burgheză meschina" (Vladimir Volkoff. Petite histoire de la dezinformation. Du cheval de Troie a Internet). Rămâne la latitudinea celor din sânul grupului liberal să-i disocieze pe iniţiaţi de cei neiniţiaţi. Iar celor care se vor simţi vizaţi sau, altfel zis, suspectaţi de complicitate, înţeleasă sau nu, la o faptă reprobabilă, le-am recomanda să nu se grăbească cu supărările: "Cum? Eu, eu să fiu manipulat? Imposibil!" Pentru că cea mai la îndemână şi mai neputincioasă pradă pentru manipulator este persoana convinsă că nu poate fi manipulată.

Intelectualii de marcă, invitaţi, de regulă telefonic să adere la iniţiativa cu MSN, au reuşit să evite cursa tocmai fiindcă cultivă discernământul ca mod de a judeca limpede lucrurile.

Soluția? Însușirea câtorva lucruri imple: modestia și prudența. Adică menținerea în stare de veghe a spiritului critic în general și al celui autocritic în special. De altfel, intelectualii de marcă, invitați, de regulă telefonic, să adere la inițiativa cu MSN, au reușit sa evite cursa tocmai fiindcă cultivă discernământul ca mod de a judeca limpede lucrurile. Ei constituie un fel de eșecuri profesionale ale dlui Anatol Codru, responsabil în staff-ul respectiv de racolarea personalităților cu funcții de vedete. Fiindcă, așa cum am arătat și în altă parte, anume aceste persoane, care se bucură de un prestigiu deosebit în societate, sunt ținta predilectă a celor care știu să pună în plicare cu abilitate imaginea "marilor conștiințe". Anume acestora le revine sarcina de a credita moral întreaga operațiune. Iar repetarea refrenului cu șirul de personalități, etalarea lui ca pe un blazon de noblețe, este elementul indispensabil al agresiunii mediatice respective. Distinsul poet An. Codru, asemeni unui Jupiter, a reușit atragerea în câmpul său de ravitație a câtorva nume de primă mărime. Citându-l pe același H.-P. Cathala, aș aminti că aici își spune cuvântul gustul pentru paradox și dorința de a se simți prețuit, care uneori joacă festa celor mai rafinate spirite. Asta mai ales având în vedere ignoranța în materie de dezinformare și manipulare deosebit de pronunțată printre intelectuali care, crezându-se superiori datorită cunoștințelor pe care le posedă, se consideră imuni la astfel de influențe psihologice. Din contra, predispoziția spre reflecție, îndoiala ca stare de spirit frecventă pentru un intelectual, dorința de a se afla în miezul dezbaterilor de idei, deseori fac din acesta o victimă mai neputincioasă în comparație cu persoanele mai puțin instruite. Cu atât mai mult cu cât aparențele sunt onorabile, iar aflarea în centrul atenției publicului nu cere nici un efort. Înțeleg că mi-aș putea atrage destule replici tăioase, deoarece vizez aici persoane care știu

să mânuiască un condei. Din partea unui An. Codru nu în ultimul rând, care ar avea tot temeiul, asemeni zeului roman Jupiter, să lanseze, de la înălțimi celeste, fulgere și tunete. Dar fiind vorba totuși de divinitatea cerului și a luminii zilei, Jupiter ne îndeamnă la limpezime și seninătate în gând. Adică la risipirea confuziei. Plăcerea publicului de a fi mințit frumos, de a fi sedus cu vorbe dulci și purtat spre soluții cvasimiraculoase, este garanția sigură a reușitei... Am amintit și în articolul precedent că o campanie de dezinformare se deosebește de una propagandistică sau publicitară prin faptul că, dacă în ultimele două scopul declarat se suprapune cu cel adevărat, în campania de dezinformare scopul enunțat public este doar un val, atractiv și agreabil, menit să îl drapeze pe cel adevărat, opus celui proclamat. În cazul nostru, ne confruntăm cu o acțiune ostilă partidelor politice de dreapta, întrucât se încearcă dislocuirea lor și substituirea cu altceva. Mai exact, cu o masă compactă de manevră care se va risipi în momentul programat. Iar tentativele de atragere a membrilor acestor formațiuni politice consacrate în scenariul respectiv confirmă faptul că se urmărește și surparea din interior a acestor grupuri care se prezintă în postura de victime în raport cu agresorul. Ultimul preferă o fofilare perfidă în mijlocul grupului unui atac din afară, care ar consolida și mai mult pe cei agresați. Și deoarece aceste intenții nu pot trece neobservate de cei vizați, o confruntare publică devine inevitabilă, ceea ce intensifică discordiile pe dreapta și, implicit, compromite însăși opțiunea respectivă. Evident, autorii planului au urmărit și acest efect. De ce, totuși, regizorii acestei farse politice trec liniștit peste obiecțiile publice aduse MSN privind corectitudinea, coerența doctrinară, aplicarea practică, funcționalitatea sau finalitatea acțiunii lansate? E simplu de tot. Fiindcă este vorba de niște specialiști care au recurs la o metodă sigură, verificată în

timp. Amploarea acțiunii și extinderea ei rapidă prin contagiune este asigurată de caracterul sacrosanct al scopurilor declarate, de un anume mesianism politic (a se vedea și pretenția de "salvare națională"), astfel încât orice opinie critică, de regulă, are efectul bumerangului, întorcându-se contra celui care își permite "să atenteze" la niște "idealuri măreț".

În campania de dezinformare scopul enunțat public este doar un val, atractiv și agreabil, menit să îl drapeze pe cel adevărat, opus celui proclamat

Așa se explică efectul paralizant al unui astfel de discurs public, efect care taie dorința multora, chiar dacă sunt afectați, de a intra în discuție. Aceeași postură ingrată și-o asumă și subsemnatul, care știe că cei care vor sta să citească aceste rânduri sau altele de acest fel sunt infinit mai puțini decât cei care formează masa de manevră. Cine a frecventat ceva lecturi din Gustave Le Bon nu putea să nu rețină adevărul că mulțimile, nefiind preocupate nici de reflecție, nici de raționament, sunt lipsite de spiritul critic. Pentru ele neverosimilul nu există. Iar aparențele, deseori, joacă un rol mai important decât realitatea. De aici și lipsa de preocupare pentru coerența logică sau consistența doctrinară a autorilor Mișcării Salvării Naționale, care nu trebuie confundați cu emițătorii publici ai ideii. Deoarece eficacitatea acțiunii este asigurată de însăși ținta, care își așteaptă dezinformatorul. Specialiștii numesc acest procedeu exploatarea reușită a așteptărilor grupurilor. Plăcerea publicului de a fi mințit frumos, de a fi sedus cu vorbe dulci și purtat spre soluții cvasimiraculoase, oricum mai plăcute decât realitatea stupidă și crudă, cu tot cu soluțiile realiste, exasperante pentru omul comun, este garanția sigură a reușitei. Asta cu atât mai mult, cu cât, potrivit aceluiași Le Bon, mulțimile sunt pretutindeni feminine, dar cele mai feminine dintre toate sunt mulțimile latine. Iată de ce aparenta neglijență ideologi-

că în tratarea subiectului trădează profesionalism, fiind vorba nu de stângăcie, ci de un banal recurs la metodă. Astfel, dezinformatorul acționează întâi de toate asupra reacțiilor afective și emotive, deși pretinde că face apel la rațiune.

MSN nu va putea nici să unifice Dreapta, nici să identifice un "candidat unic" și cu atât mai puțin să realizeze așa-zisa uniune interstatală România-Republica Moldova

Am văzut că unul dintre obiectivele nedeclarate ale operațiunii de care ne ocupăm aici este și lansarea unor așteptări false, augmentarea lor până la proporții mitice ca, în final, scopul major, cel declarat adică, nefiind atins, să provoace un recul profund, o decepție și, implicit, o inapetență pentru chestiuni de interes public în general și pentru politică în special. Fiindcă e limpede: MSN nu va putea nici să unifice Dreapta, nici să identifice un "candidat unic" și cu atât mai puțin să realizeze așa-zisa uniune interstatală România-Republica Moldova. Însăși tentativa de propulsare a PNL nu pare a avea sorți de izbândă. Aceste eșecuri erau planificate din start. Pentru manipulator contează altceva. Dacă se reușește adâncirea discordiilor de pe dreapta, torpilarea unor încercări de coagulare a partidei prooccidentale în perspectiva viitoarelor alegeri, se va aprecia că sarcina este îndeplinită. Cu toate că, personal, nu ader la optimismul autorilor campaniei, optimism care iese în vileag la orice pas. Dimpotrivă, aroganța, provenită din poziția imbatabilă pe care o oferă din start o asemenea operațiune, excesul de zel al executanților care din neglijență deconspiră acțiunea și, poate nu în ultimul rând, spiritul rezonabil al liderilor politici responsabili, dar și - de ce nu? - campania de dezintoxicare a opiniei publice, în care se înscrie și textul de față, ar putea zădărnici planul inițial.

"FLUX", 17 martie 2000

REPUBLICA MOLDOVA, CA MEMBRU AL CSI, ESTE BÂNTUITĂ DE INSECURITATE POLITICĂ, DESTRĂMATĂ TERITORIAL ŞI ÎNREGISTREAZĂ O CĂDERE ECONOMICĂ FĂRĂ PRECEDENT

Raportul la Conferința
filialei municipale Chişinău a PPCD

Stimati colegi,

Vreau mai întâi să-mi exprim bucuria de a va revedea adunați în această sală, mai ales acum, în preajma celei mai importante sărbători pentru noi, ziua de 27 Martie.

Astăzi aş vrea să mă refer la câteva chestiuni pe care consider oportun să le accentuez.

Mai întâi să recapitulăm pe scurt IDENTITATEA **PPCD.**

În viziunea noastră IDENTITATEA PPCD include două componente fundamentale:

1) IDEEA NAȚIONALĂ şi
2) DEMOCRAȚIA CREŞTINĂ.

Pentru noi Ideea Națională este Românismul Integral. Românismul este însăşi religia noastră. El însumează identitatea noastră etnolingvistică, raportată la valorile, trecutul şi viitorul comun al Românilor din Republica Moldova şi România.

Astfel, pentru noi data de 27 Martie este nu numai un prilej de comemorare a Actului Unirii Basarabiei cu Patria-mamă - România, dar şi de proiectare a unei perspective istorice româneşti pentru viitorul secol şi mileniu.

Prin ce se deosebeşte PPCD de celelalte partide? Prin atitudinea **solemnă** față de câteva lucruri. În fața lui **Dumnezeu** şi a **Neamului,** adică în raport cu trecutul şi cu viitorul nostru,

istoric, dar şi **extramundan**, noi adoptăm o atitudine gravă. Aici nu mai e loc de relativizări sau oportunisme. Noi ne asumăm, fără rezerve sau omisiuni, întregul nostru trecut istoric şi ne luăm răspunderea pentru generaţiile viitoare.

Unitatea românească, consfinţită de anul 1918, dar distrusă de Imperiul sovietic, de toate agresiunile acestui veac pe care le-a îndurat poporul nostru, îşi asteaptă vindecarea. Refacerea unităţii celor două state româneşti **poate** şi **trebuie** să se producă prin integrarea plenară a lor în structurile europene şi euroatlantice. Aceasta e singura cale realistă de ieşire din actuala stare de insecuritate naţională, din catastrofa economică şi socială. Este calea renaşterii spirituale a Republicii Moldova.

Politica noastră de integrare europeană şi de emancipare naţională cuprinde şi dezvoltarea etniilor conlocuitoare pe principiile iubirii creştine şi ale normelor internaţionale. Respectul reciproc, toleranţa şi consideraţia pentru profilul cultural al fiecărei etnii şi persoane din Republica Moldova este singura conduită valabilă pentru vremurile de azi. Toţi cetăţenii Republicii Moldova, indiferent de apartenenţa naţională, trebuie să se bucure de sprijinul statului în studierea limbii materne şi a limbii oficiale. Trebuie să aspirăm împreună spre făurirea unui destin istoric într-o Europă Unită şi Democratică.

Democraţia creştină

PPCD este un partid care împărtăşeşte doctrina democrat-creştină, singura doctrină politică modernă care recunoaşte originea divină a persoanei umane şi se călăuzeşte de învăţătura evanghelică. Ne face plăcere să amintim că suntem singurul partid politic din Republica Moldova recunoscut pe plan internaţional, având calitatea de membru al

Internaţionalei Democrat-Creştine şi Populare şi relaţii intense de cooperare cu Partidul Popular European. Întreaga platformă a PPCD, politica lui externă, politicile economice şi sociale izvorâsc din doctrina creştin-democrată. Pe aceleaşi coordonate politice, dar şi evanghelice, se înscrie şi atitudinea noastră faţă de Biserică. Această instituţie divino-umană trebuie să-şi recapete locul cuvenit, adică unul central, nu marginal sau festivist, în societate. Iar apartenenţa absolutei majorităţi a populaţiei Republicii Moldova, români, ucraineni, rusi, găgăuzi, bulgari, la credinţa creştin-ortodoxă, această omogenitate confesională reprezintă temelia solidarităţii sociale şi a concordiei civice. Respectul faţă de majoritatea românească a cetăţenilor Republicii Moldova şi, în egală măsură, faţă de toţi minoritarii, naţionali şi confesionali, trebuie să constituie acel climat social potrivit pentru o ţară care aspiră să-şi racordeze legislaţia, economia, dar şi mentalităţile, la modelul occidental.

Situaţia politică de moment

La ora actuală Republica Moldova are câteva urgenţe majore. Unele dintre ele ar trebui să fie rezolvate în următoarele câteva zile. Este vorba despre adoptarea Bugetului de Stat pentru anul 2000, a pachetului de legi ce ţin de privatizarea întreprinderilor din ramura tutunăritului şi cea a vinificaţiei, a legii privind compensaţiile nominative până la 31 martie. Anume aceste elemente constituie cele câteva angajamente asumate de Republica Moldova faţă de FMI, angajamente care trebuie onorate încă până la sfârşitul acestei luni. Având în vedere faptul că Bugetul pentru anul în curs se bazează în special pe finanţarea externă, este clar pentru oricine cât de urgente sunt chestiunile în cauză. De rezolvarea lor atârnă în mod direct ameliorarea porblemelor sociale, achitarea

salariilor şi a pensiilor. În acest context este greu de înţeles şi de justificat comportamentul formaţiunilor componente ale fostului ADR, care refuză să voteze respectivul pachet de legi. Cu toate că ne este cunoscută poziţia lor, mai sperăm însă că aceşti lideri politici vor abandona cinismul şi vor renunţa la sabotarea înţelegerilor Republicii Moldova cu instituţiile financiar-creditare internaţionale şi, implicit, la blocarea finanţării externe a ţării. În câteva zile societatea va avea prilejul să se convingă dacă partidele din Parlament manifestă simţ al răspunderii pentru interesele cetăţenilor şi ale statului sau doar afişează o retorică reformatoare şi prooccidentală. Am dori să credem că, dincolo de luptele interpartinice, aceste partide nu se vor încumeta să arunce în mod conştient societatea într-un dezastru total, să provoace cu bună ştiinţă starea de faliment a statului, adică prăbuşirea întregului sistem economico-financiar.

Un alt deziderat recunoscut de întreaga clasă politică este integrarea europeană a Republicii Moldova. Preşedintele Lucinschi chiar afirma recent că aderarea la Uniunea Europeană trebuie să devină o idee naţională pentru cetăţenii republicii. Practic toate partidele politice recunosc această prioritate. Însă pe parcursul ultimului deceniu oficialităţile Republicii Moldova au avut o atitudine duplicitară în politica noastră externă, căutând să promoveze concomitent integrarea în CSI şi în spaţiul european. Această politică şi-a demonstrat demult şi fără putinţă de tăgadă inconsistenţa. Republica Moldova, ca membru al CSI, este bântuită de insecuritate politică şi militară, este destrămată teritorial, suportă prezenţa ilegală a trupelor străine pe teritoriul său, înregistrează o cădere economică şi o catastrofă socială fără precedent. Exodul masiv al populaţiei în căutarea unui ban pentru supravieţuire este cel mai izbitor exemplu al dezastrului care a copleşit statul nostru.

Având în vedere această stare de lucruri, se impune de urgență abandonarea Comunității Statelor Independente și lansarea unei ofensive diplomatice în vederea asocierii Republicii Moldova la Uniunea Europeană. O politică externă coerentă și consistentă, reorientată cu hotărâre spre țările Uniunii Europene, ar reface bunul nume al țării noastre pe continent și ar insufla respect partenerilor noștri de dialog atât din Vest, cât și din Est. Se cuvine să menționăm că interesul vital al statului nostru impune concomitent continuarea și dezvoltarea relațiilor bilaterale cu țările CSI.

Stimați colegi,

acum aș vrea să va anunț că mâine, 27 martie, deputații Partidului Popular Creștin Democrat vor depune la Biroul Permanent al Parlamentului o inițiativă legislativă. Ea prevede denunțarea Acordului și a Statutului CSI, semnate în 1991 și ratificate în 1994. Începând cu ziua de mâine, vom iniția un dialog cu partidele parlamentare, invitându-le să adopte o atitudine favorabilă față de proiectul de Lege cu privire la denunțarea documentelor de constituire a CSI. Partidul Popular Creștin Democrat va solicita o întrevedere cu președintele Lucinschi, în calitatea dânsului de responsabil pentru politica externă a statului, căruia îi va propune să se pronunțe pozitiv în această chestiune de interes major pentru prezentul și viitorul Republicii Moldova. Această inițiativă va scoate în evidență cu exactitate opțiunile fiecărui partid și lider politic. Ea oferă șansa instituirii unui larg consens național între toate forțele politice care doresc să participe la procesul de revigorare politică, economică, socială și culturală a statului nostru.

Vă mulțumesc pentru atenție.

"ȚARA", 28 martie 2000

L'EUROPE DES NATIONS OU LA NATION EUROPEENNE?

Rapport pour les debats dans le cadre de la section moldave du Centre International de Formation Europeenne

Honorable assistance,

Je voudrais bien remercier a tous ceux qui m'ont invite a participer a ces debats et, en premier lieu, a Monsieur Oleg Serebrian, qui a considere que je pourrais etre util au moment ou l'on aborde le sujet qui sera discute aujourd'hui. Pour une personne qui est plutot un autodidacte, c'est une honneur, mais aussi un risque que j'assume avec plaisir, car je suis sur que suite aux discussions je serai le principal beneficiaire des nouvelles idees.

En tant que personne a convictions de droite, avec des visions conservatrices, qui participe directement a l'effort collectif de depassement de la crise d'identite nationale, je suis parmi ceux qui optent pour une Europe des nations.

Je voudrais commencer par un exercice d'admiration pour le peuple. C'est un point de vue tres proche de l'interpretation theologique de l'idee de nation. Un point de vue auquel je suis abouti par ma propre experience, tant suite aux lectures, que suite aux multiples discussions eues avec des personnalites remarcables de la vie politique, culturelle et ecclesiastique. Tout homme nait au sein d'une famille, au sein d'une nation, au sein d'une Eglise, avec le Bapteme. C'est le donne fondamental, axiologiquie, au-dela duquel on ne peut passer qu'avec le risque de rester dans la captivite du materialisme primitif. Un donne qui ne tient pas compte de l'option personnelle de la personne. C'est ce qui existe objectivement, indifferemment du fait si une personne ou autre est ou pas

consciente de sa propre identite. L'embrassement de cette vision traditionnelle de la personne et de la collectivite ethnique nous a permis, par exemple, a ceux qui avons une preoccupation a part pour le probleme national, de nous guerir de la conception marxiste du materialisme historique, et de revenir a la situation normale delaquelle nous avons devie sous le regime sovietique.

La nation envisagee comme entite spirituelle et ce n'est qu'apres comme realite historique apparue des le debut du monde, realite qui va durer jusqu'au Jugement d'Apres ou, autrement dit, jusqu'a la "fin de l'histoire", se deploie en temps a travers toute une serie de generations. Etre conscient du fait que tu es partie de cette serie de generations qui se succedent selon un plan extramondain signifie eprouver de maniere pleniere le sentiment du bonheur de faire partie d'une collectivite humaine distincte, la tienne et celle de tes semblables qui, a cote d'autres nations, constituent l'harmonie polychrome de l'humanite. On sait bien qu'il n'existe pas de personne anationale, sans qualites specifiquement nationales. Cela c'est une pure abstraction. Ainsi, l'humain existe seulement ayant une forme nationale. Ne peuvent pas exister en realite des individus ou des entites nationales, c'est a dire purifies au niveau ethnique, sterils. Nul n'a encore decouvert nulle part une telle espece humaine anationale, on sait des le debut qu'il s'agit de simples theories de certaines personnes qui souffrent d'une grave infirmite d'esprit.

Etant Roumain, je tiens evidemment tout specialement a mon peuple. Ce qui ne fait pas que je me sente superieur, ni inferieur par rapport a d'autres nations. Tout simplement ce peuple est le mien, c'est pourquoi j'y tiens d'une maniere tout particuliere, tout en ayant du respect pour les autres nations. La relation avec la mere est identique. La tienne, tu l'aimes, et pour les autres tu portes le respect. Comme tu ne peux pas utiliser la liberte d'option par rapport a la propre mere qui represente un donne invariable, ainsi tu ne peux pas te soustraire a ta propre appartenance nationale que par une fraude logique ou par une infraction morale. Tu peux ne pas etre conscient de ta propre identite nationale mais il est impossible de la modifier de maniere arbitraire. Ainsi, la nationalite n'est pas un acte de volonte humaine qui pourrait se modi-

fier selon le propre gre de la personne. Il peut s'agir au plus d'une crise d'identite, telle que supportent les Roumains de Bessarabie suite a la domination etrangere de longue duree. Par consequent, ce n'est pas l'identite roumaine des Bessarabiens celle qui s'est modifiee, mais leur conscience a ete deplacee vers une fausse identite. De ce point de vue il est a remarquer le role decisif de la liberalisation du regime sovietique et de l'instauration de la democratie qui ont cree un milieu propice pour la restructuration de la conscience roumaine. Aujourd'hui nous pouvons constater, sans le risque d'exagerer, que le degre du depassement de la crise d'identite est directement proportionnel au niveau d'information ou d'instruction des Roumains du cote gauche du Prout.

Envisagee du point de vue d'une doctrine de droite, l'idee europeenne se base sur les valeurs nationales de chaque peuple, ennoblies par la revelation divine d'il y a deux millenaires. L'Europe, le continent sur le sol duquel se sont eleves ses peuples, chacun avec son charme unique et irrepetable, est sublime dans sa diversite. Le processus de l'integration europeenne, necessaire et benefique pour tous les pays du continent, ne peut pas avoir pour but que la solution de certains problemes qui tiennent d'une meilleure situation des relations entre les Etats, de la creation d'un milieu ou l'homme se sente plus protege et plus sur. Ces desideratas ne doivent pas avoir pour objectif la dissolution des entites nationales dans un conglomerat communautaire uniformise, dans une hypothetique et impossible nation europeenne. Ceci serait contre la nature et egalement contre le cours naturel de l'histoire. L'opposition des peuples captifs contre le processus de dissolution ethnique, suivi par l'internationalisme sovietique, suppose logiquement une reaction similaire envers toute intention d'imposer un cosmopolitisme devastateur. Tout en reconnassant et en saluant le processus de cooperation et d'harmonisation des relations entre les nations de notre continent, tout en optant pour l'integratien pleniere de la Republique de Moldova dans les structures europeennes, les chretiens democrates moldaves sont assez soucieux, mais egalement assez amuses du mimetisme pratique par certains de chez nous. On sait bien que tout exces est dangereux, et les extremes sont contreproductifs. On peut observer ce

dernier temps que dans certaine milieux intelectuels de chez nous sont apparues beacoup de personnes qui pratiquent le servilisme culturel et nationale, tout en meprisant son propre peuple. Fascines par les splendeurs de la civilisation occidentale, vue fugitivement lors de leurs courtes visites au-dela de l'ancienne "cortine de fer", celles-ci exaltent une phraseologie pro-europeenne, a la legere, de la meme maniere delaquelle ils affichaient il n'y a pas longtemps leur orientation philorusse. En fait, ces attitudes superficielles sont en contradiction avec les valeurs europeennes authentiques qui ne peuvent pas etre separees des nations qui les ont creees. La presence dans la masse des nations europeennes, avec tout le patrimoine spirituel de notre peuple, comme partie integrante de l'heritage culturel et spirituel commun, est le role naturel qui nous revient dans la famille europeenne. A Strasbourg ou a Bruxelles personne n'a besoin d'imitateurs qui manquent de personnalite, mais de partenaires dignes et serieux.

En paraphrasant Malraux, nous pourrions dire que si le XXIe siecle sera chretien, l'Europe sera des nations, et s'il sera athee, alors il ne sera pas du tout. Car l'apparition d'une supposee "nation europeenne" priverait le vieux continent de son role dans l'histoire, ainsi que du droit de porter, comme sur un blason de noblesse, le nom d'Europe.

3 avril 1999

CUPRINS

ARGUMENT ŞI ÎNDEMN.....5

CHESTIUNEA GLOTONIMULUI NU POATE FI ABORDATĂ SEPARAT DE CEA A ETNONIMULUI..... 7

In memoriam GRIGORE VÂRTOSU..... 9

NOI NU VOM DEVENI NICIODATĂ O NOUĂ GENERAŢIE DE REFUGIAŢI..... 11

LEGEA (STRANGULĂRII) PRESEI..... 17

UN IMN PROVIZORIU CU FUNCŢII EUFEMISTICE..... 25

RECURS LA METODĂ SAU GENUL EPISTOLAR CA MIJLOC DE REPRIMARE POLITICĂ..... 29

AUTOGRAFELE IUBIRII..... 37

"FRAŢII MEI..."..... 38

GYR AL NOSTRU..... 40

POZIŢIA GRUPULUI PARLAMENTAR AL ALIANŢEI FRONTULUI POPULAR CREŞTIN DEMOCRAT FAŢĂ DE GREVA GENERALĂ A TINERETULUI STUDIOS..... 42

IEŞIREA DIN ÎNTUNERIC..... 45

SUS FRUNTEA, ROMÂNI !..... 47

ŞI CALUL TROIAN ERA NEGRU..... 49

AMICII F.P.C.D. ŞI "MAREA POLITICĂ"..... 53

INVITAŢIE LA ABATOR..... 60

ANCHETA "CONTRAFORT"..... 74

NOTE POLITICE PE MARGINEA UNEI REVISTE CULTURALE..... 77

In memoriam. CORNELIU COPOSU..... 81

AVATARURILE PREŞEDINTELUI SNEGUR
În drumul spinos spre recăpătarea propriei identităţi
SAU ÎNCĂ O DATĂ DESPRE UNITATEA
ETNOLINGVISTICĂ ROMÂNEASCĂ..... **82**

EFECTUL PICĂTURII CHINEZEŞTI..... **86**

MESAJ DE CRĂCIUN..... **89**

LIBERTATEA DE EXPRESIE ÎN MENGHINA
PREŞEDINŢIE – P.D.A.M..... **91**

In memoriam. OCTAVIAN GHIBU – AMBASADORUL
SPIRITUAL AL BASARABENILOR..... **99**

PĂRINTELE MINA DOBZEU,
BOTEZĂTORUL LUI NICOLAE STEINHARDT..... **102**

AUTOLUSTRUIREA CA REMEDIU CONTRA SINGURĂTĂŢII **131**

IISUS HRISTOS, VRACIUL ŞI LECUITORUL NOSTRU..... **138**

PATIMI RADIOACTIVE ÎN MIEZ DE SEZON ESTIVAL..... **141**

In memoriam VALENTIN CIOBANU **148**

POST-SCRIPTUM LA EPISODUL URECHEANU..... **150**

PENTRU UN GUVERN AL MÂINILOR CURATE..... **160**

EUROPA NAŢIUNILOR SAU NAŢIUNEA EUROPEANĂ?..... **165**

OBRAZUL UNEI EPOCI ZBUCIUMATE..... **169**

DE VORBĂ CU MONUMENTELE..... **171**

CREŞTINISM ŞI DEMOCRAŢIE..... **181**

ILUZII ROMANTICE..... **195**

EXERCIŢII DE LUCIDITATE..... **205**

REPUBLICA MOLDOVA, CA MEMBRU AL CSI, ESTE BÂNTUITĂ
DE INSECURITATE POLITICĂ, DESTRĂMATĂ TERITORIAL
ŞI ÎNREGISTREAZĂ O CĂDERE ECONOMICĂ FĂRĂ PRECEDENT.
Raportul la Conferinţa filialei municipale Chişinău a PPCD..... **213**

Iurie Roşca.

Născut la 31 octombrie 1961 laTeleneşti.

Absolvent al Facultăţii de Jurnalistică a Universităţii de Stat din Moldova (1985).

Între anii 1985-1988 este redactor la Televiziunea Naţională, iar din 1988 până în 1990 este colaborator ştiinţific la Muzeul republican de Literatură "D. Cantemir".

Din 1988 până în prezent participă din plin la viaţa politică, fiind unul dintre numele remarcabile ale evenimentelor ultimului deceniu. Deputat în Parlament din 1994. Între 1998-2000 este vicepreşedinte al Parlamentului.

Membru al Uniunii jurnaliştilor. Autor al culegerii de articole "Ieşirea din întuneric" apărută în 1995.

Din 1994 este preşedinte al Partidului Popular Creştin Democrat.